

รายงานการวิจัยฉบับร่างสมบูรณ์ (แก้ไขครั้งที่ ๒)

เรื่อง

การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

Sustainable development towards a just society of administrative
organizations of Khelang Nakhon Local Municipality

โดย

ดร.มณูญ บุณรัตน์

ผศ.ดร.สุทธิพร สายทอง

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัย จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ว ๑๖๗/๒๕๖๖

รายงานการวิจัยฉบับร่างสมบูรณ์ (แก้ไขครั้งที่ ๒)

เรื่อง

การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

Sustainable development towards a just society of administrative
organizations of Khelang Nakhon Local Municipality

โดย

ดร.มนูญ บุญนิต

ผศ.ดร.สุทธิพร สายทอง

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ว ๑๖๗/๒๕๖๖

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Progress Research Report

Sustainable development towards a just society of administrative organizations Khelang Nakhon Local Municipality

BY

Dr. Manoon Boonnad

Asst. Prof. Dr. Suthiporn Saithong

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lampang Buddhist
College's
B.E. 2566

Research Project Funded
By Lampang Buddhist College's, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University,
Contract Number ๓ 167/2566

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดีจากคณะผู้บริหารของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ที่ได้ให้โอกาสแก่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการตั้งแต่ต้นจนจบ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ทุกคนที่สละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย โดยได้ให้ความร่วมมือและให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญและช่วยประสานงานในทุกภาคส่วนงานแก่คณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ดร.มณูญ บุญนิต และคณะ

๒ มกราคม ๒๕๖๗

ชื่อรายงานการวิจัย : การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

ผู้วิจัย : ดร.มนูญ บุญนัด
ผศ.ดร.สุทธิพร สายทอง

ส่วนงาน : วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีงบประมาณ : ๒๕๖๖

ทุนอุดหนุนการวิจัย: วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาบริบทสภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ๒) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ๓) เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม และ ๔) เพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม โดยเป็นการวิจัยเชิงบูรณาการระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปฏิบัติการเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๐ คน ในการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร บุคลากรและสายสนับสนุนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เพื่อนำมาสู่การพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมอยู่ในระดับดีมาก ประกอบด้วย

๑.ด้านเศรษฐกิจ มีการนำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนอยู่อย่างพอเพียง

๒.ด้านสังคม มีการกำกับดูแลชุมชนให้เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีการกำหนดนโยบายด้านสังคมและนำไปสู่การปฏิบัติชุมชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีการติดตามผลการดำเนินการในการพัฒนาชุมชน เพื่อทบทวนเป้าหมายหรือปรับแผนงาน

๓.ด้านสภาพแวดล้อม มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนและประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน

อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน และสร้างระบบและกลไกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง

๔.ด้านหลักธรรมาภิบาล มีการบริหารงานที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คือ ๑.ด้านการมีส่วนร่วม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ๒.ด้านความโปร่งใส คือการรับรู้ข่าวสารต้องให้กระจายทั่วถึง โดยประชาชนต้องทราบทุกข้อมูลที่เกิดขึ้น ๓.ด้านนิติธรรม ผู้นำมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างศักดิ์สิทธิ์ ๔.ด้านคุณธรรม มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งตัวผู้นำ รวมถึงผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ๕.ด้านความรับผิดชอบ มีการสนับสนุนให้ประชาชนเรียนรู้ด้วยตัวเอง ปลุกฝังการมีจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์ ความพอเพียง และ ๖.ด้านความคุ้มค่า คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนคน งบประมาณ มีการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการดำเนินงาน โดยบริหารจัดการ

๕. ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ ส่งเสริมให้ประชาชนและวัยรุ่น และคนในชุมชนได้เห็นคุณค่า และตระหนักถึง ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมชาติโดยเฉพาะวัฒนธรรมของตนเองทั้งการท่องเที่ยว อาหาร การแต่งกาย ภาษา และกระตุ้นให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด ส่งเสริมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมประเพณี ใน ท้องถิ่น รวมทั้งการขยายโอกาสให้ประชาชน เยาวชน นักเรียนและผู้สนใจทั้งในท้องถิ่นและบุคคลภายนอก ได้ มีโอกาสสัมผัส และเข้าร่วมกิจกรรมผ่านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

Research Title : Sustainable growth towards a fair administrative organization society of Khelang Nakhon Local Municipality

Researchers : Dr.Manoon Boonnad and Asst. Prof. Dr. Suthiporn Saithong

Department : Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Lampang Buddhist College's

Fiscal Year : 2566

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Lampang Buddhist College's

ABSTRACT

The goal of this research is to: 1) examine the overall background, issues, causes, barriers, and requirements for Khelang Nakhon Municipality development; and 2) investigate the components and prerequisites for Khelang Nakhon Municipality sustainable growth and construct a society of justice;3) create a Khelang Nakhon Municipality development plan; and 4) recommend a strategics plan for the municipality's growth.

The current investigation combines action research, qualitative research, and quantitative research. A questionnaire that was gathered from a sample of one hundred respondents served as the study tool. In-depth interviews with the sample and descriptive statistical analysis were employed, incorporating variables such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. Administrators, employees, and support staff of the Khelang Nakhon Municipality are considered key informants.

The study's findings indicate that Khelang Nakhon Municipality's executives and staff hold strong views about the sustainable development of the area and the creation of a just society. These views include the following:

1) On the economic front, the products derived from the Sufficiency Economy Project's activities in sustainable community development are used to support the community's self-reliance, with plans and projects aimed at promoting sustainable community development initiatives so that residents can live independently.

2) In terms of social supervision, the community is managed in compliance with the strategic plan and the principles of sustainable community development management.

Social policies are created to guide community practices in sustainable development, and activities related to community development are monitored to evaluate objectives and make necessary adjustments to plans.

3) Regarding the environment, there is support for enhancing the community's environment and fostering happy living among its members, establishing a network of collaboration to oversee the community's environment's development in a reliable and sustainable way, and developing the systems and procedures necessary to continuously foster the community's and its members' potential development.

4) Regarding ethical norms, certain administrations adhere to the principles of good governance as follow; 1. All sectors are required to take part in participation, 2. The understanding that news ought to be widely disseminated and that everyone should be aware of all developments is known as transparency, 3. The supreme lawmaker upholds the law in an eminently dignified fashion, 4. In terms of ethics and morals, both the organization's executives and employees need to possess these qualities, 5. Regarding accountability, people are encouraged to pursue independent education, fostering civic engagement, integrity, and self-reliance, and 6. Value comes from making useful and effective use of the resources that are available. Planning, budgeting, and risk management are tools used to control and prevent operational errors.

5) In accordance with Buddhist principles, sustainability entails: Promoting the implementation of local cultural traditions, such as providing more opportunities for the people, and helping citizens, teenagers, and community members recognize the value and significance of local and national culture, particularly their own culture, which includes tourism, food, dress, and language. Through cultural attractions, young people, students, and interested parties from both inside and beyond the area may experience and take part in events.

สารบัญ

บทที่	หน้า	
บทที่ ๑		บทนำ..... ๑
		๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... ๑
		๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... ๔
		๑.๓ ปัญหาการวิจัย..... ๔
		๑.๔ ขอบเขตการวิจัย..... ๕
		๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย..... ๕
		๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย..... ๖
		๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย..... ๗
บทที่ ๒		แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... ๘
		๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน..... ๘
		๒.๑.๑ การพัฒนาอย่างยั่งยืน..... ๘
		๒.๑.๒ องค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน..... ๑๑
		๒.๑.๓ ความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน..... ๑๒
		๒.๑.๔ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน..... ๑๖
		๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืน..... ๑๙
		๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมในสังคม..... ๒๑
		๒.๓.๑ ประเภทของความเสมอภาค..... ๒๑
		๒.๓.๒ ประเภทของความเป็นธรรมในสังคม..... ๒๒
		๒.๓.๓ องค์ประกอบความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม..... ๒๓
		๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล..... ๒๔
		๒.๔.๑ ความเป็นมาของธรรมาภิบาล..... ๒๔
		๒.๔.๒ ความหมายของธรรมาภิบาล..... ๒๕
		๒.๔.๓ องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล..... ๒๖
		๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง..... ๒๘
		๒.๕.๑ ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง..... ๒๙
		๒.๕.๒ องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง..... ๓๑

สารบัญ (ต่อ)

๒.๕.๓ ความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	๓๒
๒.๕.๔ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ.....	๓๓
๒.๕.๕ หลักการของทฤษฎีใหม่และประโยชน์ของทฤษฎีใหม่.....	๓๔
๒.๕.๖ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข.....	๓๕
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ	๔๑
๒.๖.๑ ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ.....	๔๑
๒.๖.๒ เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ.....	๔๒
๒.๖.๓ หลักพุทธธรรมที่สำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ.....	๔๔
๒.๗ แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	๔๖
๒.๗.๑ ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	๔๖
๒.๗.๒ องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	๔๖
๒.๗.๓ หลักการปกครองท้องถิ่นที่เป็นสาระสำคัญ.....	๔๗
๒.๗.๔ บทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	๔๗
๒.๗.๕ ยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	๔๘
๒.๗.๖ ยุทธศาสตร์พัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร.....	๕๐
๒.๗.๗ นโยบายของนายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร.....	๕๔
๒.๗.๘ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี.....	๕๗
๒.๗.๙ การพัฒนาที่ยั่งยืนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	๖๒
๒.๘ ข้อมูลพื้นฐานและบริบทพื้นที่ในการวิจัย.....	๖๒
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๖๖
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๖๖
๓.๒ พื้นที่/ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	๖๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๖๘
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๖๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๖๙
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	๗๐

สารบัญ (ต่อ)

๓.๗. สรุปกระบวนการวิจัย.....	๗๒
๓.๘. สรุปกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย.....	๗๓
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๗๔
๔.๑. บริบทสภาพทั่วไปในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร.....	๗๔
๔.๒. ปัจจัยในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน.....	๗๘
๔.๓. การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน.....	๙๐
๔.๔. แผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน.....	๙๕
๔.๕. องค์กรความรู้จากการวิจัย.....	๙๗
บทที่ ๕ สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๑๐๓
๕.๑. สรุปผลการศึกษา.....	๑๐๓
๕.๒. อภิปรายผล	๑๑๐
๕.๓. ข้อเสนอแนะ.....	๑๑๔
บรรณานุกรม.....	๑๑๖
ภาคผนวก.....	๑๒๑
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัย.....	๑๒๑
ภาคผนวก ข หนังสือขอเก็บข้อมูลและขอสัมภาษณ์เชิงลึก.....	๑๓๑
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายลงพื้นที่ทำการวิจัย.....	๑๓๓
ภาคผนวก ง การรับรองผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๓๖
ผนวก จ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย(Output/Outcome/Impact).....	๑๓๘
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๔๑

สารบัญตาราง

สารบัญตาราง		หน้า
ตารางที่ ๑	แสดงการแบ่งเป้าหมาย SDGs ออกเป็นด้าน.....	๑๘
ตารางที่ ๒	สรุปกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย.....	๗๓
ตารางที่ ๓	ระดับค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน.....	๗๗
ตารางที่ ๔	รายละเอียดตัวชี้วัด SDGs เมืองยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร.....	๙๑
ตารางที่ ๕	ตัวชี้วัด และการดำเนินการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร	๙๒
ตารางที่ ๖	แผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็น ธรรม.....	๙๕

สารบัญภาพ

สารบัญภาพ		หน้า
แผนภาพที่ ๑	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๖
แผนภาพที่ ๒	องค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	๑๒
แผนภาพที่ ๓	สรุปกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย.....	๗๓
แผนภาพที่ ๔	องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๙๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ได้จัดการประชุมสุดยอดว่าด้วยเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Summit) เพื่อร่วมกันวางกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ซึ่งมีหลักพื้นฐานอยู่ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การพัฒนาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Inclusive Development) คือ การพัฒนาที่กลุ่มคนยากจน คนในกลุ่มเปราะบาง กลุ่มคนชายขอบจะต้องมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา ๒) การพัฒนาที่เป็นสากล (Universal Development) คือ การพัฒนาที่ทุกประเทศต้องอยู่ภายใต้เป้าหมายและร่วมกันบรรลุเพื่อสร้างสังคมยั่งยืนให้กับคนรุ่นหลังไม่ได้มุ่งเน้นเพียงประเทศยากจนเท่านั้น ๓) การพัฒนาที่บูรณาการ (Integrated Development) คือ การบรรลุที่มีความเชื่อมโยงกันต้องดำเนินไปพร้อมๆ กันอย่างเป็นระบบ ๔) การพัฒนาที่ต้องเริ่มจากระดับท้องถิ่น (Locally-focused Development) คือ การพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) เพราะท้องถิ่นทั้งชนบทและเมืองนั้น ใกล้ชิดกับประชาชน การบรรลุ SDGs จึงต้องถูกนำไปพิจารณาในระดับท้องถิ่นให้ได้ และ ๕) การพัฒนาที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ผลของการพัฒนาถูกเผยแพร่และถูกติดตามไม่ได้้อย่างมีประสิทธิภาพ^๑

ผู้นำประเทศสมาชิกของสหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนอยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ ซึ่งจะบรรลุเป้าหมายภายในระยะเวลา ๑๕ ปีประกอบด้วย ๑๗ เป้าหมายการพัฒนอยั่งยืนโดยมี ๑๖๙ เป้าหมายเฉพาะเจาะจง และ ๒๓๐ ตัวชี้วัด ๑ เป้าหมาย การพัฒนอยั่งยืนเน้นให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้ง ๓ มิติของการพัฒนอยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมเพื่อไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง^๒

สำหรับประเทศไทยตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถูกใช้เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาความยั่งยืนของประเทศไทย โดยเน้นการใช้ทุนทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม หลักการ ๓ ประการที่เน้น สู่ระดับชุมชนและสู่ระดับประเทศ ได้แก่ ๑. ความพอประมาณ คือ การพอประมาณเป็นหลักการที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา

^๑ ถวิลวดี บุรีกุล, การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs): กรณีศึกษาการใช้แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนไทยเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยทางถนน, รายงานการวิจัย, สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑, หน้า ๑-๒.

^๒ กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย พ.ศ.๒๕๖๐,ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: เส้นทางสู่เป้าหมายการพัฒนอยั่งยืนของประเทศไทย,เข้าถึงเมื่อเดือน ๑๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๑

อย่างยั่งยืน เช่น การบริโภคที่น้อยลงและรูปแบบการผลิตที่หลากหลาย ๒. ความสมเหตุสมผล หมายถึง การพิจารณาอย่างรอบคอบของผลกระทบที่การกระทำและการตัดสินใจของเราอาจมีต่อทั้งผู้อื่นและโลกรอบตัวเรา การพิจารณาเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความสมเหตุสมผลมีการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติได้มากมายในประเด็นระดับโลกเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๓. ความรอบคอบเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงต่างๆ การทำงานอย่างเป็นระบบและการบรรลุระดับของความสามารถและการพึ่งพาตนเองก่อนดำเนินการต่อ นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องเกี่ยวกับคนที่ดูแลไม่ให้เกิดขีดความสามารถของพวกเขา หลักการนี้อาจประยุกต์ใช้กับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนเกือบทั้งหมดรวมทั้งด้านสุขภาพ^๓

อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนของประเทศไทยที่ผ่านมา ยังคงอยู่ในระดับหน่วยงานส่วนกลางเป็นหลัก ทั้งที่การดำเนินงานเพื่อพัฒนาเมืองยั่งยืนนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และภาคีการพัฒนาในระดับเมืองจะเป็นหน่วยปฏิบัติการที่สำคัญ อปท.เป็นทั้งผู้ตัดสินใจเชิงนโยบายและผู้ผลักดันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นระดับของการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดในการเชื่อมโยงเป้าหมายระดับนานาชาติกับชุมชนท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์ความรู้ที่สามารถสนับสนุนผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการปฏิบัติในระดับท้องถิ่น รวมถึงการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและกระบวนการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเป็นระบบต่อไป

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals:SDGs) เป็นกรอบทิศทางพัฒนาของโลกปี ค.ศ.๒๐๑๕ (พ.ศ.๒๕๕๘) มีทั้งหมด ๑๗ เป้าหมายมุ่งหวังแก้ปัญหาที่โลกกำลังเผชิญอยู่^๔ และการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น นอกจากต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนแล้ว ยังต้องมีการดำเนินการทั้งในระดับประเทศ ระดับชุมชนและท้องถิ่นที่เข้มแข็ง โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ เห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยมีกลไกการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓ รับทราบผลการประชุมคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบหลักการแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's SDG Roadmap) และเห็นชอบหลักการจัดกลุ่มจังหวัดเป็น ๔ ระดับ จำแนกตามระดับการพัฒนา ได้แก่ (๑) กลุ่มที่ ๑ เป็นพื้นที่/จังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำสูง ยังขาดความพร้อม และต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเร่งด่วน (๒) กลุ่มที่ ๒ เป็นพื้นที่/จังหวัดที่มีศักยภาพ แต่ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนา (๓) กลุ่มที่ ๓ เป็นพื้นที่จังหวัดที่มีศักยภาพและพร้อมที่จะ

^๓แหล่งที่มา:<https://thailand.opendevdevelopmentmekong.net/th/topics/sustainable-development-goals/>

^๔ Africa Union, *Common Africa Position (CPA) on the post-2015 Development Agenda*, (AddisAbaba: Africa Union,2014).

พัฒนา และ (๔) กลุ่มที่ ๔ เป็นพื้นที่/จังหวัดที่มีความเข้มแข็ง และพร้อมขยายผลไปภายนอกเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมคัดเลือกจังหวัด/พื้นที่นำร่อง ในพื้นที่ ๖ ภาคทั่วประเทศ กระจายตัวตามกลุ่มจังหวัด ๔ ระดับการพัฒนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๕ แห่ง เพื่อทดลองจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ ต่อไป ทั้งนี้ สศช. ได้จัดทำเอกสาร “ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ฉบับเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔” ซึ่งเป็นชุดข้อมูลระหว่างปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ เผยแพร่ให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖^๕

สำหรับประเทศไทยนั้นเรื่องของการสร้างความเป็นธรรมทางสังคมเริ่มเห็นแนวทางอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาจนถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กล่าวไว้ว่า สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยที่ประชาชนจะได้รับในเรื่องของความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม สิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม สิทธิชุมชน และสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ อีกทั้ง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ยังได้ต่อยอดแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ โดยมีการวางยุทธศาสตร์ในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ช่วยลดความขัดแย้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองได้ เช่น เรื่องโครงสร้างภาษีที่ไม่เป็นธรรม การถือครองสินทรัพย์ที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งประเด็นความไม่เป็นธรรมในสังคมได้ถูกกล่าวว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงทางการเมือง อีกทั้ง การเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นการจัดสวัสดิการต่างๆ ของรัฐ หรือแม้กระทั่งการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่างๆ เกิดความแตกต่างกันระหว่างคนรวยกับคนจน^๖

ในพื้นที่เทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ดูแลรับผิดชอบบริบททางสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบทกึ่งเมือง มีพื้นที่เชื่อมต่อจากใจกลางเมืองเขตเทศบาลนครลำปาง จึงมีประชาชนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนเป็นพื้นที่ส่วนขยายทางเศรษฐกิจของเมืองลำปาง จึงมีการตั้งบริษัท ห้างร้าน โรงงาน อยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนพหุโยธิน ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่เชื่อมไปสู่จังหวัดสำคัญทางภาคเหนือตอนบน เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แพร่ น่าน ตาก ประกอบกับมีเส้นทางด่วนสายกรุงเทพ-อินทรีบุรี ตัดผ่าน ทำให้การคมนาคมมีความสะดวกรวดเร็ว ประชากรส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม โดยมีประชากรในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร รวม ๖๔ ชุมชน ประชากร ๕๙,๖๖๐ คน เพศชาย จำนวน ๒๘,๓๕๘ คน และเพศหญิง

^๕ แหล่งที่มา: <https://sdgs.nesdc.go.th/>

^๖ สุจินตรา ภาวสิทธิ์, แบบกระบวนการเสริมสร้างและการปรับใช้ความเป็นธรรมทางสังคม กรณีศึกษาชุมชนภาคกลาง, **ปรัชญาคุษภักดิ์ (พัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๕**

จำนวน ๓๑,๓๐๒ คน ครอบคลุมพื้นที่ ๔ ตำบล ประกอบด้วย ตำบลชมพู ตำบลปงแสนทอง ตำบลพระบาท และตำบลกล้วยแพะ ถึงแม้การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นเป้าหมายร่วมกันของทุกประเทศแต่ปัญหาที่รุนแรงขึ้นเรื่อย และท้าทายต่อความยั่งยืนขณะนี้คือปัญหาสภาวะโลกร้อน และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อทุกชีวิตบนโลก ปัญหาขยะของเสียและมลพิษทั้งในอากาศ แผ่นดิน จากการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งปัญหาคุณภาพและความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

จากข้อความข้างต้นเทศบาลเมืองเขลางค์นครจึงนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals:SDGs) เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาพื้นที่จัดสรรและกระจายผลประโยชน์ของสังคมให้กับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นธรรมต่อประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยแต่ละคนต้องได้รับการจัดสรรสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน อีกทั้งความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ไว้ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ๒.ด้านเศรษฐกิจ ๓.ด้านสังคม ๔.ด้านธรรมาภิบาล และ ๕.ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑) เพื่อศึกษาบริบทสภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และความจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๒) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

๓) เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

๔) เพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

แผนการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑) ศึกษาบริบทสภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จากแผนยุทธศาสตร์ ตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ

๒) ศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ

๓) ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาซึ่งการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนนำมาจัดทำแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ตำบลชมพู อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดประชากรผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

๑) ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณประชากรที่กำหนดครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารบุคลากร เจ้าหน้าที่ ของ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร จำนวน ๑๐๐ คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) การจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อได้มาซึ่งการจัดทำแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ จำนวน ๑๕ คน ประกอบด้วย

๑) ผู้บริหารระดับสูงองค์กรในระดับนโยบาย	จำนวน ๑๐ คน
๒) บุคลากรเจ้าหน้าที่	จำนวน ๕ คน
	รวมทั้งสิ้น ๑๕ คน

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพ

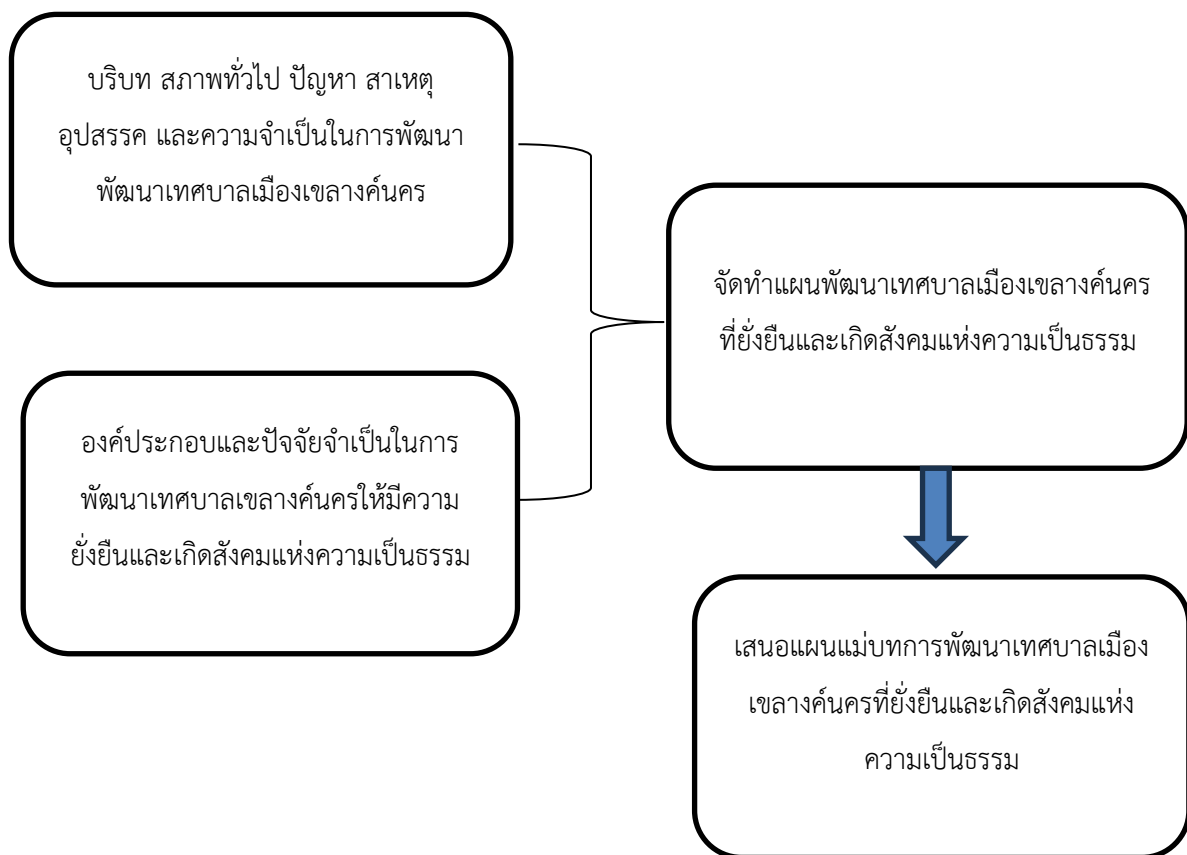
การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม คือการที่ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร มีแผนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนที่เป็นธรรมในด้านสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านสังคม คือ การที่ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีมีแผนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนที่เป็นธรรมในด้านสังคม

การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ คือ การที่ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร มีแผนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนที่เป็นธรรมในด้านเศรษฐกิจ

สังคมแห่งความเป็นธรรม คือ การที่ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร มีแผนการพัฒนาเมืองที่อย่างยั่งยืนที่เป็นธรรมและตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ ๑ แสดงกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.ทราบบริบท สภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จากแผนยุทธศาสตร์ ตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ

๒.ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

๓.ได้เสนอแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร” ผู้วิจัยจะนำเสนอการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาประกอบการทำวิจัยเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นที่ตรงตามหลักระเบียบวิธีวิจัย ดัง

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน
๒. แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
๓. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมในสังคม
๔. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
๕. แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๖. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ
๗. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
๘. ข้อมูลพื้นฐานและบริบทพื้นที่ในการวิจัย
๙. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒.๑.๑ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

องค์การสหประชาชาติให้ความสนใจเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาตั้งแต่ ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยมีการจัดการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมในระดับโลกขึ้นเป็นครั้งแรก ที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน และในปี ๒๕๒๖ ได้จัดตั้ง คณะกรรมาธิการโลกในเรื่อง สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) เพื่อทำการศึกษา เรื่องการสร้าง ความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา และต่อมาได้เผยแพร่เอกสารชื่อ Our Common Future เรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือย เพื่อให้มีการพัฒนาที่ปลอดภัย ต่อ สิ่งแวดล้อม เอกสารฉบับนี้มีส่วนสำคัญต่อการประชุม สหุยอดของโลก หรือ The Earth Summit ที่ กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งในการประชุมครั้งนั้นมีหนังสือ ประกอบการประชุมเล่มหนึ่งที่เรียกว่า Brultland Report ได้ให้คำจำกัดความคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน ไว้ดังนี้^๑ และมีนักวิชาการให้ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

^๑ การพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development, ออนไลน์, ๒๕๖๕.

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบันโดยสามารถรองรับความต้องการหรือความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชนรุ่นหลัง ๆ ด้วยทั้งนี้ มาตรฐานการครองชีพที่เลยขีดความจำเป็นขั้นพื้นฐานต่ำสุดจะ ยั่งยืนต่อเมื่อมาตรฐานการบริโภคในทุกหนทุกแห่งคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว (Long-term Sustainability) รวมถึงครอบคลุมมาตรการการรักษามรดกทางทรัพยากรที่จะตกกับชนรุ่นหลังโดยอย่างน้อยให้ มาก ๆ พอกับชนรุ่นปัจจุบันที่ได้รับมาและเป็นการพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึงตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลก โดยรวมเพื่อชนรุ่นหลังและเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง^๒

การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะยาวและมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างผู้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย^๓

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งยั่งยืนหมายถึง ตัวแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยสาระสำคัญของแนวคิดนี้สามารถจะช่วยสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนได้โดยเฉพาะการพิจารณาประเด็นหลักประเด็นที่ว่าเป็นที่ตัวคนจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนเพราะเมื่อคนมีความเจริญทางปัญญาสามารถจะสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคนและของท้องถิ่น ถ้าไม่พัฒนาคนในท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่นไม่ยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาคนจึงเป็นกุศโลบายของการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน^๔

การพัฒนาอย่างยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นบูรณาการ (Integrated)คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวมหมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์ (Holistic) มีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (Balance)หรือพูดอีกนัยหนึ่ง คือ การทำให้กิจกรรมมนุษย์สอดคล้องกับเกณฑ์ของธรรมชาติ^๕

การพัฒนาที่ยั่งยืนรวมความถึง ๓ ด้าน คือเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กันโครงการพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง ๓ ด้านนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นอะไรที่ไกลกว่าเพียงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและ

^๒ เกื้อ วงศ์บุญสิน, ประชากรกับการพัฒนา, (กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๓๘), หน้า ๑๐.

^๓ ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร,คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๓๖), หน้า ๒.

^๔ สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน.พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์,๒๕๔๗), หน้า ๒๐

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๒

สังคมเพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดีทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมา และยังทำกันอยู่หลายแห่งให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนอยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข^๖ และมีนักวิชาการได้สรุปความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ไว้ดังนี้^๗

๑) การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบัน โดยสามารถรองรับความต้องการหรือความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชนรุ่นหลังด้วย ทั้งนี้มาตรฐานการครองชีพที่เลยขีดความจำเป็นขั้นพื้นฐานต่ำสุดจะยั่งยืนต่อเมื่อมาตรฐานการบริโภคในทุกหนทุกแห่งคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว (Long - Term Sustainability)

๒) การพัฒนาแบบยั่งยืน คือ ครอบคลุมมาตรการรักษาทางทรัพยากรที่จะตกกับชนรุ่นหลังโดยอย่างน้อยให้ได้มากพอๆ กับที่ชนรุ่นปัจจุบันได้รับมา

๓) การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่กระจายประโยชน์ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึงตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลก โดยรวบเพื่อชนรุ่นหลังและเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง

๔) การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การทำให้คุณภาพของชีวิตมนุษย์ดีขึ้นภายในระบบนิเวศวิทยาที่สามารถจะรองรับการดำเนินชีวิตได้ต่อไปในลักษณะดังกล่าว “เศรษฐกิจแบบยั่งยืน” (Sustainable Economy) คงต้องเป็นเศรษฐกิจที่ธำรงรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของตนไว้ได้ โดยเศรษฐกิจแบบนี้จะยังคงสามารถพัฒนาควบคู่ไปกับการรักษาแหล่งทรัพยากรได้ต่อไปด้วยการปรับตัว โดยอาศัยการยกระดับความรู้ปรับปรุงองค์กร ตลอดจนปรับปรุงประสิทธิภาพทางเทคนิคและเชาว์ปัญญา^๘

การพัฒนาอย่างยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่าองค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (Balance) หรือพูดอีกนัยหนึ่ง คือ การทำให้กิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติจากความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนนั้น เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการที่เรียกว่า ความยุติธรรมระหว่างชน ๒ รุ่น (Intergenerational Equity) กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนนั้น สามารถกล่าวถึงการครอบคลุมประเด็น ๒ ลักษณะ คือลักษณะแรก คือ เน้นเรื่องความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบมีขีดจำกัด โดยมุ่งเน้นวิถีชีวิตของประชาชนที่มีเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอยู่ได้ท่ามกลางกระแสวิกฤตเศรษฐกิจหรือ

^๖ สุทธิดา ศิริบุญหลง, การพัฒนาแบบยั่งยืน กระบวนการกระทำทางเศรษฐกิจสังคมและการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์, ๒๕๕๔, เข้าถึงได้จาก <http://www.oocities.org>. ๒๒ มกราคม ๒๕๖๕.

^๗ United Nation Population Fund Activities (UNFPA)

^๘ เกื้อ วงศ์บุญสิน. ประชากรกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๘), หน้า ๑ - ๙.

เศรษฐกิจที่ผันผวน โดยวิธีวิทยาของลักษณะแรกนั้น คือ “เน้นหลักความพอดี” และการตอบสนองต่อความจำเป็นพื้นฐานเท่าที่จำเป็นลักษณะที่สอง คือ เน้นเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือทรัพยากรธรรมชาติ เพราะธรรมชาติไม่ได้มีไว้เพื่อให้มนุษย์นำไปใช้ได้อย่างฟุ่มเฟือยและล้างผลาญ วิธีวิทยาของการรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากร คือการใช้สอยให้คุ้มค่าและใช้ให้น้อยลงอย่างไรก็ตามประเด็นนี้กำลังเป็นที่น่าสนใจของมวลหมู่ธรรมชาติ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างประชากร การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การเพิ่มประชากรและความเจริญทางด้านเทคโนโลยีขาดความสมดุล วิธีวิทยาของการพัฒนาแบบยั่งยืนควรที่จะสามารถพัฒนาได้อย่างน้อย ๓ ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม นิเวศวิทยา^๔

๒.๑.๒ องค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่วนประกอบทั้ง ๓ องค์ประกอบนี้ จะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน วัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามแนวคิดของ Edward Barbier คือ การบรรลุเป้าหมายทั้ง ๓ องค์ประกอบนี้ให้ได้ดีที่สุด และโดยที่สังคมไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่สูงสุดในทุกส่วนประกอบได้ จึงจำเป็นต้องยอมลดเป้าหมายในบางองค์ประกอบ เพื่อให้เป้าหมายในองค์ประกอบอื่นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดลำดับความสำคัญระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ว่าจะให้องค์ประกอบใดมีลำดับความสำคัญที่สูงกว่าองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ถ้าให้ลำดับความสำคัญทางด้าน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอันดับแรก ก็อาจต้องชดเชยด้วยการให้เป้าหมายทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมลดลง

๑. ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมต้องสร้างความเจริญเติบโตที่ทำให้เกิดกระจายรายได้ที่เหมาะสม ในขณะที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งสต็อกของทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น ทุนมนุษย์และทุนธรรมชาติ เป้าหมายพื้นฐาน ๓ ประการของระบบเศรษฐกิจ คือ

๑) การเพิ่มขึ้นในการผลิตสินค้าและบริการ

๒) การตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน หรือการลดปัญหาความยากจน

๓) ทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพิ่มขึ้น เป้าหมายพื้นฐาน

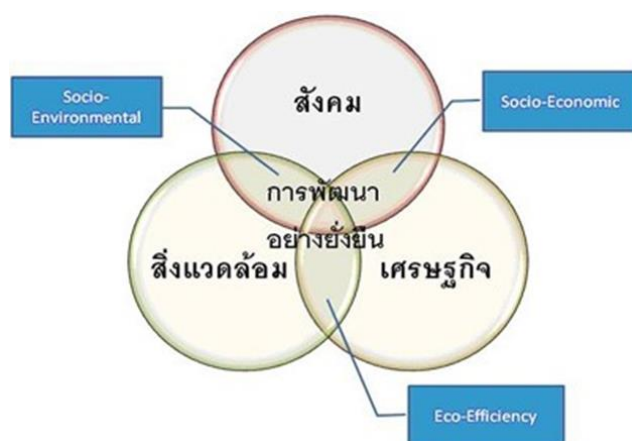
๓ ประการนี้จะต้องดำเนินการในแนวทางที่ยั่งยืน

๒.สังคมของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น จะต้องวางอยู่บนรากฐานของ ๒ หลัก คือ หลักการความยุติธรรม และหลักการความเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว การเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสของคนในสังคมจะต้องมีความเท่าเทียมกัน สิทธิมนุษยชนและผลประโยชน์อื่นๆ เช่น อาหาร สาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัยและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ความเป็นธรรมในสังคมนี้นั้นมีนัยยะถึง

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พระพุทธศาสนาการในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์, (กรุงเทพฯ: มุลินนิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๖๘.

โอกาสที่เท่าเทียมกันของประชาชนทุกคนในด้านการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างผลิตภาพให้แก่สังคม สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เป้าหมายทางสังคมทั้งด้านของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเป็นธรรมในสังคม ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ และการมีส่วนร่วมของประชาชนประสบความสำเร็จ

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การรักษาไว้ซึ่งสต็อกของทุนธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา แร่ธาตุอันเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่ควรจะต้องดำรงอยู่ที่ทำให้ส่วนประกอบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ความมีเสถียรภาพของระบบนิเวศน์ของโลกจะไม่ถูกกระทบกระเทือน

ภาพที่ ๒ องค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากภาพแสดงส่วนประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะต้องประกอบด้วย ๓ ส่วนหลัก อันได้แก่ ส่วนของระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และระบบนิเวศน์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์และพึ่งพาซึ่งกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นในส่วนที่ทับซ้อนกันของ ๓ องค์ประกอบหรือพื้นที่แรเงาในภาพ กล่าวคือ มีการพัฒนาเศรษฐกิจการพัฒนาสังคม และมีการปกป้องสิ่งแวดล้อมด้วย

๒.๑.๓ ความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยพยายามเร่งแก้ไขปัญหาต่างๆ ในแต่ละยุคสมัย เช่น ปัญหาความยากจน การว่างงาน โดยการเร่งการลงทุนในการผลิตสินค้าที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เหลือเฟือ โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการผลิตสินค้าเหล่านั้นและการเร่งพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ผ่านมาทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ได้สัดส่วน เช่น ปัญหาการอพยพแรงงานเข้ามาในเมือง ความเหลื่อมล้ำของรายได้ของประชากรในภาคส่วนต่างๆ ปัญหาสังคม วัฒนธรรมและปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่ยากจะฟื้นฟูจนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ทำให้ประเทศไทย

เริ่มคำนึงถึงแนวทางการพัฒนาประเทศที่ยังคงสามารถสืบทอดการดำรงชีวิตอย่างอยู่ดีมีสุขให้แก่คนไทยในรุ่นต่อไป

แผนปฏิบัติการ ๒๑ (Agenda ๒๑)

กระทรวงการต่างประเทศ องค์การสหประชาชาติ ได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมาของผู้นำระดับโลกในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่เมืองรีโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า Earth Summit ผลจากการประชุมครั้งนี้ได้มีการร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติการ ๒๑ (Agenda ๒๑) เปรียบเสมือนแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลกเพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาในศตวรรษที่ ๒๑ โดยครอบคลุมการพัฒนาที่สมดุลทั้ง ๓ ด้าน ประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนที่สำคัญที่สุดของแผนปฏิบัติการ ๒๑ นี้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้^{๑๐}

ส่วนที่ ๑ มิติทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ส่วนที่ ๒ การอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากร

ส่วนที่ ๓ การส่งเสริมบทบาทของกลุ่มต่างๆ ที่สำคัญ

ส่วนที่ ๔ วิธีการในการดำเนินงาน

ประเด็นและหัวข้อต่างๆ สามารถประมวลแนวทางที่สำคัญ ได้ดังนี้

๑. การพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องผสมผสานและควบคู่ไปกับการพัฒนาและความห่วงใยในสิ่งแวดล้อม

๒. การใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือย การสูญพันธุ์ของพืชและสัตว์ การปล่อยของเสียและมลพิษต่างๆ เป็นสาเหตุที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมไม่ยั่งยืน

๓. ต้องมีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีผลกระทบอย่างเฉียบพลันต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อประชากรรุ่นลูกหลานในอนาคต

๔. มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน ก็มีสิทธิเท่าเทียมกันในอันที่จะดำรงชีวิตความเป็นอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำแผนการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙ ซึ่งมียุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งหมด ๗ ข้อ ดังนี้

๑. การพัฒนาคุณภาพคนที่ต่อเนื่องจากแผนที่ผ่านมา การมีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และสุขภาพที่ดี

^{๑๐} กระทรวงการต่างประเทศ, The Centre for Our Common Future (สวีเดน) และ สมาคมเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม แผนปฏิบัติการ ๒๑ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน, (กรุงเทพฯ:อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๓๗).

๒. การเน้นความสมดุลและชนบท โดยทำให้เกิดความสมดุลและเชื่อมโยงกัน
๓. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเรื่องปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรในภาคเศรษฐกิจ
๔. การพัฒนาการจัดการเศรษฐกิจมหภาค โดยมีประสิทธิภาพทั้งเรื่องการเงิน การคลัง ภาษีรวมทั้งบทบาทภาครัฐ เอกชนและบริการ
๕. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ
๖. พัฒนาวិทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศ
๗. บริหารจัดการที่ดีทุกระดับทั้งการเมือง ราชการ เอกชน ชุมชนและครอบครัว

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (ปี ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ได้นำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาต่อ เนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศจึงมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม ที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วน ให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) เน้นเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ในแผนได้ระบุถึงยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน^{๑๑} ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญใน ๘ เรื่อง ดังนี้

^{๑๑} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,คู่มือการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย,(กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม,๒๕๕๗)

๑. การอนุรักษ์ฟื้นฟูสร้าง ความมั่นคงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. การปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่ การเป็นเศรษฐกิจ สังคม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๓. การยกระดับขีดความสามารถในการรองรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศเพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน
๔. การเตรียมความพร้อมรองรับกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ
๕. การสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการค้าจากเงื่อนไข ด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๖. การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลง และพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ
๗. การควบคุมและลดมลพิษ
๘. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มี ประสิทธิภาพโปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ (ปี ๒๕(๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

- ๑) ยึดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง
- ๒) ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา
- ๓) ยึดวิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทย ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒
- ๔) ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี ๒๕๗๙ เป็นกรอบการกำหนดเป้าหมายที่จะ บรรลุใน ปีแรก และเป้าหมายในระดับย่อยลงมา ควบคู่กับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน

หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๑๐ ประการ

- ๑) หลักช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเองเป็นการพัฒนาคน เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคน มากที่สุด จนก่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในตนเอง ดังนั้น คนที่ช่วยตนเองและพึ่งตนเองได้ จะทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
- ๒) หลักการเริ่มจากสภาพที่เป็นอยู่ เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วจึงใส่ปัจจัย นำเข้าไป
- ๓) เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ชาวบ้านสามารถปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงได้จนเกิดการพัฒนาคนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
- ๔) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพราะเป็นสิ่งใกล้ตัว การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ จากบริษัทที่ ผลผลิตที่เกิดขึ้นไม่มากหรือน้อยไป การอาศัยทรัพยากรที่ใกล้ตัวเป็นการใช้เงินมาก และอาจเกินความ จำเป็นของท้องถิ่น

๕) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดปัญญาสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ยั่งยืนได้

๖) วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน จะต้องดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทยที่ดีงามและผู้นำท้องถิ่นจะต้องเป็นต้นแบบของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่สืบไป เป็นการแก้ปัญหาท้องถิ่นล่มสลาย ทำให้เข้มแข็งและยั่งยืน

๗) ความมีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้ได้ผล ต้องจัดทำในรูปของหนึ่งโครงการมีลักษณะเป็นระบบ มีผลผลิตที่คาดหวัง มีปัจจัยนำเข้าและกระบวนการทำงานที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นระบบเมื่อโครงการดำเนินงานไปแล้วสามารถประเมินผลและประสิทธิภาพได้

๘) การประสานงาน เป็นหน่วยงานของราชการและเอกชน จะต้องมีการประสานความร่วมมือในการทำงาน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา ถ้าทุกหน่วยงานของราชการและเอกชนให้ความร่วมมือกันได้อย่างดี จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

๙) การทำงานเชิงรุก เป็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนาหมู่บ้านอย่างตรงประเด็น ในการทำงานเชิงรุกนั้นชาวบ้านในท้องถิ่นจะเข้าร่วมทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ในการทำงานระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคนในท้องถิ่นและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

๑๐) ความมีคุณธรรมและศิลปะ การพัฒนาคนหากมุ่งแต่ความรู้ความสามารถทางด้านเศรษฐกิจอย่างเดียวจะทำให้ความเป็นไทยขาดหายไปจากท้องถิ่น สิ่งสำคัญ คือ คุณธรรมและศิลปะที่แสดงความเป็นท้องถิ่นไทย ดังนั้น การพัฒนาจะต้องทำควบคู่กับคุณธรรมและศิลปะ

๑๑) การเชื่อมประสานด้านเวลา เป็นการพัฒนาโดยเชื่อมสภาพของท้องถิ่นในปัจจุบันของไทยเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่นเทคโนโลยีที่นำเข้ามาจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพความเป็นท้องถิ่นของไทย เทคโนโลยีที่ดีนั้นจะต้องเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาคนแล้วส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๑.๔ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development: SD) เริ่มต้นจากการประชุมสหประชาชาติ ครั้งที่ ๒ ณ กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล ในปี ๑๙๙๒ (๒๕๓๕) ประเทศสมาชิกต่าง ๆ ประชุมร่วมกันในหัวข้อว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Environment and Development) และได้เห็นชอบให้ประกาศหลักการแห่งสิ่งแวดล้อม และแผนปฏิบัติการ ๒๑ (Agenda ๒๑) สำหรับทศวรรษ ๑๙๙๑-๑๙๙๙ และศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อเป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และในเวลาต่อมาได้มีการ จัดทำเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) จำนวน ๘ เป้าหมาย ครอบคลุมระยะเวลา ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓ -๒๕๕๘) ได้แก่

เป้าหมายที่ ๑ ขจัดความยากจนและความหิวโหย

เป้าหมายที่ ๒ ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา

เป้าหมายที่ ๓ ส่งเสริมบทบาทสตรีและความเท่าเทียมกันทางเพศ

เป้าหมายที่ ๔ ลดอัตราการตายของเด็ก

เป้าหมายที่ ๕ พัฒนาสุขภาพสตรีมีครรภ์

เป้าหมายที่ ๖ ต่อสู้โรคเอดส์ มาเลเรีย และโรคสำคัญอื่นๆ

เป้าหมายที่ ๗ รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๘ ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs)

ใน ๑๕ ปีข้างหน้าที่จะใช้เป็นทิศทางการพัฒนาของประชาคมโลก ตั้งแต่เดือนกันยายน ปี ๒๕๕๘ ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๗๓ ครอบคลุมระยะเวลา ๑๕ ปี โดยประกอบไปด้วย ๑๗ เป้าหมาย (Goals) ๑๖๙ เป้าประสงค์ (Targets) โดยเป้าหมายต่าง ๆ ประกอบด้วย

เป้าหมายที่ ๑ ขจัดความยากจนในทุกรูปแบบ ทุกที่

เป้าหมายที่ ๒ ขจัดความหิวโหย บรรลุเป้าความมั่นคงทางอาหาร ปรับปรุงโภชนาการ และ สนับสนุนการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๓ สร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของคนทุกเพศทุก วัย

เป้าหมายที่ ๔ สร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ ๕ บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง

เป้าหมายที่ ๖ สร้างหลักประกันให้มีน้ำใช้ และมีการบริหารจัดการน้ำและการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืน สำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ ๗ สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่ย่อมเยาและ ยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๘ ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและครอบคลุม และการจ้างงานเต็มอัตรา และงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ ๙ สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความต้านทานและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

เป้าหมายที่ ๑๐ ลดความเหลื่อมล้ำ ไม่เท่าเทียม

เป้าหมายที่ ๑๑ ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ความต้านทานและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างครอบคลุมและยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๒ สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ ผลกระทบ

เป้าหมายที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอื่นๆ อย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๕ ปกป้อง ปันฟู และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดิน และฟื้นฟูสภาพดินและหยุดยั้งการสูญเสียมลพิษหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๑๖ สนับสนุนสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดให้มีการเข้าถึง ความยุติธรรมสำหรับทุกคน และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และมีความครอบคลุมในทุกระดับ

เป้าหมายที่ ๑๗ เสริมสร้างความแข็งแกร่งของกลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือ ระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดย SDGs ทั้ง ๑๗ เป้าหมาย สามารถแบ่งออกเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความร่วมมือการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังตารางที่ ๑

ด้านสังคม	<p>เป้าหมายที่ ๑ : ขจัดความยากจน</p> <p>เป้าหมายที่ ๒: ขจัดความหิวโหย</p> <p>เป้าหมายที่ ๓: การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี</p> <p>เป้าหมายที่ ๔: การศึกษาที่เท่าเทียม</p> <p>เป้าหมายที่ ๕: ความเท่าเทียมทางเพศ</p> <p>เป้าหมายที่ ๑๐: ลดความเหลื่อมล้ำ ไม่เท่าเทียม</p> <p>เป้าหมายที่ ๑๑: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน</p> <p>เป้าหมายที่ ๑๖: สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก</p>
ด้านเศรษฐกิจ	<p>เป้าหมายที่ ๗: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้</p> <p>เป้าหมายที่ ๘: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ</p> <p>เป้าหมายที่ ๙: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน</p> <p>เป้าหมายที่ ๑๑: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน</p>

ด้านสิ่งแวดล้อม	เป้าหมายที่ ๖: การจัดการน้ำและสุขาภิบาล เป้าหมายที่ ๑๒: แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๑๓: การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายที่ ๑๔: การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเลเป้าหมายที่ ๑๕: การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก
ด้านความร่วมมือการพัฒนาที่ยั่งยืน	เป้าหมายที่ ๑๗: ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเป้าหมาย SDGs ออกเป็นด้านต่าง ๆ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัดเป็นเครื่องนำทางไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ในการพัฒนาจึงต้องมีเป้าหมายที่สามารถวัดได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยแนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัด มีดังนี้

๑) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชข. 2ค) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานเป็นการสำรวจข้อมูลระดับครัวเรือนทุกครัวเรือนมีการสำรวจระหว่างช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีและข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านเป็นการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้านทุกหมู่บ้านในเขตชนบทมีการสำรวจปีเว้นปีระหว่างช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนของ ปี พ.ศ. ที่ลงท้ายด้วยเลขคู่โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานในการประสานการจัดเก็บข้อมูล

๒) ดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย เป็นเครื่องมือในการวัดผลกระทบท่อการพัฒนา ผลการพัฒนาให้มีคุณภาพระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดย

๒.๑) มิติเศรษฐกิจ มี 3 ด้าน ประกอบด้วย

(๑) ด้านการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ มี ๔ ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย

(๑.๑) ดัชนีชี้วัดที่ ๑ ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวม

(๑.๒) ดัชนีชี้วัดที่ ๒ ปริมาณการใช้พลังงานต่อรายได้ประชาชาติ

(๑.๓) ดัชนีชี้วัดที่ ๓ สัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนต่อพลังงานทั้งหมด

(๑.๔) ดัชนีชี้วัดที่ ๔ สัดส่วนของเสียที่ถูกนำมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ต่อ ของเสียที่เกิดขึ้น

(๒) ด้านการพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพ มี ๓ ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย

(๒.๑) ดัชนีชี้วัดที่ ๕ อัตราการว่างงาน

(๒.๒) ดัชนีชี้วัดที่ ๖ สัดส่วนหน่วยสาธารณสุขต่อรายได้ประชาชาติ

(๒.๓) ดัชนีชี้วัดที่ ๗ ดุลบัญชีเดินสะพัดต่อรายได้ประชาชาติ

(๓) ด้านการกระจายความมั่นคง มี ๒ ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย

(๓.๑) ดัชนีชี้วัดที่ ๘ สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้

(๓.๒) ดัชนีชี้วัดที่ ๙ สัดส่วนคนยากจนด้านรายได้

๒.๒) มิติสังคม มี ๓ ด้าน ประกอบด้วย

(๑) ด้านการพัฒนาศักยภาพและการปรับตัวบนฐานความรู้ มี 3 ดัชนีชี้วัดประกอบด้วย

(๑.๑) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๐ จำนวนค่าเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษา

(๑.๒) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๑ ผลคะแนนทดสอบส่ววิชาหลัก

(๑.๓) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๒ ร้อยละของการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาต่อรายได้ประชาชาติ

(๒) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในการดำรงชีวิตมี ๓ ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย

(๒.๑) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๓ อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด

(๒.๒) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๔ ร้อยละของประชากรที่ไม่เจ็บป่วยต่อประชากร

(๒.๓) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๕ สัดส่วนคดีอาชญากรรมและยาเสพติดต่อประชากร

(๓) ด้านการสร้างความสะดวกและการมีส่วนร่วม มี ๑ ดัชนีชี้วัด คือ

(๓.๑) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๖ ดัชนีการรับรู้เรื่องคอร์รัปชั่น

๒.๓) มิติสิ่งแวดล้อม มี ๒ ด้าน ประกอบด้วย

(๑) ด้านการสงวนรักษา มี ๔ ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย

(๑.๑) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๗ สัดส่วนพื้นที่ป่าต่อพื้นที่ประเทศ

(๑.๒) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๘ พื้นที่ป่าชายเลนเทียบกับอดีต

(๑.๓) ดัชนีชี้วัดที่ ๑๙ ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ต่อชั่วโมง

(๑.๔) ดัชนีชี้วัดที่ ๒๐ สัดส่วนการใช้น้ำใต้ดินต่อปริมาณน้ำที่ใช้งานได้

(๒) ด้านการมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีมี ๔ ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย

(๒.๑) ดัชนีชี้วัดที่ ๒๑ สัดส่วนแหล่งน้ำมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์พอใช้ต่อ

แหล่งน้ำหมด

(๒.๒) ดัชนีชี้วัดที่ ๒๒ ร้อยละคุณภาพอากาศในเมืองหลักที่เกินค่ามาตรฐาน

(๒.๓) ดัชนีชี้วัดที่ ๒๓ สัดส่วนของเสียที่ได้รับการบำบัดอย่างถูกต้อง

(๒.๔) ดัชนีชี้วัดที่ ๒๔ ปริมาณการใช้สารเคมีทางการเกษตร

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมในสังคม

แนวคิดความเป็นธรรมในสังคม (Social Equity) เน้นการนิยามไปที่ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ซึ่งเป็นการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยรัฐในการบริหารจัดการ และประชาชนในการมีสิทธิในการได้รับโอกาสที่เท่าเทียมและเป็นธรรมใน “การเข้าถึง” (Access) ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพ และความสามารถของบุคคลทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งจำเป็นต้องกำจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เป็นตัวกีดกันการเข้าถึงโอกาสนั้น ๆ เช่น ความไม่เป็นธรรมของโอกาสในการเข้าถึงระบบเศรษฐกิจ และการเมือง ความไม่เป็นธรรมของโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และการบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน เป็นต้น โดยมีนัยยะในการใช้ครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลในทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกลักษณะ และทุกสถานสภาพทางสังคม ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนั้น ความเป็นธรรมในสังคม (Social Equity) จึงให้ความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วม” (Participation) จากประชาชนทุกภาคส่วน ในการสร้างกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกัน (Deutsch, 1975)

ยกตัวอย่างในกรณีของคุณครูสามารถแบ่งดินสอ และยางลบให้กับนักเรียนได้โดยการคิดคำนวณการแบ่งตามจำนวนเด็กนักเรียนกับจำนวนดินสอและยางลบที่มีได้กรณีนี้ถือเป็นแต่ในกรณีของความเป็นธรรมในสังคม (Social Equity) นั้นจะตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของความยุติธรรม (justness) และความเที่ยงธรรม (fairness) แต่เมื่อเด็กนักเรียนเหล่านั้นเดินมาขอ คะแนนหรือเกรดกับคุณครู คุณครูจำเป็นต้องประเมินความรู้ความสามารถของเด็กนักเรียนแต่ละคน แล้วจึงสามารถให้คะแนนหรือเกรดนั้นได้ตามความรู้ความสามารถเฉพาะของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งเป็น ลักษณะของแนวคิดความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งหากเปรียบเทียบในกรณีของรัฐบาลที่ต้องการที่จะดูแล แก้ปัญหาของประชาชน ซึ่งทุกคนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางสภาพปัญหา ความต้องการ และ ความจำเป็นในแบบเฉพาะ รัฐบาลควรที่จะก้าวข้ามผ่านความแตกต่างหลากหลายของการนับถือ ศาสนา ชนชั้น หลักความเชื่อ หรือเพศสภาพ และลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะที่ แตกต่างกันอย่างใดอย่างหนึ่งของแต่ละบุคคล โดยควรมุ่งเน้นการดูแลแก้ปัญหา รักษา เยียวยาอย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ (Situation) (Olivia, 2011)

๒.๓.๑ ประเภทของความเสมอภาค

ตามแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน และแนวทางของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จำแนกประเภทของความเสมอภาค ดังนี้

๑.๑) ความเสมอภาคในโอกาส หมายถึง ความเท่าเทียมกันของโอกาสในการได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ และไม่ถูกกีดกันออกจากกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เช่น โอกาสได้รับการศึกษา โอกาสได้รับการจ้างงาน โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข เป็นต้น

๑.๒ ความเสมอภาคทางสังคม หมายถึง ความเท่าเทียมกันทางสังคมของสมาชิกทุกคนในสังคม การไม่เลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางอัตลักษณ์ของบุคคลหรือกล่าวได้ว่า ถิ่นกำเนิดชาติพันธุ์ภาษา ผิวสีเพศ ศาสนา รายได้หรือทรัพย์สิน ชนชั้น วรณะ ความสมบูรณ์ของร่างกาย สุขภาพ ความคิดเห็นที่แตกต่าง การถูกตัดสินว่ากระทำผิดไม่เป็นเหตุให้เกิดการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน๑.๓) ความเสมอภาคทางกฎหมาย หมายถึง สิทธิที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน มีความหมายรวมถึงกระบวนการทางกฎหมายที่มีผลต่อประชาชนโดยรวมตั้งแต่การออกกฎหมายที่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน การบังคับใช้กฎหมายและการพิจารณาคดีต้องเป็นไปอย่างเสมอภาคเท่าเทียมต่อประชาชนทุกคน การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการคุ้มครองทางกฎหมายเพื่อการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันด้วย

๑.๔) ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึง การมีสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกันในที่นี้รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางตัวแทน และการมีส่วนร่วมทางตรง โดยการกำหนดในกฎหมายให้ผู้มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์มีสิทธิในการเลือกตั้งอย่างเท่าเทียม และรัฐต้องจัดให้เกิดความสะดวกและการเท่าเทียมในโอกาสออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้วยการจัดสรรจุดเลือกตั้งสำหรับประชาชนอย่างเท่าเทียมทั่วถึงทั้งในและต่างประเทศ คะแนนเสียงของประชาชนทุกคนมีค่าเท่ากัน มีความเท่าเทียมกันของผู้สมัครทั้งสมัครผู้สมัคร โอกาสหาเสียงและวงเงินในการหาเสียง มีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการเลือกตั้งเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ทุกคนยังมีความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น ความเท่าเทียมในการใช้สิทธิการเข้าชื่อนอกกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น การออกเสียงประชามติการเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเข้าร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นต้น

๒.๓.๒ ประเภทของความเป็นธรรมในสังคม

ประเภทความเป็นธรรมในสังคมจากการเข้ารับบริการสาธารณะจากรัฐในปัจจุบันได้ว่า บริการสาธารณะจัดทำโดยรัฐ แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ บริการสาธารณะระดับชาติ และบริการสาธารณะระดับท้องถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑) บริการสาธารณะระดับชาติ (les services publics nationaux) เป็นบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเป็นผู้จัดทำ อันได้แก่กิจการที่เกี่ยวกับความมั่นคงและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม รวมทั้งการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม บริการสาธารณะระดับชาติเป็นบริการสาธารณะที่รัฐจัดทำอย่างทั่วถึงตลอดทั้งประเทศ สามารถแบ่งได้ ๗ ประเภทด้วยกัน มีดังนี้

- (๑) บริการสาธารณะทางด้านยุติธรรม
- (๒) บริการสาธารณะทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของสังคม
- (๓) บริการสาธารณะทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

(๔) บริการสาธารณะทางการศึกษาของชาติ

(๕) บริการสาธารณะทางด้านสังคม

(๖) บริการสาธารณะทางด้านวัฒนธรรม

(๗) บริการสาธารณะทางการท่องเที่ยว

๒.๒) บริการสาธารณะระดับท้องถิ่น (Les services Publics Locaux) เป็นการบริการสาธารณะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการจัดทำโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Les Collectives Locales) โดยจำแนกประเภทของบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นไว้มีดังนี้

(๑) บริการสาธารณะทางด้านสุขอนามัย

(๒) บริการสาธารณะทางด้านเศรษฐกิจ

(๓) บริการสาธารณะทางด้านสังคมและการศึกษา

(๔) บริการสาธารณะทางด้านวัฒนธรรม

๒.๓.๓ องค์ประกอบความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม

๑) องค์ประกอบของความเสมอภาคในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการถือปฏิบัติและส่งเสริมความตระหนักรู้และความเข้าใจรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดสาระสำคัญเรื่องความเสมอภาคเท่าเทียมกันและการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไว้เป็นแนวทางดังนี้

๑.๑) การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะความแตกต่างเรื่องเพศ อายุ ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติภาษา สภาพทางกายภาพหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อ ศาสนา การศึกษา อบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง จะเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

๑.๒) รัฐสามารถกำหนดมาตรการเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เท่าเทียมกันกับบุคคลอื่นได้และไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ

๑.๓) บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ยกเว้นที่จำกัดไว้ในกฎหมาย กฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

๒) องค์ประกอบของความเป็นธรรมในสังคมเพื่อความชัดเจนในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความเป็นธรรมในสังคม (Social Equity) ในการศึกษาวิจัยตามมุมมองของรัฐประศาสนศาสตร์ของสถาบันบริหารงานสาธารณะแห่งชาติ(The National Academy of Public Administration - NAPA) ได้กำหนดชุดของเกณฑ์ในการวัดผลการบรรลุผลสำเร็จของการประเมินผลความเป็นธรรมในสังคมไว้ดังนี้

๒.๑) ความเป็นธรรมในขั้นตอนการดำเนินงาน (Procedural fairness) ควรครบและเป็นไปตามขั้นตอน มีระบบการป้องกัน มีข้อตกลงในการจ้างงาน การสนับสนุน ส่งเสริม และการให้รางวัล

๒.๒) ความเป็นธรรมในการจัดสรร แบ่งปันผลประโยชน์ (Distributinal equity) เพื่อความมั่นใจการเข้าถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ การป้องกันการแทรกแซงในผลประโยชน์และการให้คำมั่นสัญญาของการบริหารจัดการที่ให้ผลลัพธ์ที่เป็นธรรม

๒.๓) ความเป็นธรรมในกระบวนการ (Process equity) เป็นหลักประกันความมั่นคงในระดับของการบริการสาธารณะ โดยไม่คำนึงถึงเกณฑ์ของการจัดสรร แบ่งปันผลประโยชน์ที่เคยใช้มาก่อน

๒.๔) ความแตกต่างของผลลัพธ์ (Outcome disparities) เพื่อค้นหาเหตุผลว่าทำไมความแตกต่างของผลลัพธ์ยังคงมีอยู่ ในรูปของผลลัพธ์ของนโยบายและโครงการที่อาจเชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์กับเกณฑ์ของปัจจัยนำเข้า (Input criteria

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

๒.๔.๑ ความเป็นมาของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้เริ่มเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ซึ่งนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการให้กู้เงินกับประเทศในซีกโลกใต้ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความไร้ประสิทธิภาพ และการคอร์รัปชันของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในแถบละตินอเมริกาและแอฟริกาที่มีปัญหาในการบริหารงานจนทำให้เกิดปัญหาเนื่องจากกู้เงินธนาคารโลกไปแล้วไม่สามารถนำเงินมาชำระคืนได้

สำหรับประเทศไทย คำว่า Good Governance เริ่มใช้กันแพร่หลายภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ และหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๔๐ กล่าวคือก่อนหน้านั้นคนไทยไม่เคยได้ยินหรือแม้กระทั่งรู้จักคำว่า ธรรมาภิบาล หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า Good Governance เลย จนกระทั่งเกิดภาวะเศรษฐกิจ วิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่แตกในปี ๒๕๔๐ โดยคำนี้มิใช่เป็นการคิดขึ้นมาได้เองในหมู่คนไทยหรือจากบรรดาผู้บริหารระดับสูงทั้งหลายในเมืองไทย แต่เป็นการบัญญัติและระบุจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศโดยเฉพาะการเงินระหว่างประเทศ IMF ที่มุ่งเน้นในความหมายและหลักการสำคัญว่า “ประเทศไทยจะรอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจได้และไม่หวนกลับไปสู่วิกฤติรอบสองจะต้องเป็นสังคมธรรมาภิบาล” ในขณะที่ผู้ที่เห็นด้วยกับความคิดนี้และมีบทบาทนำได้แก่ นายอานันท์ ปันยารชุน ซึ่งเป็นประธานกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ได้เริ่มเปิดประเด็นว่า “ความล้มเหลวในด้านการจัดการด้านเศรษฐกิจของชาติที่ผ่านมาจนสะสมกลายเป็นวิกฤติการณ์ในยามนี้ ล้วนเป็นผลมาจากกระบวนการเมือง และนักการเมืองทั้งสิ้น”^{๑๒}

^{๑๒} อานันท์ ปันยารชุน, มุมมองนายอานันท์, (กรุงเทพมหานคร: มติชน, ๒๕๔๑).

๒.๔.๒ ความหมายของธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล เป็นการบริหารประเทศที่มี นโยบายที่เป็นไปอย่างเปิดเผยและ สามารถเกิดความสำเร็จได้ กลไกการบริหารของรัฐบาลมีความน่าเชื่อถือ มีประชาสังคมที่เข้มแข็ง มี ส่วนร่วมในกิจการของภาครัฐและทุกนโยบายอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย^{๑๓}

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและ เอกชน ธรรมาภิบาลนี้ เป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากช่วย สร้างสรรค์ และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ พนักงานต่างทำงานอย่าง ซื่อสัตย์ สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้วยังทำให้ บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องศรัทธา และเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใสย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อม สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุน และประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความ เจริญก้าวหน้าของประเทศ เป็นต้น^{๑๔}

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ สังคม เอกชนและภาค ประชาชน ในการที่จะทำให้การบริหารการจัดการ และการปกครองประเทศดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพ โปร่งใส ยุติธรรม มีคุณธรรม และตรวจสอบได้^{๑๕}

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการที่ดีของบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม มีรัฐบาล ที่ไม่ถืออำนาจเป็นธรรม แต่ใช้อำนาจอย่างี่ประชาชนจะตรวจสอบได้ตัวรัฐบาลเองก็มีความ เอื้อ อารต่อผู้คนสามัญเป็นอาภรณ์ระดับตนไม่ดูถูกประชาชนด้วยการเอาความเท็จมาให้ และมีอารยะ พอเพียงที่จะแสดงความรับผิดชอบหากบริหารงานผิดพลาดหรือไร้ประสิทธิภาพ^{๑๖}

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการ พัฒนาประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ ๓ ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ

^{๑๓} บุชบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, *ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล*. (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๔).

^{๑๔} สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, *หลักการสากลของธรรมาภิบาล* (กรุงเทพมหานคร :สภาหอการค้าแห่ง ประเทศไทย, ๒๕๕๗).

^{๑๕} วีรยุทธ บุญมีธรรม, *รัฐแห่งชาติยุทธศาสตร์ที่หายหน้าประเทศไทย*, (กรุงเทพมหานคร: สายธาร, ๒๕๕๑).

^{๑๖} ชัยอนันต์ สมุทรวานิช, *จดหมายเปิดผนึกจากที่ประชุมคณาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร: ผู้จัดการ, ๒๕๕๐).

มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ^{๑๗}

สรุปได้ว่า ธรรมนูญฉบับนี้ หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ

๒.๔.๓ องค์ประกอบของหลักธรรมนูญฉบับนี้

หลักธรรมนูญฉบับนี้ ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีองค์ประกอบ ๖ หลักดังต่อไปนี้^{๑๘}

๑. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) คือ การปกครองโดยยึดหลักกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ประชาชน ทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน การแสดงออกการดำรงชีพ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นหนึ่งในบรรดาสีทธิขั้นพื้นฐานทั้งหมดของปัจเจกบุคคลและโดยหลักการนี้ ผู้ปกครองไม่สามารถใช้อำนาจใด ๆ อันละเมิดต่อกฎหมายกระทำต่อประชาชนได้

๒. หลักคุณธรรม (Morality) คือ การยึดมั่นในเรื่องความถูกต้อง ดึงมาส่งเสริมให้มีจริยธรรมและคุณธรรมผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง และมาตรการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ขาดจริยธรรมและคุณธรรม

๓. หลักความโปร่งใส (Accountability) คือ การปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และมีกระบวนการให้ประชาชนเข้าถึง

๔. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นต่อการตัดสินใจขององค์กร คุ้มครองสิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐ และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

๕. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) คือ การสำนึกในความรับผิดชอบต่อสาธารณะและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง

๖. หลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) คือ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

^{๑๗}พระมหาลำพัง อธิปไตย (เพ็ญญา),การบริหารงานตามหลักธรรมนูญฉบับนี้ ของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์,(วิทยานิพนธ์,มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย,๒๕๕๔).

^{๑๘}แสงชัย อภิชาติธนพัฒน์,หลักธรรมนูญฉบับนี้ในการบริหารองค์กร, (กรุงเทพมหานคร:วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ,๒๕๕๙).

สรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หลักคุณธรรม (Morality) หลักความโปร่งใส (Accountability) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility) และหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) ข้อมูลข่าวสารและตรวจสอบความถูกต้องได้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ มีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ๖ ประการ (คณะทำงานส่งเสริมธรรมาภิบาลของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)^{๑๙}

๑) หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

๒) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต เป็นนิสัยประจำชาติ

๓) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

๔) หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

๕) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๖) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

^{๑๙} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์กร ภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating), (กรุงเทพฯ : พริแมียร์ปริ้นท์, ๒๕๕๒)

๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง มาจากหลักปรัชญาเรื่องการทำตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั้งในวงวิชาการและนโยบาย ในปัจจุบันก็คือแนวคิดที่พระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน (รัชกาลที่ ๙) โดยมีหลัก ๓ ประการคือ ความมีเหตุมีผล ความพอประมาณ หรือทางสายกลางและภูมิคุ้มกัน ทั้งเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจชุมชนมีหลักการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร ที่มีขอบเขตจำกัดไม่ได้มุ่งแสวงให้ได้ผลตอบแทนหรือกำไรสูงที่สุดและที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ เศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจชุมชน มีหลักการเกี่ยวกับการจำกัดการบริโภค ซึ่งเป็นข้อเสนอในเรื่องความอยู่ดีมีสุข นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่กระตุ้นความโลภที่จะนำไปสู่การเบียดเบียนมนุษย์ด้วยกันและการทำลายสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติตรงกันข้ามกลับส่งเสริมให้รู้จักพอและมีความสุขตามอัตภาพ ดังนั้นในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักธรรม ๓ ประการในพระพุทธศาสนา ดังนี้

๑. ความพอดี (มัชฌิมาปฏิปทา) คือ ทางสายกลางในการพัฒนาที่สร้างความสุขทั้งทางกายและทางจิตใจไปพร้อมกัน โดยไม่ยึดติดกับวัตถุนิยมมากเกินไปจนละทิ้งคุณค่าทางจิตใจและไม่หลงยึดติดกับคุณค่าทางจิตใจมากเกินไปจนละทิ้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

๒. ความพอเหมาะ (มัตตัญญู ตา) คือ การรู้จักประมาณในการผลิตและการบริโภคที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมหรือการใช้ปุ๋ยธรรมชาติซึ่งไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม

๓. ความพอใจ (สุข) คือ รู้จักพอใจอิ่มใจกับทรัพย์ที่หามาได้ด้วยพินัยน้ำพินัยแรง (อัตถิสุข) พอใจในการใช้จ่ายทรัพย์นั้นเลี้ยงตนและแบ่งปัน (โภคสุข) พอใจที่เป็นไทยเพราะไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว (อนนสุข) และพอใจภูมิใจในการประกอบสัมมาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (อนวัชชสุข)^{๒๐} นอกจากนี้มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

๑. ด้านการพึ่งตนเองและความมั่นคง มีลักษณะในการสร้างความเข้มแข็งยั่งยืนให้กับฐานรากของบุคคล โดยยึดหลักทางสายกลางของการดำเนินชีวิตบนวิถีแห่งการใฝ่หาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่การดำเนินชีวิตด้วยปัญญาบนฐานแห่งการเรียนรู้อันจะนำสังคมและประเทศไทยไปสู่การพัฒนาอย่างบูรณาการโดยอาศัยฐานทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านและการมีส่วนร่วมของชุมชนบนพื้นฐานของสังคมแห่งการเรียนรู้และพอเพียงเพื่อเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

^{๒๐} พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศาสนากับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), ๒๕๖๒, หน้า ๑๓.

สามารถพึ่งตนเองได้ การพึ่งตนเองมีหลายด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองด้านจิตใจ ด้านสังคมด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยีและด้านเศรษฐกิจ^{๒๑}

๒.ด้านของความพอเพียง มีลักษณะเป็นรูปธรรมของพุทธเศรษฐศาสตร์หรือเป็นองค์ความรู้ภาคปฏิบัติที่เป็นส่วนสำคัญของพุทธเศรษฐศาสตร์ซึ่งจะอธิบายถึงหลักการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีเหตุผล นั่นก็คือ ความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เข้าใจธรรมชาติตามสภาพที่เป็นจริงตามหลักธรรมะและใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติซึ่งจะทำให้เกิดความสุขที่มาจากความสงบ^{๒๒}

๓.ด้านปัจจัย (Input) ที่จำเป็นของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ คุณธรรมและความรู้ ส่วนความมีเหตุผล ความพอประมาณและการภูมิคุ้มกันเป็นกระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความมั่นคง ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน^{๒๓}

๒.๕.๑ ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง คือเศรษฐกิจที่มีรูปแบบเป็นทางสายกลางหรือเศรษฐกิจแบบมัธยมาปฏิปทา เพราะเชื่อมโยงทุกเรื่องเข้ามาด้วยกันทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม คำว่า “เศรษฐกิจ” เป็นคำที่มีความหมายในทางที่ดีหมายถึง ความเจริญที่เชื่อมโยงกายใจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน แต่ได้มีการนำเอาคำว่าเศรษฐกิจไปใช้ในลักษณะที่แยกส่วนที่หมายถึง การแสวงหาเงินเท่านั้น เมื่อยกส่วนมันก็จะทำลายส่วนอื่นๆ จนเสียสมดุลและวิกฤต^{๒๔}นอกจากนี้เศรษฐกิจพอเพียงคือ วัฒนธรรมไม่ใช่เทคนิคการเพาะปลูกแต่เป็นศีลธรรมความไม่ละโมภและการประหยัด เศรษฐกิจพอเพียงเปิดโอกาสให้ทุกคนพออยู่ได้ แตกต่างจากการคิดในด้านเทคนิค ถ้าคิดแต่ด้านเทคนิคก็จะย่ำเฉพาะคนทำให้เกิดการเอาตัวรอด ซึ่งไม่ตรงกับอุดมการณ์ของเศรษฐกิจพอเพียง ความคิดทางเทคนิคทำให้คนไม่เชื่อมโยงกันไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกัน ตัวใครตัวมัน อันจะเป็นโทษแก่ธรรมชาติด้วย เพราะความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของสมาชิกในชุมชนที่มีให้แก่เพื่อนบ้านและธรรมชาตินั้นถือเป็นสองด้านของเหรียญเดียวกัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่คำนึงถึงการพึ่งพาอาศัยกันพร้อมๆ กับรักษา

^{๒๑} สุเมธ ตันติเวชกุล, เศรษฐกิจพอเพียงคือรากฐานของประเทศ. สยามรัฐ. ๘, (๒๕๕๒). ๗ - ๘.

^{๒๒} อภิชัย พันธเสน,สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง, (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,๒๕๕๙).

^{๒๓} อานันท์ ปันยารชุน, มุมมองนายอานันท์, (กรุงเทพฯ: มติชน. ๒๕๕๒), หน้า ๑๒.

^{๒๔} ประเวศ วะสี, เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม, (กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน,๒๕๕๒)

ความสมบูรณ์ของธรรมชาติไปด้วย^{๒๕} เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่ยึดหลักทางสายกลาง โดยความพอเพียงนั้น หมายถึง ความพร้อมที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งจากภายนอกและภายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงยังสามารถมองได้ว่าเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตให้มีความสุขที่จำเป็นต้องใช้ทั้งความรู้ ความเข้าใจผนวกกับคุณธรรมในการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัดแต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างชาญฉลาด และสามารถอยู่ได้ แม้ในสภาพที่มีการแข่งขันและการไหลบ่าของโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะนำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนของชีวิต เศรษฐกิจและสังคม^{๒๖}อย่างไรก็ตามความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ และสามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่แต่จะสร้างความเจริญหรือยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะที่เพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับ^{๒๗}และเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป็นข้อเสนอในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางของพุทธธรรมอย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากในพระราชดำรัสหนึ่งได้ให้คำอธิบายถึงเศรษฐกิจพอเพียงว่า “คือ ความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมากและต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น” การดำรงชีวิตอยู่ได้จำเป็นต้องประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญสี่ประการ ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและที่อยู่อาศัย ซึ่งในโลกยุคทุนนิยม อย่างเช่น ปัจจุบันนี้ ปัจจัยทั้งสี่นี้อาจจะหามาได้ถ้าปราศจากเงิน ซึ่งถือว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว การได้มาซึ่งเงินนั้นจำเป็นที่บุคคลจะต้องประกอบสัมมาอาชีพและนำเงินที่ได้มานั้นไปแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีวิต^{๒๘}

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีพอย่างเรียบง่าย อุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง รู้จักอดออม ไม่ฟุ่มเฟือย อยู่อย่างประมาณตน ใช้จ่ายไม่เกินรายรับ มีการผลิตเพื่อให้พอมีพอกินในครอบครัวและมีความเอื้อเฟื้อกันในกลุ่มชน ทะนุบำรุงพื้นฐานตัวเองให้เข้มแข็งทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

^{๒๕} นิธิ เอียวศรีวงศ์, **มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง**, (กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๔๔)

^{๒๖} พิสิฐ ลี้อาธรรม, **ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคการเงินการคลัง**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๙)

^{๒๗} สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. ๒๕๕๐)

^{๒๘} อภิชัย พันธเสน, **รายงานการวิจัยโครงการสังเคราะห์งานวิจัย ข้อเสนอและบทความเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง**, (สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. ๒๕๕๐).

๒.๕.๒ องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียงมีองค์ประกอบหลักอยู่ ๓ ประการ ดังนี้

๑. เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมาผลผลิต ส่วนเกินท้องตลาดก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้ เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาดแทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำ หรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกร

๒. เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจ ค้าขายและการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้วเกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุกๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่า เศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อมๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดี

๓. เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทรและความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชนความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม

สรุป แนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่มีสาระสำคัญดังกล่าวข้างต้นนั้นน่าจะนำมาใช้เป็นแบบอย่างของการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครในระยะต่อไป แม้ว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในขณะนี้อาจจะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ผลกระทบต่างๆ จะไม่รุนแรงมากนัก ถ้าหากทุกภาคส่วนของสังคมมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยยึดหลักความพอดีกับศักยภาพของตนเองบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่นๆ ในสังคมเป็นประการสำคัญ ถึงแม้ว่าข้อคิดทั้งหมดจะมุ่งเน้นไปสู่กลุ่มเกษตรกรหรือผู้มีที่ดินทั้งหลาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องกลับไปสู่ภาคเกษตรหมด ซึ่งในสภาพความเป็นจริงเป็นไปได้ สำหรับคนอยู่นอกภาคการเกษตรนั้น เศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องถูกนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตเพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติตน ไม่ว่าจะอยู่ในกิจกรรม อาชีพใด ก็ต้องยึดวิถีชีวิตไทยอยู่แต่

พอดี อย่าฟุ่มเฟือยอย่างไร้ประโยชน์ อย่ายึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ยึดเส้นทางสายกลางอยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิตจำเริญเติบโต อย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่าใช้หลักการลงทุนเชิงการพนัน ซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยง กู้เงินมาลงทุนโดยหวังรวยอย่างรวดเร็ว แล้วก็ไปสู่ความล้มละลายในที่สุด ตั้งอยู่บนหลักของ “รู้จักสามัคคี” ใช้สติปัญญาปกป้องตนเองไม่ให้หลงกระแสโลกาภิวัตน์โดยไม่รู้ถึงเหตุและผลสภาพแวดล้อมของไทย ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริงของบ้านเมืองของเราเป็นที่ตั้ง ให้มีความรัก ความเมตตา ที่จะช่วยเหลือสังคมให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ และรวมพลังกันด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่าฯจัดข้อขัดแย้งไปสู่ความประนีประนอมรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจ ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”

๒.๕.๓ ความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑. เป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิตของแต่ละคนให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ตั้งตนได้ในทางเศรษฐกิจ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์

๒. เป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม ทำให้สังคมมีความปกติสุข ไม่เบียดเบียนกัน มีความเมตตาเอื้ออาทรต่อกัน ไม่มีการขัดแย้งแตกแยกความสามัคคี

๓. เป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศชาติ ทำให้การบริหารประเทศมีความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน มีการใช้อำนาจที่เป็นธรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มี ๔ ระดับ ทั้งระดับบุคคล และครอบครัว ระดับชุมชน ระดับภาคธุรกิจเอกชนและระดับประเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ไม่ทำอะไรเกินตัวดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งใฝ่รู้และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความมั่นคงในอนาคต และเป็นที่ยังให้ผู้อื่นได้ในที่สุด เช่น หาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเอง และครอบครัวจากการประกอบสัมมาชีพ รู้ข้อมูลรายรับรายจ่าย ประหยัดแต่ไม่ใช่ตระหนี่ ลด-ละ-เลิก อบายมุข สอนให้เด็ก รู้จักคุณค่า รู้จักใช้ รู้จักออมเงิน และสิ่งของเครื่องใช้ ดูแลรักษาสุขภาพ มีการแบ่งปันภายในครอบครัว ชุมชน สังคมรอบข้างรวมถึงการรักษาวัฒนธรรมประเพณี การอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

๒. ความพอเพียงระดับชุมชน คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนบนหลักของความรู้ รัก สามัคคี สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันภายในชุมชนและนอกชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ องค์การการเงินสวัสดิการชุมชน การช่วยดูแลรักษาความสงบ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง

๓. ความพอเพียงระดับภาคธุรกิจเอกชน เริ่มจากความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจที่หวังผลประโยชน์หรือกำไรในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น แสวงหาผลตอบแทนบนพื้นฐานของการแบ่งปัน มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งลูกค้า คู่ค้า ผู้ถือหุ้นและพนักงานด้านการขยายธุรกิจต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป รวมทั้งต้องมีความรู้ และเข้าใจธุรกิจของตนเอง รู้จักลูกค้า ศึกษาคู่แข่งและเรียนรู้การตลาดอย่างถ่องแท้ ผลิดในสิ่งที่ถนัด และทำตามกำลัง สร้างเอกลักษณ์ที่แตกต่างและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง มีการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อสังคมและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญต้องสร้างเสริมความรู้และจิตสวัสดิการให้แก่พนักงานอย่างเหมาะสม

๔. ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่งเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญาและร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้ รัก สามัคคี เสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชน ให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

๒.๕.๔ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชกระแสรับสั่งแนะแนวทางการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงนับเนื่องมาจนถึงวันนี้ วิกฤตการณ์เศรษฐกิจของประเทศก็ยังคงอยู่สมควรที่พวกเราได้ทบทวนพระราชกระแสกันอีกครั้ง เพื่อให้พวกเราได้ “ใจดีสู้เสือ” กันต่อไป เพื่อนำให้ตัวเรา และชาติบ้านเมืองได้ผ่านมรสุมร้ายที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ด้วยสติที่มั่นคง ปัญญาที่เฉียบแหลมและด้วยความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเพื่อปรับวิถีชีวิตของพวกเราชาวไทยตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างและยึดมั่นในวิถีชีวิตไทยอันนำมาสู่พวกเราชาวไทยทุกหมู่เหล่าต่อไปชั่วกาลนาน พระราชดำรัส วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ จากพระราชดำรัส ความพอเพียงหมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรงไม่โลภอย่างมากและต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือโดยสรุปก็คือ ความพอประมาณและความมีเหตุผลเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่เพียงเป็นเรื่องของเศรษฐกิจแต่เป็นองค์รวมทั้งแนวคิด แนวปรัชญาที่ครอบคลุมความเป็นชีวิตมนุษย์ การดำเนินวิถีชีวิต ความเป็นครอบครัว

และความเป็นชุมชน และองค์กรชุมชนความเป็นสังคม วัฒนธรรมและความเป็นธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ สมดุลและยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทั้งแนวทาง วิธีทาง มรรควิธี (Means) ของการปฏิบัติพัฒนา และเป็นเป้าหมายหรือจุดหมาย เพื่อที่จะบูรณาการให้ชีวิต ครอบครัว องค์กร ชุมชน สังคม วัฒนธรรมและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมดำรงอยู่ด้วยกันอย่างเกื้อกูลเอื้อเฟื้อพึ่งพาซึ่งกันและกันอันเป็นมรรควิธีสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ และร่วมมือกันทั้งในระดับเดียวกันและต่างระดับ

๒.๕.๕ หลักการของทฤษฎีใหม่และประโยชน์ของทฤษฎีใหม่

ขั้นที่ ๑ การพึ่งตนเอง มีความพอเพียงในระดับย่อย คือ ตนเองและครอบครัว แล้วรวมกลุ่มเป็นองค์กรเป็นสหกรณ์ เพื่อจะได้มีพลังที่มากขึ้นเป็น ทฤษฎีใหม่

ขั้นที่ ๒ การพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งมีขนาดการผลิตที่ใหญ่ขึ้นเพียงพอที่จะบริหารจัดการเรื่องการตลาดและแลกเปลี่ยน นอกจากนั้น การรวมกลุ่มจะทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการสวัสดิการ การดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มให้มีความมั่นคงได้ ขนาดการผลิตของการรวมกลุ่มจะมีพลังสามารถร่วมกับองค์กรภายนอก เพื่อให้มีพลังในการดำเนินการของกระบวนการผลิตทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นทฤษฎีใหม่

ขั้นที่ ๓ การพึ่งพิงอิงกัน เพื่อจะพัฒนาสู่ความเป็นสากล ดังคำกล่าวที่ว่า เศรษฐกิจพอเพียงด้วยปัญญาไทย ก้าวสู่สากลโลก หรือเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพื้นบ้านสืบสานสู่แนวทางการพัฒนาประเทศที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางปฏิบัติที่ต่อมมุ่งเป้าหมายเพื่อการพึ่งตนเอง เน้นให้คนไทยครอบครัวและชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นการวิเคราะห์เศรษฐกิจจากเบื้องล่างมาสู่นโยบายระดับมหภาคแทนการศึกษานโยบายระดับมหภาคแล้วนำไปสู่การปฏิบัติในเบื้องล่าง สร้างความสามารถในการแข่งขันและร่วมมือช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัย เป็นเครือข่าย สังคมไทยจึงจะพัฒนาไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งและยั่งยืนทฤษฎีใหม่เป็นแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญในการสร้างความสมดุลหรือการสอดคล้องเกื้อกูลกันระหว่าง ดิน น้ำ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดการมีอยู่ มีกิน มีใช้อย่างพอเพียงของครอบครัวเกษตรกรที่ถือครองที่ดินขนาดกลาง ๆ คือประมาณ ๑๕ ไร่ ความพอดีและสมดุลของธรรมชาติทำให้เกิดความพอเพียงเลี้ยงชีพได้ (Self & Sufficiency) และมีปัจจัยพื้นฐานเพื่อมีคุณภาพชีวิตพื้นฐานที่ดี ทฤษฎีใหม่จึงเป็นทั้งวิธีการ (Means) และเป้าหมาย (Goal) ของการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมประโยชน์ของทฤษฎีใหม่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาสรุปไว้ดังนี้

- ๑) ทำให้ประชาชนมีกินตามอัตภาพ คือ ไม่ได้รวยมาก มีแต่พอกินไม่อดอยาก
- ๒) ถ้าน้ำมีพอดีปี ไหนก็สามารถที่จะทำการเกษตรหรือปลูกข้าวนาปีได้ แต่ถ้าต่อไปในหน้าแล้ง น้ำมีน้อยก็สามารถใช้น้ำที่กักไว้ในสระเก็บน้ำของแต่ละแปลงมาปลูก แม้แต่ข้าวก็ปลูกได้

ไม่ต้องเปียดเบียนชลประทานใหญ่และอาจปลูกผักหรือเลี้ยงปลาหรือทำอะไรก็ได้ ฉะนั้น ทฤษฎีใหม่นี้ มีไว้สำหรับป้องกันการขาดแคลนน้ำ

๓) ถ้าในภาวะปกติ ก็สามารถทำให้มีรายได้มากขึ้น

๔) ถ้าในภาวะที่มีอุทกภัยก็สามารถฟื้นตัวได้ ไม่ต้องให้ทางราชการไปช่วยมากเกินไป ทำให้ประชาชนพึ่งตนเองได้เป็นอย่างดีจะเห็นได้แนวคิดและที่ทฤษฎีและวิถีวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานั้น ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วจะเน้นทางด้านการพัฒนาทางสังคมมากกว่าการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนในประเทศกลุ่มด้อยพัฒนาเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเน้นการขยายตัวและประสิทธิภาพของเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งสองกลุ่มประเทศต่างก็มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในประเทศเป็นหลัก รวมทั้งแสวงหาความเข้าใจในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติต่อไป

๒.๕.๖ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข

หลักเศรษฐกิจพอเพียงหรือทฤษฎี ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข^{๒๙} พอสรุปออกมาเป็น ๓ ห่วง ดังนี้ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ส่วนสองเงื่อนไขนี้ประกอบด้วย เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม และ ๓ เป้าหมาย ประกอบด้วยสมดุล มั่นคงและยั่งยืน ๓ ห่วง คือ ทางสายกลางประกอบด้วย

ห่วงที่ ๑ คือ พอประมาณ หมายถึง พอประมาณได้ทุกอย่าง ความพอดีไม่มากหรือน้อยเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน

ห่วงที่ ๒ คือ มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

ห่วงที่ ๓ คือ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมให้พร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ๒ เงื่อนไข ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

เงื่อนไขที่ ๑ ความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและในขั้นปฏิบัติ ความรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจอย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ จัดการความรู้ ต่อยอดความรู้ อยู่ตลอดเวลาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงโลก

^{๒๙} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๔๗)

เงื่อนไขที่ ๒ คุณธรรม คือ มีการตระหนักถึงคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทนและความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้ใช้หลัก ๓ ห่วง ในการจัดการทรัพยากรทุกมิติอย่างสมดุลนั้น จำเป็นต้องเริ่มจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือต้องมีคุณธรรมกำกับความรู้ ในการดำเนินชีวิต (๒ เงื่อนไขสู่ความพอเพียง) เพื่อให้สามารถช่วยตัวเองได้และยืนอยู่บนขาของตนเองได้อย่างเต็มภาคภูมิ ไม่เขย่งก้าวกระโดดตามคนอื่นโดยใช้ชีวิตอย่างประมาดตน เป็นเหตุเป็นผลและมีการเตรียมความพร้อมที่ดี เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยไม่ประมาท ซึ่งการที่แต่ละบุคคลจะสามารถพึ่งตนเองได้ตามความหมายนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้อย่างถูกต้องและเพียงพอ ในเรื่องใดๆ ก็ตามที่จะทำการและมีกรอบหรือหลักในการปฏิบัติ ที่จะไม่ทำให้เกิดโทษ แต่นำมาซึ่งประโยชน์ฝ่ายเดียว นั่นก็คือการต้องยึดหลักคุณธรรมความถูกต้องเป็นเหตุเป็นผลตามความเป็นจริง ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองหรือผู้อื่น กล่าวคือ การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมก่อนประโยชน์ส่วนตัวและก็ต้องประกอบไปด้วยความเพียรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันข้อบกพร่องไม่ให้เกิดขึ้น และพัฒนาปรับปรุงให้เกิดผลที่ดียิ่งๆ ขึ้นไป คุณธรรมจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตและดำเนินงานทุกขั้นตอน แต่เนื่องจากมาตรฐานคุณธรรมของคนในสังคมมีความแตกต่างกันหรือมีระดับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่ละสังคมจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์ กติกาของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และต้องมีระบบบังคับใช้กฎหมาย ภาวะเบียบที่มีประสิทธิภาพและทำให้ระเบียบเรียบร้อย ในขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้องมีการสร้างสังคมเกิดความสงบเป็นสภาพแวดล้อมให้คนพัฒนาตัวเองให้มีคุณธรรมด้วย อย่างเช่นตัวอย่าง หลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ตามเส้นทางของ ศีล สมาธิ และปัญญา อันเป็นคุณธรรมพื้นฐานของการดำรงชีวิต เพื่อให้คนในสังคมเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน มีจิตสำนึกรับผิดชอบในผลของการกระทำของตนโดยเริ่มจากการที่แต่ละบุคคลมีความเห็นตรงเห็นชอบตามหลักเหตุผล ความเป็นจริง เช่น เชื่อว่าการกระทำทุกอย่างแม้แต่เล็กน้อย ดีหรือชั่ว มีผลจริง แล้วมีความคิดชอบ คือ การคิดริเริ่มอะไรก็ตามไปในทางที่ดีที่ถูกที่ควร มีวาจาชอบ คือ การกล่าววาจาที่เป็นเหตุเป็นผล ไม่หยาบกระด้าง ไม่ส่อเสียดนินทา ไม่เพ้อเจ้อ มีการกระทำชอบ คือ การกระทำ อะไรก็แล้วแต่ต้องทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามไม่ก่อให้เกิดโทษต่อตนเองหรือผู้อื่น โดยเฉพาะการประกอบอาชีพที่ต้องเลือกสัมมาอาชีพแล้วมุ่งมั่นในอาชีพด้วยความเพียรอดสาหัสในอาชีพนั้นๆ จดจ่อด้วยความมีสติปัญญา ด้วยสติชอบ และฝึกจิตให้มีความตั้งมั่นเป็นสมาธิในการประกอบภารกิจทั้งปวงอย่างสม่ำเสมอ^{๓๐}

กล่าวโดยสรุป ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข คือ การมีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงมีข้อปฏิบัติที่สำคัญดังนี้

^{๓๐} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **คู่มือการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนายั่งยืนของประเทศไทย**, (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๗).

- ๑) มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย
- ๒) ให้อึดถือทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี พอประมาณและพอใจ
- ๓) มีความเมตตาเอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือ และช่วยเหลือกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่เอา
รัดเอาเปรียบกัน ไม่มุ่งร้ายทำร้ายกัน
- ๔) ประกอบสัมมาอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ใฝ่หาความรู้ เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์

๕) ให้สามารถพึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจนให้สามารถพออยู่พอกิน ไม่เดือดร้อน ไม่ตกเป็นทาสของอบายมุข วัตถุนิยมและบริโภคนิยมการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างเครือข่ายเรียนรู้ให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิด เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยในทุกภาคส่วน วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทุกคนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนจะเป็นลักษณะเครือข่ายและระดมพลังจากทุกภาคส่วน แบ่งเป็นสองเครือข่าย สนับสนุนตามกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้น ได้แก่ เครือข่ายด้านประชาสังคมและชุมชน รวมทั้งเครือข่ายธุรกิจเอกชน นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายสนับสนุนตามภารกิจ ได้แก่ เครือข่ายทางวิชาการเครือข่ายสร้างกระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

สรุปกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดมาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ^{๓๑}ดังนี้

- ๑) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสว่า “ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง”
- ๒) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพ ชอบเป็นหลักสำคัญ”
- ๓) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในการการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า “ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น

^{๓๑} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, คู่มือการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย, (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๗).

หมายถึง สุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญหรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น”

๔) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องขวนขวาย ใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญพระราชดำรัสตอนหนึ่ง ที่ให้ความชัดเจนว่า “การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกิน เป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง”

๕) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ศีลคละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไปทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลง ในครั้งนี้เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายต่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราโชวาท ว่า “พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัวเอง และทำลายผู้อื่น พยายามลดละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัว พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้นแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินจะช่วยแก้ไขวิกฤตทางเศรษฐกิจ และปัญหาทางสังคมของไทยในขณะนี้ได้อย่างไร ทางออกของการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมในขณะนี้ คือ จะต้องช่วยให้ประชาชนที่อยู่ในภาคเกษตรและที่กลับคืนสู่ภาคเกษตรมีงานทำ มีรายได้ ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างรากฐานของชนบทให้แข็งแรงเพียงพอที่จะสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว”

มิติ ๔ ด้านของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^{๓๒}

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่เหนือกว่าเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของ ตะวันตกซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็น นามธรรมแต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจทุนนิยม หรือเศรษฐกิจเพราะ ครอบคลุมถึง ๔ ด้าน คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านจิตใจ มิติด้านสังคมและมิติด้านวัฒนธรรม ดังนี้

๑) มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินให้มีความ ขยันหมั่นเพียร ประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎี ใหม่ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกร จำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น มีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่อัตภาพ พ้นจากการเป็นหนี้และความ ยากจนสามารถพึ่งตนเองได้มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข

๒) มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และ พอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐานทางจิตใจ ที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอ เป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา ได้เขียนไว้ใน

^{๓๒} สุเมธ ตันติเวชกุล, ใต้เบื้องพระยุคลบาท, (พิมพ์ครั้งที่ ๘), (กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๔๙).

หนังสือเรื่อง “ใต้เบื้ององค์พระยุคลบาท” ว่าเศรษฐกิจพอเพียงกล่าวโดยสรุปคือการหันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง ๕ ประการ คือ

๒.๑ พึ่งตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงควรที่จะสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจอีกเข็มต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริตแม้ว่าจะไม่ประสบผลสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงควรท้อแท้ ให้ความพยายามต่อไป พึงยึดพระราชดำริสการพัฒนาตนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือความหนักแน่นมั่นคง ในสุจริตธรรมและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบาย หรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงานประกอบพร้อมกันด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลดีแน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน”

๒.๒ พึ่งตนเองทางสังคมควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า “เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพียงกันไม่ลดหลั่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่และให้มีการประสานสัมพันธ์กันให้ดีเพื่อให้งานทั้งหมดเกื้อหนุนสนับสนุนกัน”

๒.๓ พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ การส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่น สามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประกาศได้อย่างดียิ่ง สิ่งดีก็คือการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ

๒.๔ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้มีการศึกษา ทดลอง ทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทยและสิ่งสำคัญสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสที่ว่า “จุดประสงค์ของศูนย์ศึกษาฯ คือ เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะว่าแต่ละท้องที่สภาพฝนฟ้าอากาศและประชาชนในท้องที่ต่างก็ก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนกัน”

๒.๕ พึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วย

๓) มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาวัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่สภายูวพุทธิกสมาคมแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่ออัญเชิญไปดำเนินพิธีเปิดการประชุมยูวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศครั้งที่ ๑๘ ในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๓๐ มีข้อความที่สำคัญ ดังนี้ “การสร้างสรรค์แผ่นดินไทยให้เป็นแผ่นดินทอง

หรือการช่วยตัวเองในปัจจุบันนี้ เห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความสงบให้เกิดขึ้นก่อนโดยเร็ว เพราะถ้าความสงบยังไม่เกิด เราจะคิดอ่านแก้ปัญหาหรือจะรวมกำลังกันทำงานช่วยตัวเองไม่ได้ ความสงบนั้นภายนอก ได้แก่ สถานการณ์อันเรียบร้อยเป็นปกติ ไม่มีวุ่นวายขัดแย้ง ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบเบียดเบียนหรือมุ่งร้ายทำลายกัน ภายในได้แก่ความคิดจิตใจที่ไม่ฟุ้งซ่านหวั่นไหวหรือเดือดร้อน กระวนกระวายด้วยอำนาจความมักได้เห็นแก่ตัว ความร้ายกาจเพ่งโทษ ความหลงใหลห่อเหิม อันเป็นต้นเหตุของอกุศลทุจริตทั้งหมด การทำความสงบนั้นต้องเริ่มที่ภายในตัวในใจก่อน”

๔) มิติด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต (Way of life) ของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัดอดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้ เป็นสิน เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ สาเหตุประการหนึ่งของความยากจนคือการขาดการประหยัดและอดออม ใช้เงินเกินกว่ารายได้ ใช้จ่ายเงินซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่เกินจำเป็นใช้จ่ายเงินเพื่อการเที่ยวเตร่และความสนุกสนานที่เกินขอบเขต คนไทยมักจะชอบแข่งขันกันในการใช้สินค้าที่มียี่ห้อราคาแพง ทำให้ใช้จ่ายเงินอย่างสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะตามคำกล่าวที่ว่า “มีรายได้ไม่น้อยแต่มีรสนิยมสูง” เมื่อรายได้ไม่พอก็กู้หนี้ยืมสินหรือซื้อสินค้าเงินผ่อน ทำให้ต้องมีหนี้สินจำนวนหนี้สินได้เพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ บางคนไม่มีเงินชำระหนี้สินก็ต้องหาทางออกโดยการทุจริตหรือการฆ่าตัวตายในทางเศรษฐกิจ เงินออม (Saving) ของประชาชนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศประเทศที่มีเงินออมสูง ก็ไม่จำเป็นต้องไปกู้ยืมเงินได้ ส่วนประเทศที่มีเงินออมต่ำหรือไม่มีเงินออมก็ต้องกู้เงินจากต่างประเทศมาใช้ หากกู้และเป็นหนี้มากเกินไปจะทำให้กระทบกระเทือนต่อฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ เช่น การที่ประเทศไทยต้องกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเป็นจำนวนถึง ๙๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาในกลางปี ๒๕๔๐ เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงินอย่างรุนแรง คนที่มีเงินออมจะต้องเป็นคนประหยัด ใช้จ่ายน้อยกว่ารายได้ คนที่ไม่ควบคุมการใช้จ่าย มีนิสัยฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เห็นคนอื่นมีก็อยากมีบ้าง ทั้งที่ฐานะทางการเงินไม่อำนวยให้ จะพยายามหาเงินมาไม่ว่าโดยทางสุจริต ไม่ว่าโดยชอบธรรมหรือไม่ชอบธรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความฟุ้งเฟ้อมีข้อความที่สำคัญดังนี้ “ความฟุ้งเฟ้อทำให้เกิดความไม่พอ คนเราฟุ้งเฟ้อก็ไม่มีทางที่จะหาทรัพย์มาป้อนความฟุ้งเฟ้อได้ ความฟุ้งเฟ้อเป็นปากที่หิวไม่หยุด เป็นปากที่หิวตลอดเวลาป้อนเท่าไรไม่พอ หาเท่าไรไม่พอ ฉะนั้น จะต้องหาทางป้องกันวิธีที่จะนำมาป้อนความฟุ้งเฟ้อ ซึ่งก็คือการทุจริต”

สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ คือ การยึดหลักทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ

๒.๖.๑ ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ

มนุษย์แบบแยกส่วนอีกต่อไป ข้อนี้ไปกันได้กับคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ถือว่า มนุษย์เป็นตัวตั้งของการพัฒนา ดังคำกล่าวที่ว่า “พัฒนาชาติให้เริ่มที่ประชาชน พัฒนาคนให้เริ่มที่ใจ จะพัฒนาอะไรให้เริ่มที่ตัวเราเองก่อน” พระพุทธศาสนาเรียกการพัฒนาว่า “ภาวนา” หมายถึง การพัฒนามนุษย์แบบองค์รวมเช่นกัน คือไม่มีการแยกส่วนในการพัฒนามนุษย์ นั่นคือมนุษย์ต้องได้รับการพัฒนาให้ครบทั้งสี่ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. กายภาวนา หมายถึง การพัฒนาด้านกายภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
๒. สีลภาวนา หมายถึง การพัฒนาทางสังคมที่ส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
๓. จิตตภาวนา หมายถึง การพัฒนาทางจิตใจที่ทำให้คนมีคุณธรรมและความสุข
๔. ปัญญาภาวนา หมายถึง การพัฒนาด้านสติปัญญาที่ยังรู้ความเชื่อมโยงของ

สรรพสิ่งตามหลักปฏิจกสมุปบาทแล้วเกิดภรรณา คือ ความสงสารอันเป็นพื้นฐานของสันติภาพและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พระพุทธศาสนาถือว่า ภาวนาหรือการพัฒนาที่แท้จริงต้องพัฒนามนุษย์ให้ครบทั้งสี่ด้านถ้าเน้นด้านใดด้านหนึ่งก็ถือว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ถ้าเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากเกินไปก็เป็นวัตถุนิยมที่สุดโต่งไปด้วยกามสุขัลลิกานุโยค ซึ่งหมายถึงการหมกมุ่นในกามสุขถ้าเน้นการพัฒนาด้านจิตใจอย่างเดียวโดยไม่สนใจการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมก็เป็นการพัฒนาที่ สุดโต่งอีกด้านหนึ่งคือ อตตกิลมถานุโยค ซึ่งหมายถึงการทรมาณตนเองให้ลำบาก

การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเป็นทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทาที่เอาใจใส่องค์ประกอบแห่งการพัฒนาทั้งสี่ด้านคือ การพัฒนาทั้งทางกายสังคม จิตและปัญญาโดยไม่ทิ้งด้านใดด้านหนึ่งถ้าขาดด้านใดด้านหนึ่งก็จะเสียความสมดุลเหมือนแก้วที่มีสี่ขา เมื่อขาดขาแก้วก็ไปหนึ่งขาแก้วก็แตกความมั่นคงพร้อมที่จะล้มได้ตลอดเวลา ยิ่งไปกว่านั้นการพัฒนาทั้งสี่ด้านยังเกี่ยวโยงสัมพันธ์ กันอย่างแยกไม่ออกหลักการพัฒนานี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๑๗ ข้อไม่แยกจากกันแต่มีการเกี่ยวของสัมพันธ์กัน ต่อไปนี้เราจะมาพิจารณาว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อใดบ้างอยู่ในกรอบของภาวนาหรือการพัฒนาทั้งสี่ด้านตามทัศนะของพระพุทธศาสนา^{๓๓}

^{๓๓} พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศาสนากับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), ๒๕๖๒, หน้าที่ ๑๒ - ๑๗

๒.๖.๒ เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ

๑. ภาวะภานา คือ การพัฒนาด้านกายภาพครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหลายข้อด้วยกัน ดังนี้

เป้าหมายที่ ๑ ไม่มีความยากจนเหลืออยู่บนโลกใบนี้

เป้าหมายที่ ๒ ไม่มีใครหิวโหยอีกต่อไป

เป้าหมายที่ ๓ ทุกคนมีสุขภาพดีและมีสุขภาวะ

เป้าหมายที่ ๘ การทำงานและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดึงาม

เป้าหมายที่ ๙ อุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน

เป้าหมายที่ ๑๐ ไม่มีความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้และความเจริญ

เป้าหมายที่ ๑๒ การบริโภคและการผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

๒. สีสถานา คือการพัฒนาทางสังคมเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การพัฒนาด้านนี้ครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อไปนี้

เป้าหมายที่ ๕ ความเสมอภาคทางเพศ คือสิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างสตรีและบุรุษ

เป้าหมายที่ ๑๑ เมืองและชุมชนที่พัฒนาอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๖ สันติภาพ ความยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง

พระพุทธศาสนาได้เสนอแนวทางเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมานี้ด้วยการพัฒนาแนวทางของ เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ (Buddhist Economics) อันเป็นเศรษฐศาสตร์ที่เน้นการผลิตและการบริโภคที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์นี้มุ่งควบคุมมากกว่าจะกระตุ้นความโลภของมนุษย์ เพราะความโลภไม่มีขีดจำกัด ดังพุทธภาษิตที่ว่า “นตถิ ตณหาสมา นที แม่น้ำเสมอด้วยตณหาไม่มี” คนทุกวันนี้ได้เท่าไรก็ไม่รู้จักพอ เราลุ่มหลงมัวเมาในการบริโภคอย่างไม่ลืมหูลืมตาจึงซัดซังเจอะซังทำลายสิ่งแวดล้อม ทำเหมือนหนึ่งว่ามีโลกหลายใบให้บริโภคใช้สอย ทั้งที่ในความเป็นจริงเรามีโลกนี้เพียงใบเดียว ดังนั้นเราจึงต้องใช้ทรัพยากรในโลกใบนี้อย่างประหยัดเพื่อเหลือไว้ส่งต่อให้คนรุ่นต่อไปได้อยู่อาศัยอย่างผาสุกบ้าง^{๓๔}

สำหรับเป้าหมายที่ ๕ พระพุทธศาสนาเชื่อมั่นในศักยภาพของสตรีและบุรุษว่าสามารถพัฒนาได้เท่าเทียมกัน ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า

“น ทิ สพเพสุ จานะสุ ปุริโส โหติ ปณชิโต

อิตถิปี ปณชิตา โหติ ตตถ ตตถ วิจกขณา”

แปลความว่า

^{๓๔} พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศาสนากับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), ๒๕๖๒), หน้าที่ ๑๒ - ๑๗.

“มิใช่แต่บุรุษจะเป็นบัณฑิตได้ในที่ทุกสถานแม้สตรีมีปัญญาเห็นประจักษ์ก็เป็นบัณฑิตได้ในที่นั้นๆ”

ในเป้าหมายที่เกี่ยวกับสันติภาพและความยุติธรรมนั้น ว่า “คำสันติภาพ” ไม่ได้มีความหมายแค่การอยู่อย่างปราศจากสงครามและความขัดแย้งแต่ยังหมายถึงการอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี มีความยุติธรรมคำสอนพื้นฐานในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมสันติภาพ ก็คือ การรักษาศีลห้า ด้วยการไม่ฆ่าสัตว์ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดปดและไม่เสพสุรายาเสพติด

๓. จิตตภาวนา คือการพัฒนาด้านจิตใจ เราต้องยอมรับว่าในบรรดาเป้าหมายทั้ง ๑๗ ข้อ ไม่มีเป้าหมายใดว่าด้วยเรื่องจิตตภาวนาโดยตรง ทั้งนี้อาจอนุมูลำกับเป้าหมายที่ ๓ คือ ทุกคนมีสุขภาพดีและมีสุขภาพคำว่าสุขภาพและสุขภาพะหมายรวมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพะทางใจ

ดังที่องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของคำว่าสุขภาพไว้ว่า “สุขภาพหมายถึงการมีสุขภาพะที่สมบูรณ์ทางกาย ทางใจ และทางสังคม (Health is a state of complete physical, mental and social well-being) คนที่มีสุขภาพะทางใจจะมีความฉลาดในอารมณ์หรือ EQ อันมีผลเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติพระพุทธศาสนาสอนเรื่องการพัฒนาจิตใจด้วยสมถกรรมฐานคือกรรมฐานที่สร้างความสงบใจซึ่งพัฒนาคุณธรรมอื่นๆ เช่น เมตตา ความรักกรุณา ความสงสารขึ้นภายในจิตใจ จิตใจที่ได้รับการพัฒนาแล้วจะผ่องใส ปราศจากความโกรธเกลียดและเป็นฐานของสันติภาพที่ยั่งยืน

๔. ปัญญาภาวนา หมายถึงการพัฒนาสติปัญญาที่ครอบคลุมเป้าหมายที่ ๔ คือการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน การศึกษาที่ว่านี้ไม่ได้หมายถึงการศึกษาทางโลกเท่านั้น แต่ยังหมายถึงไตรสิกขาอันเป็นการศึกษาทางศาสนาที่พัฒนาจิตใจให้เกิดสติปัญญาที่ยังเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งตามหลักปฏิจจสมุปบาทที่ว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นโดยไม่อิงอาศัยซึ่งกันและกัน ตั้งแต่โครงสร้างของอะตอมไปจนถึงความเชื่อมโยงระหว่างทะเลและกาละตามหลักทฤษฎีสัมพัทธ์ของไอน์สไตน์ รวมไปถึงการโคจรของดวงดาวบนท้องฟ้า วิปัสสนากรรมฐานจะสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ เมื่อบุคคลมีปัญญาก็จะเห็นว่ามนุษย์ไม่ได้อยู่อย่างป็นอิสระจากสิ่งแวดล้อม ดังนั้น มนุษย์จะต้องรักษาสิ่งแวดล้อมตามเป้าหมายต่อไปนี้

เป้าหมายที่ ๑๓ การดำเนินการแก้ไขปัญหาสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายที่ ๑๔ การอนุรักษ์ชีวิตในน้ำ

เป้าหมายที่ ๑๕ การอนุรักษ์ชีวิตเพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนี้มีพุทธศาสนสุภาษิตที่สอนให้คนเรามีความกตัญญู ต่อสิ่งแวดล้อมไว้ว่า

“ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายายนีสึเทยฺย สเยยฺย วา

น ตสฺส สาขํ ภณฺเชยฺยมิตตทุพฺโภ หิ ปาปโก”

แปลความว่า

“บุคคลนั่งหรือนอนอยู่ใต้ร่มเงาของตนไม่ได้ไม่ควรทำกรานกิ่งของตนไม้นั้น
ใครทำเช่นนั้นชื่อว่าประทุษร้ายมิตรเป็นคนเลวแท้ๆ”^{๓๕}

๒.๖.๓ หลักพุทธธรรมที่สำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ

หลักธรรมสำคัญที่ช่วยแก้ไขปัญหาค่าเสียหายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการพัฒนาของมนุษย์ที่มุ่งหวังให้เกิดความสุขสบายโดยเฉพาะความสุขในส่วนปัจเจก โดยละเลยปัญหาที่เกิดจากพัฒนาซึ่งเริ่มตั้งแต่องค์การสหประชาชาติประกาศให้มีการพัฒนาหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ส่งผลให้เกิดปัญหาเหล่านี้ตามมา คือ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ความไม่เป็นธรรมและการบริโภคนิยมการน้อมนำศีลห้าและเบญจศีลเบื้องต้นของหลักคำสอน มาพึงปฏิบัตินั้นสามารถช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ดังรายละเอียดดังนี้คือ

๑. ศีลข้อที่หนึ่ง ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามเบียดเบียนสัตว์ และการไม่ใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ เป็นศีลที่ว่าด้วยหลักการด้านสิทธิมนุษยชนตลอดจนสิ่งแวดล้อมเป็นการปกป้องชีวิตของมนุษยชน รวมไปถึงการไม่เบียดเบียนสัตว์และธรรมชาติ

๒. ศีลข้อที่สอง ห้ามลักทรัพย์ เป็นศีลที่ว่าด้วยหลักประกันเรื่องของการไม่ทุจริตไม่คอร์รัปชัน เป็นข้อธรรมที่ช่วยให้สังคมเกิดการใช้และการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม

๓. ศีลข้อที่สาม ห้ามประพฤตินอกใจ เป็นหลักประกันเรื่องความมั่นคงของสถาบันครอบครัวรวมทั้งการคุ้มครองเด็ก สตรีเยาวชน ให้คนทุกคนได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน ไม่ใช่ฐานะที่เป็นแค่ปัจจัยการผลิต นอกจากนี้สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยเล็กที่สำคัญที่สุดในสังคมในการสร้างมนุษย์ให้สมบูรณ์ขึ้นมา

๔. ศีลข้อที่สี่ ละเว้นจากการกล่าวเท็จปราศจากความจริง เป็นหลักประกันเสรีภาพทางสื่อและข่าวสาร คือจะต้องไม่ใช่ข้อมูลเท็จมากกล่าวหาให้ร้ายซึ่งกันและกัน ถือเป็นปัญหาของทั้งโลก เนื่องด้วยโลกที่เต็มไปด้วยเสรีภาพแต่ยังขาดจรรยาบรรณในการใช้เสรีภาพ

๕. ศีลข้อที่ห้า เว้นจากการดื่มสุราของมึนเมา สิ่งเสพติดให้โทษ เป็นหลักประกันสุขภาพ และการบริโภค ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะการบริโภคสุรา ยาเสพติด แต่รวมถึงการบริโภคในลักษณะมึนเมาทุกรูปแบบ เช่น บริโภคอาหารปัจจัยสี่ การบริโภคยศทรัพย์อำนาจรวมถึงการบริโภคอัตลักษณ์ ค่านิยมของการมีี่ห้อตราสินค้า (brand) โดยทางพุทธได้พูดเรื่องการบริโภคว่ามนุษย์ต้องมีการบริโภคอย่างมีสติซึ่งศีลข้อนี้จะช่วยโลกไม่ให้มีการบริโภคด้วยอัตราเร่งที่เร็วเกินไปและจะได้ชะลอความเสื่อมของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้ช้าลงได้ดังจะเห็นได้ว่า ศีลห้านี้สามารถนำมาประยุกต์เพื่อช่วยเป็นหลักประกันให้เกิดแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการสร้างความเป็นธรรมและสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นในสังคมโลก ตลอดจนการกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ในการเลือกบริโภค

^{๓๕} พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศาสนากับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), ๒๕๖๒), หน้าที่ ๑๒ - ๑๗.

สิ่งต่างๆ ด้วยความมีเหตุผลที่จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคตนอกจากนี้หลักธรรมะในพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อช่วยในการให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ มรรคมีองค์แปดในอริยสัจสี่ที่เป็นหลักปฏิบัติให้ถึงซึ่งความดับทุกข์หากนำมาปฏิบัตินั้นจะนำมาซึ่งความสุขสงบทั้งทางร่างกายและจิตใจได้ เช่น หลักปฏิบัติของมรรคมีองค์ ๘ บางข้อที่ครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับลักษณะแนวทางการพัฒนาในปัจจุบัน ดังนี้

สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบเป็นการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นตลอดจนสิ่งแวดล้อมและสังคม มีแนวทางประพฤติปฏิบัติในทางการทำมาหากินที่มีจริยธรรมอันดีงาม

สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบโดยการประพฤติดีงามทางกาย หรือ กิจกรรมทางกายทั้งปวง ซึ่งเมื่อนำไปใช้ปฏิบัติแล้วจะงดเว้นซึ่งการกระทำที่ไม่ถูกต้องไม่เบียดเบียนและทำร้ายผู้อื่นรวมทั้งสิ่งมีชีวิตทั้งปวง

สัมมาสติ คือ การมีสติรู้ตัวอยู่ตลอดตระลึกสภาพความจริงในปัจจุบันในสิ่งที่เกื้อหนุนแก่ปัญญา ซึ่งหลักสัมมาสตินี้สามารถนำมาใช้ได้ตามสภาพการณ์ตามเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่จะทำให้ นักพัฒนารับทราบถึงข้อเท็จจริงหรือเพื่อที่จะนำมาปรับใช้นโยบายการพัฒนาด้านต่างๆ

สัมมาทิฐิ คือ การมีปัญญาเห็นชอบหมายถึง การปฏิบัติอย่างเหมาะสม ความเป็นจริงด้วยปัญญา ซึ่งหลักสัมมาทิฐิถือเป็นการดำเนินแห่งความคิดที่ถูกต้องและเป็นต้นทางของความดีงามทั้งปวง สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมทั่วไปทุกประเภททั้งทางโลกและทางธรรม^{๓๖}

สรุปว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนที่ใช้แนวทางกระแสหลัก อาทิ กลไกตลาด กลไกเชิงสถาบันรวมทั้งการนาเทคโนโลยีมาช่วยแก้ไขปัญหานั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นแต่อาจยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ จะเน้นไปที่การพัฒนาด้านจิตใจควบคู่ไปด้วย เพื่อจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาก็บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ดังนั้นในการพัฒนาแบบยั่งยืนในสังคมไทย โดยแนวทางพุทธศาสนานั้น จะเน้นการพัฒนาคนเป็นหลัก ในการพัฒนาคนนั้น สิ่งสำคัญของการพัฒนาคือ ปัญญา เพราะทำให้รู้จักสิ่งทั้งหลายและรู้ว่าจะปฏิบัติต่อสิ่งนั้นอย่างไร การพัฒนาจะเป็นไปพร้อมกันทั้ง ๓ ด้าน คือ

๑. พัฒนาพฤติกรรม (ศีล) หรือวิถีการใช้ชีวิต ตลอดจนการทำมาหากินเลี้ยงชีพ ในการพัฒนาด้านนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาคนให้มีศีล คือ วินัย เพราะวินัย เป็นตัวการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา

๒. พัฒนาด้านจิตใจ (สมาธิ) เช่นพัฒนาคุณธรรม ความเข้มแข็ง มั่นคงของจิตใจและสภาพจิตที่ดีงาม รวมทั้งความสุข

^{๓๖} ธนพล วีสองสิงห์, วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ฯ ,ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒, (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๓), หน้า ๔๔ - ๔๘.

๓. พัฒนาด้านปัญญา (ปัญญา) คือความรู้ความเข้าใจต่างๆ รวมทั้งแนวความคิดทัศนคติ และค่านิยม ในการฝึกฝนหรือพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ ทำได้โดยรู้จักวินัยไตร่ตรอง ตรวจสอบโดยอาศัยเหตุผล เพื่อให้เข้าใจความเป็นจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง

๒.๗ แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นสถาบันที่ให้การฝึกฝน ให้การศึกษาเกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชน โดยการทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เกิดสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญค้ำคูณเคยกับการ ใช้สิทธิทางการเมือง หน้าที่พลเมือง อันจะนำไปสู่ความศรัทธาและความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย กรอบแนวคิดหลักการของการปกครองท้องถิ่นโดยภาพรวม มีสาระสำคัญพอสังเขป ดังนี้

๒.๗.๑. ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจ ไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครอง ร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงแต่บางส่วนในการปกครองท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นนั้นย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจ ในการตัดสินใจ และ บริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตของตน^{๓๗}

๒.๗.๒ องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น มี ๖ ประการคือ

๑. มีพื้นที่เขตการปกครอง ที่แน่นอนและชัดเจน
๒. มีองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล สำหรับบริหารกิจการในความรับผิดชอบ โดยมีเจ้าหน้าที่ประมาณและทรัพย์สิน เป็นของตนเองต่างหากจากส่วนกลาง
๓. มีสภา ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และมีผู้บริหารซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ในท้องถิ่นโดยทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการปกครอง
๔. มีอำนาจอิสระในการปกครองหรือการบริหารได้ตามสมควร เพื่อสนองความต้องการ ของท้องถิ่นในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

^{๓๗} โกวิท วัฒนงาม, (การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต, (กรุงเทพฯ:วิญญูชน,๒๕๕๕).

๕. มีทรัพย์สิน งบประมาณ และรายได้ของตนเอง โดยงบประมาณดังกล่าวแยกต่างหาก จากส่วนกลาง และมีรายได้จากการเก็บภาษีอากร และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

๖. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของตนเอง โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวไม่ได้ขึ้นหรือสังกัดในกระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั้นเองหลักการของการปกครองท้องถิ่น^{๓๘}

๒.๗.๓. หลักการปกครองท้องถิ่นที่เป็นสาระสำคัญ ประกอบด้วย

๑. การปกครองท้องถิ่นนั้น หมายถึง การปกครองของชุมชนหนึ่งซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจ มีลักษณะแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่น องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

๒. การปกครองท้องถิ่นนั้นองค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม

๓. องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง ซึ่งแบ่งได้ ๓ ประการคือ

๑) องค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมาย หรือข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กร ปกครองท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อใช้บังคับแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น เช่น ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบังคับตำบล เป็นต้น

๒) องค์กรปกครองท้องถิ่น มีสิทธิในการกำหนดงบประมาณของตนเอง ในการที่จะดำเนินงานท้องถิ่นนั้น ๆ มีองค์กรที่จำเป็น (Necessary organization) ในการปกครองตนเองโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นในรูปองค์การบริหารส่วนตำบล มีคณะกรรมการบริหารเป็นฝ่ายบริหาร และมีสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ

๓) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ซึ่งมุ่งเน้นในการที่ประชาชน สามารถส่งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน

๒.๗.๔. บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการบริการสาธารณะ จำแนกเป็น ๓ ระดับ คือ^{๓๙}

๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับบน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่าง ได้แก่ เทศบาลเมืองพัทยาและองค์

^{๓๘} อ่างแล้ว

^{๓๙} วุฒิสภา ตันไชย, ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เน็ท, ๒๕๕๒).

การบริหารส่วนตำบล

๓. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เทศบาลนคร แม่สอด เทศบาลนครแหลมฉบัง ซึ่งลักษณะอันโดดเด่นของรูปแบบ ลักษณะเฉพาะของเมือง รายได้ ตลอดจน ศักยภาพของเมืองมีความพร้อม และศักยภาพที่จะยกฐานะเป็นรูปแบบการปกครองพิเศษ ในอนาคต คาดว่าการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษในประเทศไทยจะมีจำนวนมากขึ้น

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองของชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่งที่ มีบทบัญญัติ ของกฎหมายรองรับสภาพนิติบุคคลขององค์กรที่เกิดขึ้น โดยปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่ ที่กำหนด มี ภารกิจหลักในการจัดบริการสาธารณะและมีอำนาจในการบริหารงานคลัง การตัดสินใจ และมี องค์ประกอบของความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การพัฒนาบทบาท และ หน้าที่ให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษที่ต้องปรับปรุงบทบาท ภารกิจให้ สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงของความเป็นเมืองในสังคมโลกยุคใหม่ต่อไป

๒.๗.๕. ยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑) แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

การที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ และทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์นั้น จำเป็นจะต้องมีการวางแผน และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะยาว และกำหนดแนวทาง การพัฒนาของทุกภาคส่วนให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนด ยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาวเพื่อถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาอย่าง ต่อเนื่องและมีการบูรณาการ และสร้างความเข้าใจถึงอนาคตของประเทศไทยรวมกัน และเกิดการรวมพลังของทุกภาคส่วนในสังคมทั้งประชาชนเอกชนประชาสังคมในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการ สร้าง และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและบรรลุ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็น ประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อให้ประเทศมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันมีรายได้สูงอยู่ในกลุ่มประเทศ พัฒนาแล้วคนไทยมีความสุขอยู่ดีกินดีสังคมมีความมั่นคงเสมอภาค และเป็นธรรมซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่ จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ ๒๐ ปี ต่อจากนี้ไปจะประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ได้แก่

๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

๑. เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง จัด องค์กรรับขึ้นสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

๓. การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหาร จัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล

๔. การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับและรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่

๕. การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ

๖. การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบบริหารจัดการภัยพิบัติรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

๗. การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวระนาบมาก

๒. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๑. การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจส่งเสริมการค้าการลงทุน พัฒนาสู่ชาติการค้า

๒. การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ เสริมสร้างฐานการผลิตเข้มแข็งยั่งยืน และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓. การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการยกระดับผลิตภาพแรงงานและพัฒนา SMEs สู่สากล

๔. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และพัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญ

๕. การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการขนส่ง ความมั่นคงและพลังงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิจัยและพัฒนา

๖. การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับนานาชาติ ส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบ ธุรกิจ ฯลฯ

๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

๑. พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๒. การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง

๓. ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

๔. การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี

๕. การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

๑. สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

๒. พัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ

๓. มีสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย

๔. สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทูทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็ง
ของชุมชน

๕. พัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

๕. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๖. การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

๖. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑. การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่
เหมาะสม

๒. การวางระบบบริหารราชการแบบบูรณาการ

๓. การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

๔. การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๕. การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ

๖. ให้ทันสมัย เป็นธรรมและเป็นสากล

๗. พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ

๘. ปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ

๒.๗.๖. ยุทธศาสตร์พัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

วิสัยทัศน์

“เมืองแห่งคุณภาพ” (คุณภาพคน คุณภาพชีวิต คุณภาพการบริหารจัดการ)

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

๑. จัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพ
๒. ส่งเสริมการจัดการศึกษา ให้มีโอกาสด้านการศึกษาที่เท่าเทียมและเรียนรู้ได้อย่าง
มีคุณภาพ

๓. สนับสนุนการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา สำหรับเด็กระดับปฐมวัยและ
ระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัด

๑. จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ผ่านเกณฑ์ระดับคุณภาพ ดีมาก
๒. ระดับความสำเร็จของเด็ก เยาวชนและประชาชน ในการร่วมกิจกรรมการบริหาร
จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมสู่คุณภาพ

๓. ร้อยละของจำนวนเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม

๔. จำนวนสถานศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนการจัดบริการสาธารณสุขด้านการศึกษา สำหรับเด็กระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดีครอบคลุมทั้งด้านกาย ใจ สติปัญญาและสังคม

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

๑. เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ การป้องกัน และควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามต่อสุขภาวะ

๒. เพื่อให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี

๓. เพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่มีทีมสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

๔. เพื่อการกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

๕. เพื่อพัฒนาและสร้างระบบ รับมือ ปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิด

จากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

ตัวชี้วัด

๑. อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี

๒. ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมการดูแลสุขภาพ

อนามัย

๓. ร้อยละของความพึงพอใจในการป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่

๔. ร้อยละของประชาชนเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขทุกกลุ่มวัย

๕. ร้อยละของผู้ป่วยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างมี

ประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓: ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต และความเข้มแข็งของชุมชน การรักษาความสงบภายในและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

๑. ประชาชนในชุมชนมีความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ

๒. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีความพร้อมสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

๓. เสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายการเกษตรปลอดภัย

๔. เสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวทางปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

๕. เพิ่มขีดความสามารถด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบและความปลอดภัยในเขตพื้นที่ของเทศบาล

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านการจัดสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์
๒. จำนวนกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ
๓. ระดับความสำเร็จของการขยายฐานของเครือข่ายครัวเรือนการเกษตรปลอดภัย
๔. ร้อยละของชุมชนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการสู่ชุมชนเข้มแข็ง
๕. ระดับความสำเร็จของการจัดการความเสี่ยง ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษา

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : ยุทธศาสตร์การทำนุ บำรุงศาสนา ส่งเสริมและสืบสาน ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กีฬา นันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

๑. เด็ก เยาวชน และประชาชน มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริม และสืบสาน ศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. ชุมชนได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยว
๓. เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการกีฬา และจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ตัวชี้วัด

๑. ระดับความสำเร็จในการทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริม และสืบสานศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. โครงการด้านการส่งเสริม และสืบสานศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน ๓ โครงการที่ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ
๓. จำนวนแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
๔. ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

๑. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. เพื่อบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สภาพแวดล้อมของชุมชนมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน
๓. เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมดูแลสุขภาพประชาชนและสิ่งแวดล้อม

๒. ระดับความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม

๓. คุณภาพแหล่งน้ำสาธารณะผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๔. ร้อยละชุมชนน้ำอยู่สบายมากกว่าหรือเท่ากับ

๕. ร้อยละของแม่น้ำลำคลอง แหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งรุกร้ำผิดปกติมากกว่าหรือเท่ากับ

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ : ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่มีคุณภาพรองรับการขยายเมือง

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

๑. ประชาชนสัญจรไปมาสะดวก ปลอดภัย มีน้ำอุปโภคบริโภค มีไฟฟ้าทั่วครัวเรือน มีสาธารณูปการครอบคลุมทุกพื้นที่ และมีความพึงพอใจในการบริการมากที่สุด

๒. มีระบบข้อมูลการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. มีการจัดทำ/ปรับปรุงผังเมืองรวมเมือง และผังเมืองรวมชุมชน แสดงประโยชน์การใช้ที่ดิน

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละโครงการถนนปลอดภัยที่ก่อสร้าง ปรับปรุง

๒. จำนวนครัวเรือนที่มีน้ำอุปโภคและบริโภค

๓. จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้

๔. ร้อยละโครงการสร้าง/ปรับปรุงสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น และสวนสุขภาพ

๕ ร้อยละของจำนวนเส้นทางคลองและลำธารสาธารณะระบายน้ำในความรับผิดชอบที่ได้รับการปรับปรุงให้สามารถไหลผ่านได้ไม่ติดขัด

๖. จำนวนระบบข้อมูลการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานฯ

๗. ระดับความพึงพอใจด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานฯ

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ : ยุทธศาสตร์การบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสนับสนุนการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

๑. มีการบริหารงานองค์กรตามมาตรฐานที่หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกำหนด

๒. ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารสำคัญของเทศบาลอย่างทั่วถึง มีเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ สำหรับอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ และมีความพึงพอใจในการให้บริการเพิ่มขึ้น

๓. รายได้จากการจัดเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้น

ตัวชี้วัด

๑. ค่าคะแนนผลการประเมินประสิทธิภาพ (LPA.) ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร
๒. ค่าคะแนนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA.)
๓. จำนวนประชาชนที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเพิ่มขึ้น
๔. จำนวนเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ สำหรับอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ
๕. ผลสำเร็จของการจัดเก็บรายได้ของเทศบาล
๖. ร้อยละของระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการในภาพรวม

๒.๗.๗ นโยบายของนายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร

นายไพฑูรย์ โพธิ์ทอง นายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร แถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ครั้งที่ประชุมสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร สมัยประชุมสามัญสมัยแรก ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ในวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๓๐ น. เทศบาลเมืองเขลางค์นคร โดยซึ่งนโยบายการบริหารงานมีทั้งหมด ๗ ด้าน^{๔๐} ดังนี้

- ๑) ด้านการพัฒนาเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน มีแนวทางให้เทศบาลเมืองเขลางค์นครให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีมีมาตรฐาน สิ่งแวดล้อมดี สาธารณูปโภคพร้อมและรองรับการขยายเมืองให้เป็นศูนย์กลางความเจริญด้านเศรษฐกิจและคมนาคม
- ๒) ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และกีฬา การพัฒนาด้านเศรษฐกิจยี่ดหลัก แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นผลผลิตทางการเกษตร และอุตสาหกรรม และสนับสนุนส่งเสริมในการจัดศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าและผลผลิต รวมถึงการพัฒนาสินค้าชุมชนสู่สังคมออนไลน์ รวมถึงสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมนำความสุข ส่งเสริมการกีฬาและต่อต้านยาเสพติด
- ๓) ด้านการศึกษา พัฒนาการศูนย์ดูแลเด็กเล็กในระดับปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน

^{๔๐} การแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ครั้งที่ประชุมสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร สมัยประชุมสามัญสมัยแรก พ.ศ. ๒๕๖๔ ในวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔ เข้าถึงได้จาก

ส่งเสริมการศึกษาแนวใหม่ ให้ทันกับยุคสมัยและมีการจัดตั้งศูนย์ผู้สูงวัยรองรับการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนาการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพในกลุ่มวัยทำงานให้เชื่อมโยงเทคโนโลยีการสื่อสาร

๔) ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาและพัฒนาและส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อมโยงประสานบูรณาการร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ให้คงอยู่คู่เมืองเขลางค์นคร

๕) ด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นระเบียบเรียบร้อยส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีทุกเพศทุกวัยอย่างทั่วถึง ตลอดจนการจัดบริการสาธารณสุขร่วมกับกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จัดตั้งศูนย์บริการสุขภาพชุมชน รวมถึงการรับถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ทั้ง ๗ แห่ง ในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ให้เข้ามาอยู่ในการบริหารของเทศบาลเพื่อครอบคลุมการบริการ ทั้ง ๔ มิติ คือ การควบคุมป้องกันโรค, การส่งเสริมสุขภาพ, การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ

๖) ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้เป็นเมืองสวยงาม ร่มรื่น น่าอยู่ จัดให้มีสวนสาธารณะแห่งใหม่ในสำนักงานเทศบาลเมืองเขลางค์นครและให้สภาพแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร สะอาด ระเบียบเรียบร้อย ลดการเผาลดหมอกควัน เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีอย่างยั่งยืน

๗) ด้านการบริหารจัดการ บริหารกิจการบ้านเมืองด้วยหลักธรรมาภิบาล มีคุณธรรมนำความสามัคคีมีความสมานฉันท์ต่อกัน มีส่วนร่วมความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่บริหารงานด้วยความโปร่งใส ถูกต้อง เสมอภาค ตามหลักกฎหมาย เป็นเมืองน่าอยู่ ผู้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

นายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร กล่าวว่า นโยบายที่ได้แถลงต่อสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นครนี้ ตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของการบริหารงาน ด้วยหลักธรรมาภิบาล การทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สร้างความเป็นธรรมในระบบการบริหารงาน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้เจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้า ภายใต้การสนับสนุนสมาชิกสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นครทุกท่าน รวมถึงการบูรณาการร่วมจากทุกชุมชนในลักษณะ “บวร” และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ได้ให้ความไว้วางใจใฝ่ให้ทำหน้าที่นายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร โดยจะนำนโยบายที่กล่าวมานี้เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความเจริญในทุกด้าน ให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครต่อไป

จากการกำหนดวิสัยทัศน์ของเทศบาลเขลางค์นคร “เมืองแห่งคุณภาพ” จึงได้กำหนดจุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) ที่มุ่งเน้นการบรรลุผลตามวิสัยทัศน์ข้างต้นว่า “คุณภาพคน คุณภาพชีวิตคุณภาพการบริหารจัดการ” ประกอบด้วย

๑) **คุณภาพคน** เป็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพราะคนเป็นรากฐานในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้แข็งแกร่ง การเสริมสร้างให้คนมีสุขภาพที่ดีมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีทักษะความคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมายมีคุณธรรมจริยธรรม มีความภูมิใจในอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนาและวัฒนธรรม มีจิตอาสาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีครอบครัวที่มั่นคง ตามกรอบแนวทางการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึงการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัว และเสริมสร้างบทบาทสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็ง การน้อมรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบความคิดในการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน นำมาประยุกต์ใช้ และเป็นการมองโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยมุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต

๒) **คุณภาพชีวิต** เป็นการพัฒนาการดำรงชีวิตของประชาชน มีการจัดสวัสดิการสังคม สงเคราะห์ให้ครอบคลุมครบถ้วนกับทุกกลุ่ม มีความเป็นธรรมและเสมอภาคสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อกระจายความเจริญ และยกระดับศักยภาพของชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ มีการพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ ทั้งป้องกันและควบคุมโรคพร้อมปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่ และอุบัติซ้ำที่เกิดขึ้น มีการทำนุ บำรุง และส่งเสริมศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ และมีการพัฒนาขีดความสามารถ และพัฒนาช่องทางในการเพิ่มรายได้

๓) **คุณภาพการบริหารจัดการ** เป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อกระจายบทบาท ภารกิจไปสู่ชุมชนได้อย่างเหมาะสม มีธรรมาภิบาลเป็นกรอบแนวทาง อาทิ การพัฒนาระบบบริหารจัดการบุคลากรภาครัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มารับบริการ การบริหารงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดยเทศบาลสามารถประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) เป็นการประเมินผลการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชั้นพื้นฐานประจำปี ตามกรอบที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดได้ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไปและการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ประจำปี

งบประมาณ ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ร้อยละ ๙๕ ขึ้นไป

๒.๗.๘ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านความมั่นคง

๑) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศ

๓) บริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล และป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔) พัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ

๕) พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการฉีกกำลังป้องกันประเทศและกองทัพ

๖) พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารพลังงาน และน้ำ

๗) ปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวระนาบมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๑) **สมรรถนะทางเศรษฐกิจ** รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น ส่งเสริมการค้าและการลงทุน ทั้งภาครัฐและเอกชน พัฒนาประเทศสู่ความเป็นชาติการค้า

๒) การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ

๑) ภาคเกษตร เสริมสร้างฐานการผลิตการเกษตรให้แข็งแรงและยั่งยืน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยให้ปรับไปสู่รูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพ พัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารที่มีศักยภาพในการแข่งขัน

๒) ภาคอุตสาหกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน และอุตสาหกรรมที่เป็นที่ต้องการในตลาด

๓) ภาคบริการ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ผลักดันประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพ ส่งเสริมธุรกิจบริการที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน และธุรกิจบริการที่เป็นที่ต้องการในตลาด

๓) การพัฒนาผู้ประกอบการระดับเศรษฐกิจชุมชน

๑) พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการไทย

๒) พัฒนาและยกระดับผลิตภาพแรงงาน เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๓) พัฒนาวិสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล

๔) ยกระดับศักยภาพของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) ไทยให้ก้าวไกลสู่สากล

๕) พัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร

๔) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง

๑) เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พัฒนาเป็นฐานการผลิตใหม่กระจายกิจกรรมเศรษฐกิจและความเจริญสู่ภูมิภาค สร้างความมั่นคงในพื้นที่ เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านการผลิตและช่องทางการตลาดร่วมกัน

๒) พื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก พัฒนาเป็นฐานการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสูง มีบริการทันสมัย ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

๓) พื้นที่เมืองศูนย์กลางของแต่ละภาคทั่วประเทศ พัฒนาเป็นเมืองที่มีประสิทธิภาพปลอดภัยและน่าอยู่ ใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด จัดการสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างเหมาะสมรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีอนาคต มีระบบรางเชื่อมโยงเมืองศูนย์กลาง บริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขีดความสามารถสูง

๕) การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

๑) ด้านการขนส่ง ปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนสู่การขนส่งที่ต้นทุนต่ำ รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและขนส่งไปสู่เมืองศูนย์กลางของแต่ละภาคทั่วประเทศ และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง และอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยานและการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน เพื่อสร้างฐานอุตสาหกรรมใหม่ของประเทศ

๒) ด้านความมั่นคงทางพลังงาน พัฒนาให้มีความมั่นคงในราคาที่เหมาะสม โดยกระจายประเภทของเชื้อเพลิง ส่งเสริมพลังงานทดแทนตามศักยภาพรายพื้นที่ อาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านพลังงาน พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและนำไปสู่การสร้างอุตสาหกรรมที่จะเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ รวมทั้งเชื่อมโยงแหล่งพลังงานกับประเทศในอาเซียน

๓) ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ICT ที่เป็นอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ทันสมัยและกระจายทั่วถึงพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญระดับมาตรฐานสากล เพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรม ICT และ

ใช้ ICT ในการสร้างนวัตกรรมบริการภาครัฐแบบบูรณาการ ประยุกต์ ICT เพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิต การศึกษา และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

๔) ด้านการวิจัยและพัฒนา เพิ่มสัดส่วนค่าใช้จ่ายวิจัยและพัฒนาให้ไม่น้อยกว่า ๓% โดยมีสัดส่วนรัฐต่อเอกชน ๒๐:๘๐ สนับสนุนวิจัยที่มุ่งเป้า ตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ เพิ่มจำนวนบุคลากรด้านวิจัยและพัฒนาเป็น ๗๐ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน

๖) การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก

๑) สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติ ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี เพื่อส่งเสริมความมั่นคง เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืนร่วมกัน

๒) ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจการให้บริการด้านการศึกษาด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านโลจิสติกส์ และการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งเป็นฐานความร่วมมือในเอเชีย

๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนและการดำเนินธุรกิจของนักลงทุนและผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ

๔) ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติ ในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานด้านอาหาร ด้านสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภัยพิบัติ รวมทั้งการป้องกันภัยในทุกรูปแบบ

๕) ส่งเสริมบทบาทการเป็นผู้ประสานประโยชน์ในการเชื่อมโยงและถ่วงดุลระหว่างกลุ่มอำนาจ และแก้ไขปัญหาความแตกต่างทางเศรษฐกิจในภูมิภาค โดยการดำรงความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศและองค์กรระหว่างประเทศทั้งในและนอกภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง บนหลักของการรักษาดุลยภาพ

๖) เพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วมของไทยในองค์การระหว่างประเทศ ในการผลักดันการพัฒนาในอนุภูมิภาคและภูมิภาค รวมทั้งประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคอื่น และให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการเงินและทางเทคนิคกับประเทศกำลังพัฒนาในการพัฒนาด้านความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทุนมนุษย์

๗) สนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้า ทั้งในระดับทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี และส่งเสริมการค้ากับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเดียวกัน (Intra-Regional Trade) มากขึ้น เร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงที่มีผลบังคับใช้แล้ว ตลอดจนใช้โอกาสจากการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน รวมทั้งวางแนวทางป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

๘) สร้างองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศ และให้ความรู้ความเข้าใจด้านการต่างประเทศและผลประโยชน์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศต่อสาธารณชนไทยรวมทั้งดำเนินการเชิง

รุกในการสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ที่ดีและศักยภาพทางเศรษฐกิจ และด้านอื่นของไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

- ๑) พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ โดยพัฒนาเริ่มตั้งแต่ในครรภ์และต่อเนื่องไปตลอดช่วงชีวิต
- ๒) ยกกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง
- ๓) สร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดี
- ๔) สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

- ๑) สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
- ๒) พัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ
- ๓) สร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย
- ๔) สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน
- ๕) พัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- ๑) จัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันการท าลายทรัพยากรธรรมชาติ
- ๒) ปกป้องรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้
- ๓) ส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจ
- ๔) วางระบบป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง
- ๕) เสริมสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนด้านการจัดการอย่างยั่งยืน
- ๖) วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ
- ๗) พัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ส่งเสริมการผลิตพลังงานสะอาด กำหนดกฎระเบียบและสร้างกลไกให้ทุกภาคส่วนใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาและการประหยัดพลังงานอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง
- ๘) พัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๘.๑ พัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมหนาแน่นให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศต้นแบบ ด้วยแผนพัฒนาของจังหวัดและพื้นที่

๘.๒ สนับสนุนและผลักดันให้โรงงานปฏิบัติสู่อุตสาหกรรมสีเขียว และปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนา

๘.๓ เพิ่มศักยภาพเมืองด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมโดยเฉพาะในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการของเสีย

๘.๔ เพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อเป็นแหล่งดูดซับมลพิษและกักคาร์บอนไดออกไซด์

๘.๕ พัฒนาพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงโอกาสจากอาเซียน ในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๙) ร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๙.๑ ลดการก่อก๊าซเรือนกระจก

๙.๒ เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๙.๓ ส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๙.๔ ป้องกัน ฝ่าระวางและเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติ ส่งเสริมการทำแผนบริหารความต่อเนื่องของธุรกิจ

๑๐) ใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

๑๐.๑ จัดให้มีภาษีและค่าธรรมเนียมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือมีความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม

๑๐.๒ ปรับปรุงโครงสร้างภาษีเพื่อส่งเสริมการประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทางเลือก และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๑๐.๓ ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปรับปรุงระบบโครงสร้างองค์กร กลไก และกฎหมายในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เน้นการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑) ปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ ปฏิรูประบบภาษีทั้งระบบ ปฏิรูประบบการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มุ่งเน้นการจัดทำงบประมาณโดยยึดพื้นที่และประเด็นวาระการพัฒนาเป็นตัวตั้ง

๒) ปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐทบทวนบทบาทและภารกิจของหน่วยงานภาครัฐให้มีความเหมาะสม ถ่ายโอนงานให้ภาคส่วนอื่นเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพในการปฏิบัติราชการและสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการพัฒนาให้หน่วยงานรัฐเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ

ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน

- ๓) วางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ
- ๔) พัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ
- ๕) ต่อด้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- ๖) พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ
- ๗) ปรับปรุงแก้ไข กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่ล้าสมัย

๒.๗.๙ การพัฒนาที่ยั่งยืนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยในช่วงสองทศวรรษหลังได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเห็นได้ชัด โดยมีการกำหนดกรอบเป้าหมายที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างชัดเจน อาทิ เป้าหมายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เช่น การพัฒนาคุณภาพคน การพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลยั่งยืน และและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เป้าหมายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เช่น ความอยู่เย็นเป็นสุขและความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลง สัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนลดลง สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพของประเทศ การให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ เป็นต้น และเป้าหมายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เช่น การลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจน ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ ทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การมีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ

๒.๘ ข้อมูลพื้นฐานและบริบทพื้นที่ในการวิจัย

เทศบาลเมืองเขลางค์นคร เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาล ได้รับประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้งสุขาภิบาลชุมพู่ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ณ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๑๒ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๖ ตอนที่ ๒๒ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๑๒ ขณะนั้นมีพื้นที่ในการปกครอง ๔ ตำบล ๓๗ หมู่บ้าน พื้นที่ ๑๕๐.๑๔ ตารางกิโลเมตรเขตการปกครองได้ถูกเทศบาลนครลำปางขยายเขตเข้ามาประมาณ ๑๑ ตารางกิโลเมตร ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล เรื่องการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๓๔ และในพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล

เมืองลำปาง จังหวัดลำปาง พ.ศ.๒๕๓๔ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๑๐๘ ตอนที่ ๑๘๖ ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม๒๕๓๔ เหลือประมาณ ๑๓๙.๑๔ ตารางกิโลเมตร ๔ ตำบล ๓๗ หมู่บ้าน และได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะพร้อมเปลี่ยนชื่อเทศบาลเป็นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๓๗ และได้มีการประกาศยุบสภาตำบลพระบาทรวมในเขตเทศบาลเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งทำให้มีพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็น ๑๙๔.๔๙ ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๔ ตำบล ประกอบด้วย ตำบลชมพู ตำบลปงแสนทอง ตำบลพระบาท และตำบลกล้วยแพะ และมีชุมชนย่อย ๖๕ ชุมชน ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน ๖๐๔ กิโลเมตร

ปัจจุบัน เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ตั้งอยู่เลขที่ ๙๙๙ ถนนสายอินทร์บุรี-เชียงใหม่ หมู่ที่ ๑๒ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พื้นที่ในเขตรับผิดชอบมีสภาพทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ สังกมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบทกึ่งเมือง ระยะห่างจากตัวเมืองนครลำปาง ประมาณ ๓-๕ กิโลเมตร เนื่องจากมีพื้นที่เชื่อมต่อจากใจกลางเมืองเขตเทศบาลนครลำปาง จึงมีประชาชนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนเป็นพื้นที่ส่วนขยายทางเศรษฐกิจของเมืองลำปาง จึงมีการตั้งบริษัท ห้าง ร้าน โรงงาน อยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนพหลโยธิน ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่เชื่อมไปสู่จังหวัดสำคัญทางภาคเหนือตอนบน เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แพร่ น่าน ตาก ประกอบกับมีเส้นทางด่วนสายกรุงเทพ-อินทร์บุรี ตัดผ่าน ทำให้การคมนาคมมีความสะดวกรวดเร็ว ประชากรส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธัช จันทรธัมมทัตต์ และคณะ ศึกษาวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขององค์การสหประชาชาติเชิงพุทธบูรณาการวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขององค์การสหประชาชาติเชิงพุทธบูรณาการ พบว่าวัตถุประสงค์ของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ และหลักธรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือความสงบสุข สันติของมวลมนุษยชาติ โดยแนวคิดและกิจกรรมของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทางกายภาพ ยกย่องคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมโดยผ่านการบริหารจัดการจากภาครัฐเป็นสำคัญ ขณะที่แนวทางของพระพุทธศาสนาเถรวาทมุ่งให้ความสำคัญกับการฝึกฝนอบรมด้านจิตใจด้วยหลักธรรมที่เหมาะสมแล้วแต่กรณี มุ่งที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก หลักธรรมสำคัญที่ใช้ในการพัฒนา คือ หลักกาวนา ๔ ผลจากการบูรณาการ ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพทั้ง ๓ มิติ คือ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วยปัจจัย ๔ ประการดังนี้ ๑) รับผิดชอบตนเองใส่ใจสิ่งแวดล้อม ดูแลรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง ประกอบสัมมาชีพ และให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ๒) พร้อมเอื้อเพื่อเกื้อกูลสังคมรอบข้างมีความเคารพ

ระเบียบวินัย เปี่ยมด้วยน้ำใจ ให้เกียรติเพื่อนมนุษย์ ดุจญาติมิตร ๓) เสริมสร้างคุณภาพชีวิต ด้วยสติ มองโลกในแง่บวก สร้างความฉลาดทางอารมณ์ มีสติกำกับความคิด มีเหตุผลกำกับอารมณ์ ๔) ศึกษา วิเคราะห์ด้วยปัญญา เพียรศึกษาพิจารณาให้รู้จริง มองทะลุ ทั้งระบบ ครอบคลุมครบทั้งวงจร^{๔๑}

ศิวพา สิริจามร ศึกษาเรื่อง ธรรมนูญในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ๑) หลักนิติธรรมเทศบาล เมืองศรีราชาได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการออกกฎระเบียบต่าง ๆ นโยบายและ แผนงานมาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน และบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเสมอภาค ๒) หลักคุณธรรม มีหน่วยงานตรวจสอบภายในและภายนอก เพื่อป้องกันการทุจริต คอรัปชั่นให้ ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับ บุคลากรและประชาชน ๓) หลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ให้กับ ประชาชนและมีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนจากประชาชน ๔) หลักการมีส่วนร่วม เทศบาลได้บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน สนับสนุนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจและกระบวนการพัฒนา รวมทั้งการเฝ้าระวังและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ๕) หลักความรับผิดชอบ มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานที่ชัดเจน มีความ รวดเร็วในการแก้ปัญหา สามารถใช้งบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ๖) หลักความคุ้มค่า การบริหารโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ทรัพยากร อย่างประหยัด ตลอดจนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมี คุณภาพชีวิตที่ขึ้น^{๔๒}

รัฐเขต มาลัยศิลป์ (๒๕๕๔) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษากระบวนการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนของชุมชนดอกแดง อำเภอออยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน กล่าวไว้ ว่า กระบวนการพัฒนาชุมชนในด้านกายภาพพื้นที่ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการปกครอง มีผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน กล่าวคือ ชุมชนได้ปรับใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าและเกื้อกูลต่อ สิ่งแวดล้อม ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ลักษณะการพัฒนา อย่างยั่งยืนของชุมชน คือ การแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการและความจำเป็นอย่างแท้จริง การ ทำความเข้าใจถึงสภาพของปัญหา การระดมความคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัญหาที่ประสบร่วมกันการ กำหนดแนวทางแก้ไข คัดกรองทางเลือกที่เป็นที่ยอมรับนำไปสู่การปฏิบัติ การทบทวนถึงข้อดีข้อเสีย

^{๔๑} ธัช จันทธัมมทัตต์ และคณะ, **ศึกษาวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขององค์การ สหประชาชาติเชิงพุทธบูรณาการ**,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๖๔

^{๔๒} ศิวพา สิริจามร,**ธรรมนูญในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:กรณีศึกษา เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี**,มหาวิทยาลัยบูรพา รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต,๒๕๕๒

ของการดำเนินการแก้ไข้ปัญหาเพื่อแสวงหาแนวทางที่จะปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบการแก้ไข้ปัญหาให้เกิดความยั่งยืน

ธันยชนก ปะวะละ (๒๕๖๒) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลหนองเม็ก ระดับครัวเรือน ศึกษาดูงานเรื่องการปลูกผักสวนครัว การผลิตปุ๋ยชีวภาพ การผลิตเตาชีวะมวล เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้กับชาวบ้าน และเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ระดับชุมชนได้ดำเนินการจัดโครงการอบรมบัญชีครัวเรือนให้กับประชาชน เพื่อบริหารจัดการทางการเงินของตนเอง ระดับท้องถิ่นมีการบูรณาการระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก พัฒนาชุมชน เกษตร ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การประเมินประสิทธิภาพ พบว่า ผลการดำเนินการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบผานการประเมินจำนวน ๒๐ ตัวชี้วัด จากทั้งหมด ๒๓ ตัวชี้วัด อยู่ในระดับอยู่ดี กินดี ซึ่งมีตัวชี้วัดที่ชุมชนตนเองดำเนินการพัฒนาเพิ่มเติมจำนวน ๓ ตัวชี้วัดได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๔, ๖ และ ๒๒^{๔๓}

---

^{๔๓} ธันยชนก ปะวะละ และคณะ, การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.๒๕๖๒.

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองเขลางค์นคร โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาบริบทสภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ๒) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ๓) เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม และ ๔) เพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑. รูปแบบการวิจัย

๓.๒. พื้นที่การวิจัย/ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓. เครื่องมือในการวิจัย

๓.๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๗. สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบวิธีการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยด้วยกัน ๔ แบบ คือ ๑) การศึกษาเอกสาร (Documentary) ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เก็บเป็นข้อมูล ๒) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย เจ้าหน้าที่ ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ชุด ๓) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย และตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ๔) แบบเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้วิจัยใช้กระบวนการการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๓.๑.๑ การศึกษาเอกสาร (Documentary) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารที่แสดงให้เห็นการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งเน้นการสอบถามความคิดเห็น ด้านสภาพทั่วไป ปัญหา สาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์

นครที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด การพัฒนาที่ยั่งยืน ในมิติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ

๓.๑.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

การลงพื้นที่เทศบาลเมืองเขลางค์นคร เพื่อ สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากบุคลากรของเทศบาล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการพัฒนาที่ยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ สู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๓.๑.๔ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการลงพื้นที่สำรวจกลุ่มเป้าหมาย

ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนและสังคมแห่งความเป็นธรรม ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ สู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การร่วมศึกษาและวิเคราะห์ บริบท สภาพทั่วไป ปัญหา สาเหตุอุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร และวิเคราะห์แผน เป้าหมาย และตัวชี้วัดของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัด ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน SDGs ในประเทศไทย ในการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม กับ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการประกอบการพิจารณา

ขั้นตอนที่ ๒ การร่วมการวางแผน เป็นการวางแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่ความเป็นธรรม หลักจากได้ข้อมูลเบื้องต้นของผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์อภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน การวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุ ร่วมกับผู้บริหาร และตัวแทนที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์อภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันร่างแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

ขั้นตอนที่ ๓ การร่วมดำเนินการประชาวิจารณ์และจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

๓.๒ พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัยได้แก่ เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย

๑) แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านบริบท สภาพทั่วไป ปัญหา สาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน

๒) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยจะมีโครงสร้างการสัมภาษณ์จากบุคลากรของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการพัฒนาที่ยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ

๓) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และนำเสนอแผนการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๔) การจัดเวที (workshop) เป็นการจัดเวทีเพื่อประชาวิจารณ์ร่างแผนแม่บทการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๕) เสนอแผนการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บ รวบรวมข้อมูลวิจัยออกเป็น ๕ ขั้นตอน มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การจัดประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนในดับท้องถิ่น การจัดสัมมนากลุ่มย่อย ตลอดจนการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการวิจัย ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพและเสียง และความพร้อมของ อุปกรณ์เครื่องมือการทำงาน

ขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาภาคสนาม (Field Study) และการลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการใช้พื้นที่เทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือแจกแบบสอบถามแก่ผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๓ คัดเลือกเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ได้จากลง สำรวจข้อมูลภาคสนาม เพื่อองค์ประกอบและปัจจัยจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ในมิติในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธโดยใช้เครื่องมือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑-๒

ขั้นตอนที่ ๔ เป็นการระดมความเห็นของผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้เครื่องมือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อได้มาซึ่งร่างแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ และประชาวิจารณ์แผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม แล้วนำเสนอแผนการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔

ขั้นตอนที่ ๕ การสรุปองค์ความรู้โดยนำเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนต่อผู้บริหาร เพื่อนำสู่แผนปฏิบัติการประจำปีของเทศบาลฯ ต่อไป เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔

๓.๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Analysis)

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่มีความสอดคล้องแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือสร้างแบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ต่อการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๓.๕.๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ นำแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน ตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด การพัฒนาที่ยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ สู่การปฏิบัติของเทศบาลเมืองเขลางค์ เพื่อนำผลการตอบมาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach เป็นวิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เนื้อหาและโครงสร้างของแบบประเมิน จำแนกออกเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีลักษณะตรวจสอบรายการ (Check List) สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่เป็นร้อยละ (%)

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลการแสดงทัศนคติของผู้ตอบแบบประเมินที่มีต่อระดับของการปฏิบัติ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีระดับการวัด ๕ ระดับ คือ

เห็นด้วย	มากที่สุด	๕	คะแนน
เห็นด้วย	มาก	๔	คะแนน
เห็นด้วย	ปานกลาง	๓	คะแนน
เห็นด้วย	น้อย	๒	คะแนน

เห็นด้วย น้อยที่สุด ๑ คะแนน

การแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ย ( ) ยึดเกณฑ์ ดังนี้ คือ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๕๐ - ๕.๐๐ แทนมีความเห็นด้วยในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๕๐ - ๔.๕๐ แทนมีความเห็นด้วยในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕๐ - ๓.๕๐ แทนมีความเห็นด้วยในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๕๐ - ๒.๕๐ แทนมีความเห็นด้วยในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๐๐ - ๑.๕๐ แทนมีความเห็นด้วยในระดับ น้อยที่สุด

จากสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถามในการประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร สามารถแบ่งประเภทข้อมูลในการออกแบบสอบถามได้แก่

๑) ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List) สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่เป็นร้อยละ (%)

๒) ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ ๒ คำถามที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓) ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิด

๓.๕.๓. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การประชุมกลุ่มย่อย/สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้

๑) ข้อมูลการสำรวจภาคสนาม เพื่อนำมาสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๒) การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเป้าหมาย ตัวชี้วัด และนำเสนอแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๓) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นขั้นตอนในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาแนวร่วม และหาแนวทางการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามกระบวนการอันเกิดจากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

๓.๕.๔. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ (Active Analysis) ได้แผนพัฒนาเทศบาล และเป้าหมาย ตัวชี้วัด การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน และแผนปฏิบัติการประจำปีของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๓.๖. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. การใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่า S.D. เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร มีความร่วมมือเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน

๒. การใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายความสัมพันธ์ลักษณะและวัตถุประสงค์ของบุคลากร โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่(Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{X/100}{N}$$

P คือ ค่าร้อยละ

$\bar{X}$ คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N คือ จำนวนประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบตาราง

๓.การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและเครื่องมือการวิจัย โดยการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการวิจัย และแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๓.๖.๑ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๓ ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนถึงภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) ได้ค่า IOC^๑ ตั้งแต่ ๐.๖ - ๑.๐ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถาม ทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๓) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในการนำไปใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย

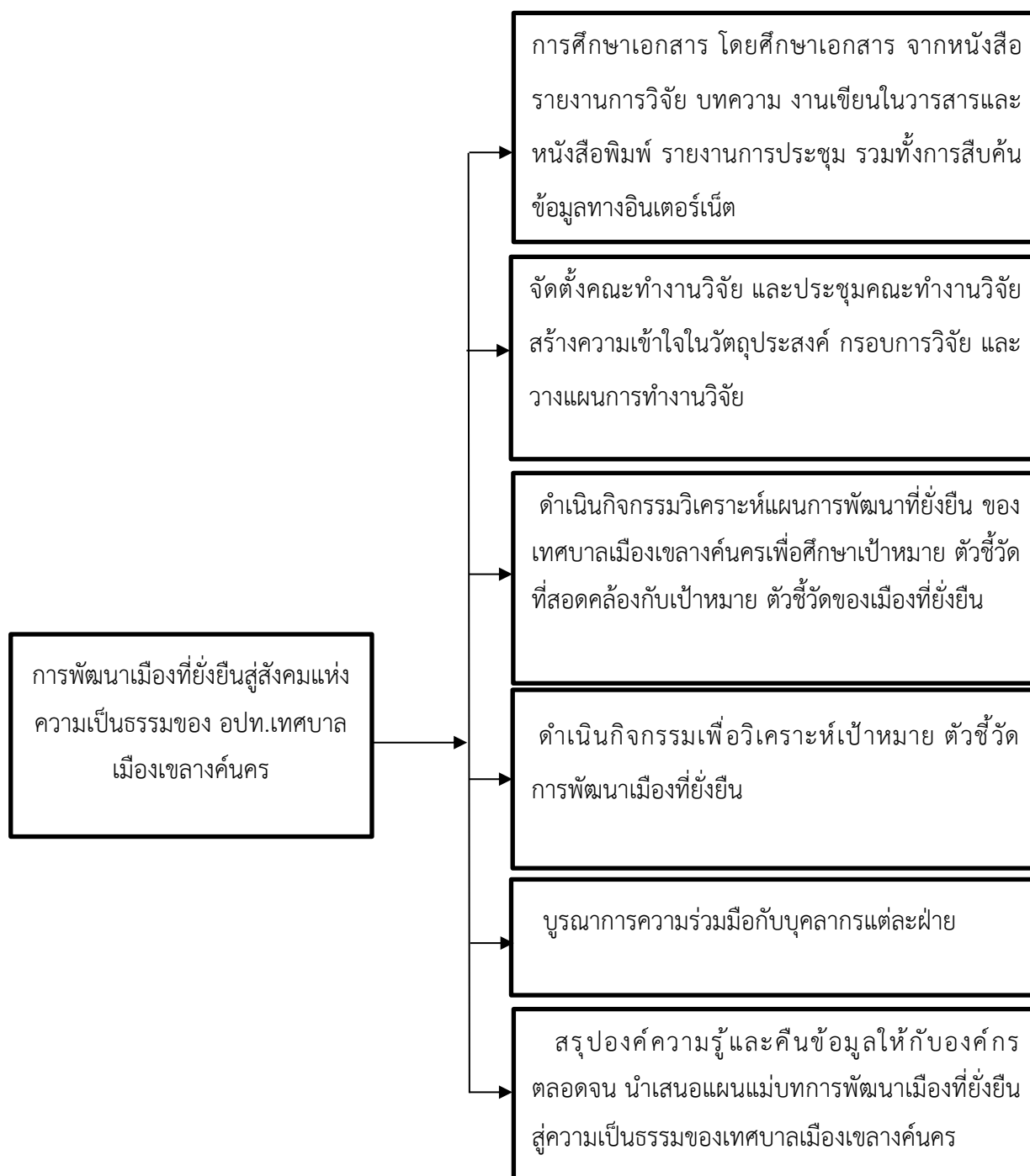
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร” จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก การศึกษาโดยลำดับขั้นตอนของการวิจัยทั้ง ๕ บทพอสรุปกระบวนการวิจัยการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลที่จากการศึกษาเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยวิธีการ แจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่มเฉพาะ และการจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อได้ข้อมูลแล้วได้นำมาวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับประเด็นหลักของ เรื่อง (Traits) และจำแนกเหตุการณ์หลักๆ ด้วยการแยกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหลังจากนั้น

คณะผู้วิจัยนำเสนอรายงานรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) พร้อมอ้างอิงข้อมูลจากแบบสอบถาม และคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำเสนอและ เพื่อยืนยันประเด็นที่พรรณนาวิเคราะห์ตามความเหมาะสมเมื่อได้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนา เมืองที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของอปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร จากนั้นเมื่อได้รูปแบบแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้วผู้วิจัยจึงได้จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ ผลงานวิจัย เผยแพร่ความรู้สู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

---

^๑ ประกอบ กรรณสูต, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการ, ๒๕๔๒), หน้า ๒๔๓ - ๒๔๔.

๓.๘ สรุปกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย

ตารางที่ ๒ สรุปกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร รูปแบบวิธีการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยด้วยกัน ๓ แบบ คือ ๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามถามความคิดเห็นด้านการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด การพัฒนาที่ยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ สู่การปฏิบัติของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ชุด ๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และ ๓) แบบเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ตามเป้าหมาย และตัวชี้วัด และร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธโดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่ง มีผลการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๔.๑ บริบท สภาพทั่วไปในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

สภาพทั่วไปเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ สังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบท กึ่งเมือง ระยะห่างจากตัวเมืองนครลำปาง ประมาณ ๓ - ๕ กิโลเมตร เนื่องจากมีพื้นที่เชื่อมต่อกับใจกลางเมืองเขตเทศบาลนครลำปาง จึงมีประชาชนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากตลอดจนเป็นพื้นที่ส่วนขยายทางเศรษฐกิจของเมืองลำปาง จึงมีการตั้งบริษัท ห้าง ร้าน โรงงาน อยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดถนนพหลโยธิน ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่เชื่อมไปสู่จังหวัดสำคัญทางภาคเหนือตอนบน เช่นจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แพร่ น่าน ตาก ประกอบกับมีเส้นทางด่วนสายกรุงเทพ-อินทร์บุรี ตัดผ่าน ทำให้การคมนาคม มีความสะดวกรวดเร็ว ประชากรส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม มีเขตการปกครอง ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครได้จัดตั้งชุมชนย่อยขึ้นตามนโยบายกระทรวงมหาดไทยเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ปัจจุบันมีชุมชนทั้งหมด ๖๔ ชุมชน ได้แก่ตำบลปงแสนทอง ๒๑ ชุมชน ตำบลชมพู ๒๐ ชุมชน ตำบลพระบาท ๑๖ ชุมชนตำบลกล้วยแพะ ๗ ชุมชน

๑) สภาพเศรษฐกิจและสังคม

สังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบทกึ่งเมือง เนื่องจากมีพื้นที่เชื่อมต่อกับใจกลางเมืองเขตเทศบาลนครลำปางระยะห่างจากตัวเมืองนครลำปาง ประมาณ ๓.๕ กิโลเมตรจึงมีประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากตลอดจนเป็นพื้นที่ส่วนขยายทางเศรษฐกิจของเมืองลำปาง และด้านเศรษฐกิจโครงสร้างทาง

เศรษฐกิจของเทศบาลเมืองเขลางค์นครส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี เนื่องจากเป็นแหล่งงานที่สำคัญของจังหวัด ลำปาง มีการจ้างงานด้านอุตสาหกรรมจำนวนมาก และมีการประกอบกิจการทางเกษตรกรรมบางส่วน มีการประกอบกิจการพาณิชย์และการแปรรูปผลิตผลทางเกษตร มีแรงงานบางส่วนที่เข้ามาบจ้างใน เขตเมืองตามร้านค้าร้านอาหารต่าง ๆ อุตสาหกรรมอาหารกระป๋องผลิตภัณฑ์คอนกรีต

๒) ด้านสังคมและชุมชน

เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีพื้นที่กว้างขวางถึง ๑๙๕.๔๙ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและที่ราบลุ่มแม่น้ำที่เหมาะสมกับการเกษตรประชากรส่วนใหญ่จึงมีลักษณะการกระจายตัวอยู่ทั่วไป และเกาะกลุ่มตามแนวริมฝั่งแม่น้ำวังและถนนสายหลัก ๆ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑.บริเวณริมฝั่งแม่น้ำวังทั้งด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก บริเวณนี้เป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดเพราะความสะดวกในการคมนาคมทางน้ำและการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาชุมชนในบริเวณนี้ได้แก่บ้านปงแสนทอง บ้านศรีปงชัย บ้านย่าเป้า บ้านต้า บ้านหมอสม บ้านแม่ก้อย บ้านฟ่อน บ้านชมพูและบ้านลำปางกลาง

๒.บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๓๖ ราษฎรส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทลื้อที่มีวัฒนธรรมทางภาษาเป็นของตนเองซึ่งอพยพมาจากแคว้นสิบสองปัญญามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ตั้งแต่สมัยโบราณชุมชนในบริเวณนี้ได้แก่บ้านกล้วยแพะ บ้านกล้วยหลวง บ้านกล้วยม่วงบ้านกล้วยกลางและบ้านหัวฝายที่ปัจจุบันยังคงรักษาวัฒนธรรมทางภาษาของตนเองไว้

๓.บริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑ ชุมชนในบริเวณนี้ได้แก่บ้านปงแสนทอง บ้านไร่ช่วงเปา บ้านไร่นาน้อย บ้านทุ่งกู่ด้าน บ้านหนองห้าตะวันตก

๔.บริเวณศาลากลางจังหวัดใหม่เนื่องจากมีการตั้งสถาบันอุดมศึกษาและย้ายศูนย์ราชการจังหวัดลำปางมาตั้งในบริเวณนี้จึงมีการก่อสร้างหอพักและหมู่บ้านจัดสรรขึ้นมารองรับแต่ประชากรในบริเวณนี้ยังมีไม่หนาแน่นนัก

๕. บริเวณบ้านตลาดซึ่งมีการตั้งบ้านเรือนอยู่สองริมฝั่งถนนลำปาง-เด่นชัยทางแยกเข้าไปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะโดยทิศตันออกเป็นกลุ่มของคนพื้นเมืองดั้งเดิมส่วนทางด้านทิศตะวันตกของถนนเพนที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนชาวเข่าอาศัยอยู่รวมกลุ่มกันและยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนชาวเข่าทั้งวัฒนธรรมด้านภาษาและการแต่งกาย

๓) การจัดตั้งชุมชน

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้จัดตั้งชุมชนย่อยขึ้นตามนโยบายกระทรวงมหาดไทย เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นปัจจุบันมีชุมชนทั้งหมด ๖๓ ชุมชนดังนี้ ตำบลปงแสนทอง ๒๑ ชุมชน

ตำบลชมพู ๒๐ ชุมชน ตำบลพระบาท ๑๖ ชุมชน ตำบลกล้วยแพะ ๗ ชุมชน

๔) ด้านสิ่งแวดล้อม

ขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่เทศบาลได้ดำเนินการจัดเก็บเองมีปริมาณประมาณ ๔๒ ตันต่อวัน หรือประมาณครัวเรือนละ ๑.๘ กิโลกรัมต่อวัน หรือประมาณ ๐.๗ กิโลกรัมต่อคนต่อวัน จากแนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีการประกอบกิจการพาณิชย์และอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น มีแนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีการประกอบกิจการพาณิชย์และอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น มีแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนและการตั้งบ้านเรือนเพิ่มขึ้นทำให้ปริมาณขยะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี ปัจจุบันเทศบาลได้จ้างเหมาเอกชนในการกำจัดขยะโดยมีบ่อกำจัดอยู่ที่ตำบลกล้วยแพะ

๔.๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่าเป็นเพศหญิงมากกว่า คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓ และเป็นเพศชาย จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗

จากการศึกษาอายุของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ พบว่าส่วนใหญ่ อายุช่วง ๓๐ - ๓๙ ปี จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖ รองลงมาอายุช่วง ๕๐ - ๖๐ ปี จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๖ รองลงมา อายุช่วง ๔๐ - ๔๙ ปีจำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖ และอายุช่วง ๑๘ - ๒๙ ปี จำนวน ๑๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒

จากการศึกษาระดับการศึกษาของผู้ให้ที่สำคัญ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามระดับส่วนใหญ่ จบการศึกษาปริญญาตรีจำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๔ รองลงมาปริญญาโทขึ้นไป จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๔ และอนุปริญญา จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๑ และมีมัธยมศึกษาตอนต้น ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๑

จากการศึกษาตำแหน่งการดำรงตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่สายปฏิบัติการมาก จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๗ รองลงมาดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๒ และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองฯ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๑

๔.๑.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รวบรวมได้จากผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวม ดังนี้

ตารางที่ ๓ ระดับค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน โดยภาพรวม

การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ	๔.๔๖	๐.๔๐	มาก
การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านสังคม	๔.๔๔	๐.๔๓	มาก
การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านสภาพแวดล้อม	๔.๔๙	๐.๔๑	มาก
การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ (สังคหวัตถุ 4)	๔.๔๔	๐.๕๓	มาก
รวม			

๑) ผลการวิเคราะห์รายด้านการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๔.๔๖, S.D.๐.๔๐$) เทศบาลฯ นำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนอยู่อย่างพอเพียง นำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ มีการจัดการด้านวิสาหกิจชุมชนเป็นหลักประกันด้านอาชีพและรายได้ และใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของประชาชนในชุมชน

๒) ผลการวิเคราะห์รายด้านการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านสังคม พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๔.๔๔, S.D.๐.๔๓$) เทศบาลฯ มีการกำกับดูแลชุมชนให้เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีการกำหนดนโยบายด้านสังคมและนำไปสู่การปฏิบัติชุมชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีการติดตามผลการดำเนินการในการพัฒนาชุมชน เพื่อทบทวนเป้าหมายหรือปรับแผนงาน

๓) ผลการวิเคราะห์รายด้านการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านสภาพแวดล้อม พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๔.๔๙, S.D.๐.๔๑$) คือ เทศบาลฯ มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนและประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข ได้แก่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน มีการสร้างระบบและกลไกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีการร่วมมือในการวางแผนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม

ชุมชนให้มีความพร้อมและยั่งยืน และ มีการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๔) ผลการวิเคราะห์รายด้านการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.44, S.D.o.53$) คือ เทศบาลฯปฏิบัติตามหลัก สัจจะ คือ มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อ อุดมการณ์ของตนเองที่เคยสัญญาไว้กับประชาชน ได้นำกิจกรรมโครงการการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ บรรลุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น และดับมากตามลำดับ ดังนี้ มีปฏิบัติตามหลักอหิงสา (สงเคราะห์ประชาชน) ใช้ จ่ายเงินภาษีให้เกิดคุณค่า, ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ชุมชนสังคม ช่วยเหลือเอื้ออาทรผู้ด้อยโอกาส โดยไม่ หวังผลตอบแทน ช่วยเหลือด้วยใจบริสุทธิ์ตามที่ประชาชนร้องขอ มีการปฏิบัติตามหลักจาคะ คือ การรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน (คือไม่เอาประโยชน์เอาได้) และมีปฏิบัติตามหลักสมานัตตตา (วางตนพอดี) คือ วางตนด้วย ความเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่าย

๔.๒ ปัจจัยในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ดังนี้

๔.๒.๑ การพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

การปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ โดยในครั้งนี้อนุญาตไว้ในส่วนของแนวนโยบายแห่งรัฐ ว่า มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ สนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ ได้เป็นผลดี และต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ จึงได้บัญญัติไว้เป็นหมวด ๆ หนึ่ง ได้แก่ หมวด ๔ การปกครองท้องถิ่น โดยมีทั้งหมด ๔ มาตรา ซึ่งกล่าวถึง การจัดระเบียบการปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งซึ่งต้องเป็นไปตามกฎหมาย สภาท้องถิ่นและหัวหน้า ฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ก็ยังได้บัญญัติเรื่องการ ปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ใน ส่วนของแนวนโยบายแห่งรัฐที่ว่า “รัฐพึงส่งเสริมท้องถิ่น ให้มีสิทธิปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ ซึ่งคงบัญญัติในทำนองเดียวกันจนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้มีการปรับปรุง บทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น โดยกำหนดสาระสำคัญไว้ ดังนี้ ๑. ความเป็นอิสระตามหลักแห่งการปกครอง

ตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน ในท้องถิ่น ๒. การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกำกับดูแล ๓. ความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงาน บุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ๔. การกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ๕. การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะบริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ๖. การบริหารงานบุคคลของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น ๗. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากภายใต้การบริหารประเทศ รัฐจึงจัดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ ของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเป็นการให้โอกาสและส่งเสริมความสามารถของประชาชนและชุมชน ท้องถิ่นในการปกครองตนเองอันเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นการมอบความรับผิดชอบและ อำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่น ตามวิธีการและรูปแบบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ ดังนี้

๑) การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น นอกจากการกำหนดให้รัฐจัดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ เกิดความเหมาะสมแต่ละท้องถิ่น การจะจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน รูปแบบใด จะเป็นเทศบาล อบต. หรือรูปแบบพิเศษ ต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การจะทำให้ การปกครองท้องถิ่นรูปแบบที่ต้องการนั้นเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญนี้ให้ต้องคำนึงถึงความสามารถ ในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่น ของประชากรและพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการ สาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตาม หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในท้องถิ่นในการจัดทำบริการ สาธารณะและกิจกรรมสาธารณะในท้องถิ่น โดยการดำเนินการนั้นต้องมุ่งให้ ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ ทั้งภารกิจพื้นฐาน ได้แก่ การสาธารณสุข การ สาธารณูปโภค เป็นต้น และภารกิจที่มีกฎหมาย กำหนดหรือได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะภารกิจสำคัญของประเทศที่มุ่งดูแลในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยการ ดำเนินการดังกล่าว ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๓) รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองให้สามารถ ดำเนินการได้อย่างเพียงพอ รัฐธรรมนูญนี้ยังคงหลักการในเรื่องการดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีรายได้ของตนเองที่จะสามารถจัดบริการสาธารณะในหน้าที่ของตนอย่าง เพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้รัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อ สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามควรแก่กรณี โดย

รัฐจะคำนึงถึงหลัก ความสามารถในการหารายได้ หลักการพึ่งพาตนเอง หลักความเป็นอิสระทางการคลัง และหลักความเสมอภาค ทาง การคลังเช่นเดียวกับที่เคยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐

จากพระราชบัญญัติ และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ตลอดถึงบริบทของการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นครในการพัฒนาเทศบาลอย่างยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ตามแผนงานยุทธศาสตร์และนโยบายของผู้บริหารของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ดังนี้

๔.๒.๒ ยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

จากพระราชบัญญัติ และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ตลอดถึงบริบทของการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นครในการพัฒนาเทศบาลอย่างยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ตามแผนงานยุทธศาสตร์และนโยบายของผู้บริหารของเทศบาลเมืองเขลางค์นครดังนี้

๑) ยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริการสาธารณะและพัฒนาระบบผังเมือง

๑.๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค

๑.๒ พัฒนาระบบ การบริการสาธารณะแก่ชุมชน

๑.๓ พัฒนาระบบผังเมืองและการพัฒนาตามผังเมือง

๒) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

๒.๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

๒.๒ การพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม

๒.๓ พัฒนาเด็กและเยาวชน สู่ความมั่นคง แข็งแรง ดี มีสุข และสร้างสรรค์

๒.๔ พัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีคุณภาพ มีคุณค่า สามารถ

ปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

๒.๕ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สอดคล้องเชื่อมโยงประชาคมอาเซียน

๒.๖ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และองค์ความรู้ที่

หลากหลาย

๓) ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการองค์กร

๓.๑ ส่งเสริมประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการองค์กรภายใต้หลักธรรมาภิบาล

๓.๒ ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร

๓.๓ เพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

๓.๔ ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ เป็นภาคีเครือข่าย ความ

ร่วมมือ

๓.๕ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมประชาธิปไตย

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการสนับสนุน เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเกษตร โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตร

๔.๑ ส่งเสริมพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรทั้งระบบ และเพิ่มขีดความสามารถของภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน

๔.๒ ส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรทางการเกษตร และการบริหารจัดการ

๔.๓ ส่งเสริมความเข้มแข็งและสร้าง กลุ่ม เครือข่าย และสถาบันทางการเกษตร

๕. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดระเบียบสังคม คุณภาพชีวิต และความเข้มแข็ง ของชุมชน

๕.๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนฐานรากบนพื้นฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๕.๒ พัฒนาระบบการท่องเที่ยวและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพของ การท่องเที่ยวในระดับชุมชน

๕.๓ ส่งเสริมกระบวนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

๕.๔ การพัฒนา และจัดระเบียบสังคม เพื่อเสริมสร้างสังคมให้อยู่ใน ระเบียบ กฎเกณฑ์ ที่กำหนดไว้

๕.๕ พัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

๕.๖ สร้างเสริมสุขภาพของคนในชุมชนอย่างเป็นองค์รวมและพัฒนาคุณภาพการ ให้บริการสุขภาพทั้งระบบและบูรณาการในทุกระดับ

๕.๗ เพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไข และป้องกันปัญหาอาเสพติดในชุมชน

๕.๘ เตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการด้านป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๖. ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖.๑ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖.๒ เพิ่มขีดความสามารถ และศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง ในการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของชุมชน

- ๖.๓ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและน้ำเสียในชุมชน
- ๖.๔ ปรับปรุงภูมิทัศน์ และพัฒนาระบบการบำรุงรักษาภูมิทัศน์ของเมืองอย่าง ยั่งยืน
- ๖.๕ ส่งเสริม สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และบริการสาธารณะในชุมชน

๔.๒.๓ นโยบายของนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับที่ ๕) มาตรา ๕๘/๕ กำหนดไว้ ก่อนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ารับหน้าที่ ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยไม่มีการลงมติ ทั้งนี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลการประชุมเพื่อแถลงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้กระทำโดยเปิดเผยโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องจัดทำนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรแจกให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคนที่มาประชุมด้วย และคำแถลงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายให้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ดังนี้

๑) ด้านการพัฒนาเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน มีแนวทางให้เทศบาลเมืองเขลางค์นครให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีมีมาตรฐาน สิ่งแวดล้อมดีสาธารณสุขปลอดภัยและรองรับการขยายเมืองให้เป็นศูนย์กลางความเจริญด้านเศรษฐกิจและคมนาคม

๒) ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และกีฬา การพัฒนาด้านเศรษฐกิจยึดหลักแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นผลผลิตทางการเกษตร และอุตสาหกรรม และสนับสนุน ส่งเสริมในการจัดศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าและผลผลิต รวมถึงการพัฒนาสินค้าชุมชนสู่สังคมออนไลน์ รวมถึงสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมนำความสุข ส่งเสริมการกีฬาและต่อต้านยาเสพติด

๓) ด้านการศึกษา พัฒนาการศูนย์ดูแลเด็กเล็กในระดับปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมการศึกษาแนวใหม่ ให้ทันกับยุคสมัยและมีการจัดตั้งศูนย์ผู้สูงวัยรองรับการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนาการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพในกลุ่มวัยทำงานให้เชื่อมโยงเทคโนโลยีการสื่อสาร

๔) ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น พื้นฟูพัฒนาและส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อมโยงประสานบูรณาการร่วมบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ให้คงอยู่คู่เมืองเขลางค์นคร

๕) ด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีทุกเพศทุกวัยอย่างทั่วถึง ตลอดจนการจัดบริการสาธารณสุขร่วมกับกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จัดตั้งศูนย์บริการสุขภาพชุมชน รวมถึงการรับถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริม

สุขภาพตำบล (รพ.สต.) ทั้ง ๗ แห่ง ในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ให้เข้ามาอยู่ในการบริหารของเทศบาลเพื่อครอบคลุมการบริการ ทั้ง ๔ มิติ คือ การควบคุมป้องกันโรค, การส่งเสริมสุขภาพ, การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ

๖. ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้เป็นเมืองสวยงาม ร่มรื่น น่าอยู่ จัดให้มีสวนสาธารณะแห่งใหม่ในสำนักงานเทศบาลเมืองเขลางค์นครและให้สภาพแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร สะอาด ระเบียบเรียบร้อย ลดการเผา ลดหมอกควัน เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีอย่างยั่งยืน

๗. ด้านการบริหารจัดการ บริหารกิจการบ้านเมืองด้วยหลักธรรมาภิบาล มีคุณธรรมนำความสามัคคีมีความสมานฉันท์ต่อกัน มีส่วนร่วมความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่บริหารงานด้วยความโปร่งใส ถูกต้อง เสมอภาค ตามหลักกฎหมาย เป็นเมืองน่าอยู่ ผู้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ซึ่งนโยบายที่ได้แถลงต่อสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นครนี้ ตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของการบริหารงาน ด้วยหลักธรรมาภิบาล การทำงานอย่างซื่อสัตย์ สุจริต มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สร้างความเป็นธรรมในระบบการบริหารงาน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้เจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้าภายใต้การสนับสนุนสมาชิกสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นครทุกท่าน รวมถึงการบูรณาการร่วมจากทุกชุมชนในลักษณะ “บวร” และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ได้ให้ความไว้วางใจใฝ่ให้ทำหน้าที่นายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร โดยจะนำนโยบายที่กล่าวมานี้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความเจริญในทุกด้าน ให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครต่อไป

จากปัจจัยข้างต้นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้วางแผนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนและเกิดความสังคมแห่งความเป็นธรรม ดังนี้

๑) **ด้านเศรษฐกิจ** ด้วยสภาพพื้นที่ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร กว้างถึง ๑๙๕.๔๙ ตารางกิโลเมตร และเป็นสังคมเมืองกึ่งชนบท ทำให้ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก และต้องพึ่งพาแหล่งน้ำจากธรรมชาติ เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้มองเห็นความสำคัญของภาคเกษตรเพื่อเป็นการ สนับสนุนช่วยเหลือให้ภาคการเกษตรมีความเข้มแข็ง สร้างสามารถสร้างผลผลิตได้ปริมาณมาก และมีช่องทาง การจำหน่ายตลอดจนหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้นซึ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ฐานะดีขึ้นและ ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^๑

^๑ สัมภาษณ์จตุวัฒน์ ต้อยเต็มวงค์ เลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖

นอกจากนี้เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีรายได้จากหลายหลายมิติ ได้แก่การอบรมพัฒนาอาชีพให้แก่กลุ่มอาชีพ การต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น การเพิ่มช่องทางทางการจำหน่ายสินค้าทั้งในระบบ offline/online คือจัดให้มีตลาดนัดชุมชนและการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทาง Live สด การส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่เทศบาลทั้ง ๔ ตำบล ได้แก่ ตำบลปงแสนทอง ตำบลชุมพู่ ตำบลพระบาท และตำบลกล้วยแพะ เป็นต้น^๒ นอกจากนี้การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถนำความรู้ที่ได้รับนำมาประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้กับตนเอง^๓ มีการเสริมสร้างพัฒนาและเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณสุขปโภค ระบบการขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ เพื่อเป็นปัจจัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้เกิดกระบวนการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว มีไฟฟ้าส่องสว่างและระบบประปาที่ครอบคลุมทุกพื้นที่^๔ อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ยั่งยืน เทศบาลฯมีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม มีความทันสมัย รวดเร็วครอบคลุมและเป็นธรรมเพื่อนำรายได้จัดเก็บไปบริหารการใช้จ่ายของเทศบาลตามแผน ทำให้การเก็บภาษีได้มาตามเป้าหมายของการเก็บแต่ละปี^๕ การกิจที่ได้ดำเนินการด้านการส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน ส่งเสริมการตลาดและการใช้สินค้าท้องถิ่น และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละปี/เดือนจะดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ว่าจะส่งเสริมอาชีพของชุมชนให้มีความยั่งยืนอย่างไรได้มีการจัดกิจกรรมทุกปี^๖ จากการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนได้มีอาชีพมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เป้าหมายที่ ๔ ได้แก่การสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ เป้าหมายที่ ๓ การสร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัยบริการ

๒. ด้านสังคม เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้ตระหนักว่า การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี มีการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง และขยายออกไป จนถึง การสร้างเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียง เป็นแนวทางการพัฒนาที่ชุมชนสร้างได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือกัน

^๒ สัมภาษณ์นางลดาพร แสนอิน รองปลัดเทศบาล ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^๓ สัมภาษณ์นางเตือนตรา หาญมนตรี ผู้อำนวยการกองการศึกษา ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^๔ สัมภาษณ์นายถาวร อินทียศ ผู้อำนวยการกองช่าง ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๖

^๕ สัมภาษณ์นายวันซ์ ชิวหรัตน์ ผู้อำนวยการกองคลัง ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖

^๖ สัมภาษณ์นายประกิจ ชุมสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

แก้ไข้ปัญหา ทำให้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการติดยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาอาชญากรรมฯ ในชุมชนลดลงได้ ตลอดจนการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนให้เข้มแข็ง พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย^๗ อย่างไรก็ตามเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย จึงมีโครงการเพื่อพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย (ศพด.) ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ศพด.อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามโครงการศูนย์ผู้สูงอายุเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้ผู้สูงอายุมีความพร้อมสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ส่งเสริมความเข้มแข็งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มเครือข่ายทุกกลุ่มทุกระดับ (สตรี, อสม, ผู้นำชุมชน)^๘ ส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึงเป็นธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชนกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเรียนรู้การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา^๙ นอกจากนี้มีการสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีการพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ มีการจัดสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เช่น การสร้างทางเดิน ทางลาด^{๑๐} อย่างไรก็ตามได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนการศึกษาการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น การป้องกันรักษาและส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน และการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน^{๑๑} และได้ส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้มาติดต่อราชการได้มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันและเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายมากขึ้น^{๑๒}

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จะเห็นได้ว่าการพัฒนาความยั่งยืนในด้านสังคม เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้มีโครงการเพื่อพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ได้มีการส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึงเป็นธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับ

^๗ สัมภาษณ์จตุวัฒน์ ต้อยเต็มวงศ์ เลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖

^๘ สัมภาษณ์นางลดาพร แสนอิน รองปลัดเทศบาล ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^๙ สัมภาษณ์นางเตือนตรา หาญมนตรี ผู้อำนวยการกองการศึกษา ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๑๐} สัมภาษณ์นายถาวร อินทียศ ผู้อำนวยการกองช่าง ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๑๑} สัมภาษณ์นายวันช ชิวหรัตน์ ผู้อำนวยการกองคลัง ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๑๒} สัมภาษณ์นายประกิจ ชุมสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

สภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เป้าหมายที่ ๓ , ๔,๑๖ และตัวชี้วัดที่ ๓.๖๑ อัตราส่วนผู้เสียชีวิตจาก การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนในท้องถิ่นต่อ ประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน ๔.๑ ร้อยละของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นในระดับชั้น ป.๖ และ ม.๓ ต่อ จำนวนเด็กและเยาวชนทั้งหมด ที่มีความสามารถตามเกณฑ์ขั้นต่ำอย่างน้อยใน (๑) ด้านการอ่าน และ (๒) ด้านคณิตศาสตร์ ๑๖.๑.๑ อัตราส่วนประชากรที่ได้รับ ความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจหรือทางเพศต่อ ประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน หรือจำนวนผู้เสียหายจากคดีอาญาที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ เสียชีวิตหรือเสีย ทรัพย์สินในท้องถิ่นในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา (จำแนกตามเพศและช่วงอายุ หากสามารถจำแนก)

๓.ด้านสิ่งแวดล้อม จากสภาพพื้นที่ที่กว้างขวาง ๑๙๕.๔๙ ตารางกิโลเมตร เทศบาลเมืองเขลางค์ นครมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองจากการสัญจรปัญหาขยะล้นและส่งกลิ่นเหม็นรวมถึงกลิ่น เหม็น จากการทิ้งสิ่งปฏิกูล (มูลสัตว์) ที่เกิดจากการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ในชุมชน และสภาพภูมิทัศน์ ของชุมชนที่ไม่ได้รับการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทำให้เทศบาลเมืองเขลางค์นครเป็นเมืองสีเขียว มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นในชุมชนเพื่อให้เกิดอากาศบริสุทธิ์ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง ภาวะฝุ่น ละออง หมอกควัน ลดลง และทำให้สุขภาพและชีวิตประชาชนดีขึ้น^{๑๓} จากการสัมภาษณ์ของผู้บริหาร เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ยังพบว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ได้มีส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ควบคู่กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการเสริมสร้างเครือข่ายและจิตอาสาใน การดูแลและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่นการบริหารจัดการขยะ ด้วย ระบบ ๓ps ในครัวเรือนการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะ (อบรมเครือข่ายชุมชน) การปลูกต้นไม้ ทดแทน เป็นต้น^{๑๔} ได้มีการขับเคลื่อนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนเป็น แกนนำในการขับเคลื่อนในการพัฒนาแหล่งธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมถึงการณรงค์การจัดทำ ถังขยะเปียกในสถานศึกษา^{๑๕}นอกจากนี้ได้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มี ประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนอยู่เสมอมีการอนุรักษ์การฟื้นฟู เฝ้าระวังและการป้องกันการรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยจัดให้มีกิจกรรมปลูกป่า การทำแนวกันไฟ การสนับสนุนกิจกรรม การเฝ้าระวังและแก้ปัญหาหมอกควันไฟป่าโดยชุมชนกิจกรรมการกำจัดขยะ การรักษาดูแลแม่น้ำ กิจกรรมอื่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพัฒนาระบบการวัดการมลพิษและการจัดการปัญหาขยะให้เกิดผล ชัดเจนเป็นรูปธรรมโดยเน้นการบูรณาการตกลงร่วมกันการมีส่วนร่วมระหว่างส่วนราชการภาคเอกชนและ

^{๑๓} สัมภาษณ์จตุวัฒน์ ต้อยเต็มวงศ์ เลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๑๔} สัมภาษณ์นางลดาพร แสนอิน รองปลัดเทศบาล ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๑๕} สัมภาษณ์นางเดือนตรา หาญมนตรี ผู้อำนวยการกองการศึกษา ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

ภาคประชาชน^{๑๖}นอกจากนี้ได้กำหนดแผนนโยบายการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ว่า การขับเคลื่อนโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาแหล่งธรรมชาติต่างๆ เช่นการปลูกป่า การรณรงค์ลดการใช้โฟม ถุงพลาสติก การใช้หลัก 3R ของขยะภาคครัวเรือน^{๑๗} อย่างไรก็ตามการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนได้มีการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์พื้นที่ฟูการเผ่าระวังและการป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^{๑๘}

จากการพัฒนาความยั่งยืนในด้านสังคม เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้มีโครงการเพื่อพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ได้มีการส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึงเป็นธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เป้าหมายเป้าหมายที่ ๖,๗,๑๑,๑๕ และตัวบ่งชี้ที่ ๖.๓.๒ ร้อยละของจำนวนแหล่งน้ำผิวดินสาธารณะในและโดยรอบท้องถิ่นที่มีคุณภาพน้ำได้มาตรฐานตามประเภทการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำผิวดิน ต่อจำนวนแหล่งน้ำทั้งหมด ๖.๓.๑ ร้อยละของปริมาณน้ำเสีย ที่ได้รับการบำบัดอย่างปลอดภัยและร้อยละของปริมาณน้ำเสียที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ต่อปริมาณน้ำเสียทั้งหมด ๗.๒.๑ ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนในท้องถิ่นต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย ๑๑.๔.๑ ร้อยละของงบประมาณท้องถิ่นในแผนงานและโครงการด้านการสงวนการป้องกันและการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติต่องบประมาณทั้งหมดของท้องถิ่น ๑๑.๖.๑ ร้อยละของปริมาณขยะมูลฝอยในท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บและกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ต่อปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด ๑๑.๖.๒ ร้อยละของจำนวนวันใน ๑ ปีที่ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (Pm๒.๕ และ PM ๑๐) ในท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ๑๕.๑.๒ สัดส่วนของพื้นที่สำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพทั้งทางบกและแหล่งน้ำจืด ซึ่งเป็นพื้นที่คุ้มครอง จำแนกตามประเภทระบบนิเวศ

๔. ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ

จากกระแสการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมตามยุคสมัย การเผยแพร่วัฒนธรรมข้ามชาติและการก้าว ล้ำของเทคโนโลยี ที่สามารถรับรู้ข่าวสารกันได้ทุกมุมโลกผ่านทางสังคมออนไลน์ที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่น รวมทั้งโทรทัศน์ นิตยสาร บุคคลและสื่อบันเทิงอื่นๆ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารโดยขาดการเลือกสรรกลั่นกรอง เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้ส่งเสริมให้ประชาชนและวัยรุ่น และคนในชุมชนได้เห็นคุณค่า และ

^{๑๖} สัมภาษณ์นายถาวร อินทียศ ผู้อำนวยการกองช่าง ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๑๗} สัมภาษณ์นายวันช ชิวหรัตน์ ผู้อำนวยการกองคลัง ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายประกิจ ชุมสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

ตระหนักถึง ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมชาติโดยเฉพาะวัฒนธรรมของตนทั้งการ
ท่องเที่ยว อาหาร การแต่งกาย ภาษา และกระตุ้นให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด ส่งเสริมการค้าเนินงานด้าน
วัฒนธรรมประเพณี ใน ท้องถิ่น รวมทั้งการขยายโอกาสให้ประชาชน เยาวชน นักเรียนและผู้สนใจทั้งใน
ท้องถิ่นและบุคคลภายนอก ได้ มีโอกาสสัมผัส และเข้าร่วมกิจกรรมผ่านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อีก
ทั้งเป็นการสร้างโอกาสในการ ศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ ทดลอง เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างนวัตกรรม ใหม่และนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่ามาก
ที่สุด เพื่อดำรงไว้ซึ่งภาคภูมิใจในท้องถิ่น และ เกียรติภูมิไทย สร้างความเข้มแข็งในชุมชนอย่างยั่งยืน^{๑๙}

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร บุคลากร หัวหน้าฝ่ายของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้บูรณาการ
หลักธรรม (สังคหวัตถุ ๔) กับการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืน (SDGs) ดังนี้

ข้อที่ ๑ สัจจะ ได้แก่การไม่พูดเท็จหรือรับปากกับประชาชนในเรื่องที่ไม่สามารถทำได้ ในเรื่อง
นั้น ๆ ไม่พูดเพื่อแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยไม่นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม^{๒๐} อย่างไรก็ตามการนำหลัก
สัจจะใช้ในการปฏิบัติตามระเบียบและธรรมเนียมปฏิบัติของทางราชการอย่างเต็มความสามารถเพื่อ
ประโยชน์ของประชาชน^{๒๑} การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ เมื่อกำหนดนโยบายแล้วต้องนำไปใช้กับ
ประชาชนด้วยพันธสัญญาทางใจให้บรรลุประสิทธิภาพ ทางกาย ด้วยการมีส่วนร่วม^{๒๒}

ข้อที่ ๒ สมานัตตตา คือ การปฏิบัติต่อทุกฝ่ายด้วยความเสมอภาคไม่เอาเปรียบร่วมเผชิญและ
แก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือหน่วยงานและรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ^{๒๓} การวาง
ตนบนพื้นฐานความพอดี ไม่สร้างความเหลื่อมล้ำ (Overlap) ฝ่ายไหนมีปัญหาอุปสรรคร่วมกันต้องเปิดใจ
พูดคุยเพื่อหาทางออกอย่างเป็นธรรม^{๒๔} คือให้เกียรติผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอไม่เลือก
ปฏิบัติให้ความเท่าเทียมกับทุกฝ่าย^{๒๕} การวางตนเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่าย ในการปฏิบัติได้วางตน
ด้วยความเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่ายเสมอโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติเมื่อบุคลากรในองค์กรหรือ
ประชาชนต้องการความช่วยเหลือทั้งทางด้านแรงกายและแรงใจ จะให้ความสำคัญและชวนช่วย
ช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ หรือการให้ความสำคัญกับองค์กรของตนเองด้วยการช่วยเหลือ

^{๑๙} สัมภาษณ์จตุวัฒน์ ดุ้ยเต็มวงศ์ เลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางลดาพร แสนอิน รองปลัดเทศบาล ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายประกิจ ชุมสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๒๒} สัมภาษณ์นายวันช ชิวหรัศน์ ผู้อำนวยการกองคลัง ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางลดาพร แสนอิน รองปลัดเทศบาล ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๒๔} สัมภาษณ์นางเดือนตรา หาญมนตรี ผู้อำนวยการกองการศึกษา ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายประกิจ ชุมสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

กิจการต่าง ๆ ภายในองค์กร บำเพ็ญสาธารณประโยชน์รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหภายในองค์กรด้วยความเต็มใจ โดยให้ความเสมอภาค ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันกับเพื่อร่วมงานและองค์กรทุกครั้ง และการวางตนเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่าย ให้ความจริงใจในการให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานผู้ใต้บังคับบัญชาและภาคส่วนอื่น ทำงานด้วยความปราศจากอคติให้ความเท่าเทียมกันกับผู้ติดต่อราชการด้วยวิธีการปฏิบัติอย่างเดียวกัน^{๒๖}

ข้อที่ ๓ จาคะ การรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน คือไม่เป็นคนเห็นแก่ตัวรู้จักรับผิดชอบ รู้จักการให้และเสียสละประโยชน์ส่วนตัว การให้มิได้หมายถึงเพียงทรัพย์สิน อาจเป็นการให้ความรู้ ให้ความรู้ ให้ความรู้เกี่ยวกับกรปฏิบัติงาน เสริมสร้างความเข้าใจหรือให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงาน^{๒๗} มีความพร้อมในการปฏิบัติงานตลอดเวลา ถึงแม้จะเป็นวันหยุด หรือนอกเวลาราชการเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม^{๒๘} รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน คือการเสียสละเวลาในวันหยุดนักขัตฤกษ์ต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ^{๒๙} มีหน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ตามนโยบายของผู้บริหารที่วางไว้ซึ่งโครงการพัฒนาต่างๆ ส่วนใหญ่จะมาจากปัญหาความต้องการของประชาชน ซึ่งมีจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเร่งดำเนินการจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหให้กับพี่น้องประชาชน แต่กระบวนการขั้นตอนก่อนที่จะสามารถนำมาจัดทำเป็นโครงการได้นั้นต้องผ่านกระบวนการในการลงพื้นที่ การตรวจสอบพื้นที่ไปจนถึงขั้นตอนการจัดทำแบบแปลนและประมาณราคางานก่อนนางต่าง ๆ ซึ่งโครงการพัฒนาของเทศบาลเมืองเขลางค์นครในการแก้ไขปัญหให้กับประชาชนนั้นมีปริมาณเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อมองถึงประโยชน์ที่ประชาชนจึงได้รับเป็นสิ่งสำคัญ^{๓๐} รู้จักการให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน^{๓๑}

ข้อที่ ๔ อุตถจริยา การสงเคราะห์ประชาชน เมื่อประชาชนต้องการความช่วยเหลือประสบความสำเร็จเดือดร้อนหรือยากลำบาก หากช่วยเหลือโดยงบประมาณของราชการ จำเป็นต้องคำนึงถึงระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยต้องใช้หลักความเสมอภาคเท่าเทียมกัน^{๓๒}มีการวางแผนการทบทวนใช้จ่าย

^{๒๖} สัมภาษณ์นายวันช ชิวรัตน์ ผู้อำนวยการกองคลัง ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางลดาพร แสนอิน รองปลัดเทศบาล ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๒๘} สัมภาษณ์นางเดือนตรา หาญมนตรี ผู้อำนวยการกองการศึกษา ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายประกิจ ชุมสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๓๐} สัมภาษณ์นายวันช ชิวรัตน์ ผู้อำนวยการกองคลัง ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๓๑} สัมภาษณ์นายถาวร อินทียศ ผู้อำนวยการกองช่าง ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางลดาพร แสนอิน รองปลัดเทศบาล ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดเกิดความคุ้มค่าและมีความยั่งยืน^{๓๓} รับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อนำเข้าแผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาเทศบาลเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชนและเกิดความเสมอภาคทางการศึกษา^{๓๔}มีการวางตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลายทุกระดับทุกฝ่ายเสมอมา โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ^{๓๕}การวางตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่ายเสมอมาทำงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ ตรงตามเวลาราชการ^{๓๖}

๔.๓ การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม

เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้ดำเนินการแก้ไขแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร โดยนำเอาจุดหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ มาจัดทำรายละเอียดที่มีความสอดคล้องหรือเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด/ภาคยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด และยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการวางแผนพัฒนาให้เกิดซึ่งแผนเทศบาลเมืองเขลางค์นคร (พ.ศ ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ที่มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อวิเคราะห์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด การพัฒนาที่ยั่งยืน สรุปได้ดังนี้

๔.๓.๑ การวิเคราะห์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด การพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นครสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม

ในการระบุเป้าหมาย และตัวชี้วัด SDGs ที่เหมาะสมในการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ผู้วิจัยได้ร่วมกันจัดทำตัวชี้วัดวัด SDGs เมืองยั่งยืนจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งหมด ๑๗ เป้าหมาย ๑๖๙ เป้าประสงค์ และ ๒๓๒ ตัวชี้วัด โดยทำการคัดเลือกและแบ่งกลุ่มตามองค์ประกอบเมืองยั่งยืน ๔ มิติได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ สามารถสรุป ดังนี้

^{๓๓} สัมภาษณ์นางเดือนตรา หาญมนตรี ผู้อำนวยการกองการศึกษา ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายประกิจ ชุมสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายวันช ชิวหรัตน์ ผู้อำนวยการกองคลัง ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายถาวร อินทียศ ผู้อำนวยการกองช่าง ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๖

ตารางที่ ๔ รายละเอียดตัวชี้วัด SDGs เมืองยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด SDGs เพื่อการพัฒนาเมืองยั่งยืน
ความยั่งยืนด้านสังคม	
เป้าหมายที่ ๔	๔.๑ ร้อยละของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นในระดับชั้น ป.๖ และม.๓ ต่อจำนวนเด็กและเยาวชนทั้งหมด ที่มีความสามารถตามเกณฑ์ขั้นต่ำอย่างน้อยใน (๑) ด้านการอ่าน และ (๒) ด้านคณิตศาสตร์
เป้าหมายที่ ๓ เป้าหมายที่ ๑๖	๓.๖.๑ อัตราส่วนผู้เสียชีวิตจากการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนในท้องถิ่นต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน ๑๖.๑.๑ อัตราส่วนประชากรที่ได้รับ ความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน หรือจำนวนผู้เสียหายจากคดีอาญาที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ เสียชีวิตหรือเสียทรัพย์สินในท้องถิ่น ในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา (จำแนกตามเพศและช่วงอายุ หากสามารถจำแนก)
ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ	
เป้าหมายที่ ๘	๘.๓.๑ อัตราการเติบโตของผู้ประกอบการและการจ้างงานนอกภาคการเกษตรในท้องถิ่น ๘.๕.๒ ร้อยละของหน่วยงานและสถานประกอบการในท้องถิ่นที่มีการจ้างงานผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการต่อจำนวนหน่วยงานและสถานประกอบการที่จดทะเบียนทั้งหมดในท้องถิ่น ๘.๙.๑ อัตราการเติบโตของตำแหน่งและรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น
ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม	
เป้าหมายที่ ๖ เป้าหมายที่ ๗ เป้าหมายที่ ๑๑ เป้าหมายที่ ๑๕	๖.๓.๑ ร้อยละของปริมาณน้ำเสีย ที่ได้รับการบำบัดอย่างปลอดภัย และร้อยละของปริมาณน้ำเสียที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ต่อปริมาณน้ำเสียทั้งหมด ๖.๓.๒ ร้อยละของจำนวนแหล่งน้ำผิวดินสาธารณะในและโดยรอบท้องถิ่นที่มีคุณภาพน้ำได้มาตรฐานตามประเภทการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำผิวดิน ต่อจำนวนแหล่งน้ำทั้งหมด ๗.๒.๑ ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนในท้องถิ่นต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย

	<p>๑๑.๔.๑ ร้อยละของงบประมาณท้องถิ่นในแผนงานและโครงการด้านการสงวนการป้องกันและการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติต่องบประมาณทั้งหมดของท้องถิ่น</p> <p>๑๑.๖.๑ ร้อยละของปริมาณขยะมูลฝอยในท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บและกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ต่อปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด</p> <p>๑๑.๖.๒ ร้อยละของจำนวนวันใน 1 ปีที่ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (Pm๒.๕ และ PM ๑๐) ในท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน</p> <p>๑๕.๑.๒ สัดส่วนของพื้นที่สำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพทั้งทางบกและแหล่งน้ำจืด ซึ่งเป็นพื้นที่คุ้มครอง จำแนกตามประเภทระบบนิเวศ</p>
ความยั่งยืนตามแนวพุทธ	
<p>เป้าหมายที่ ๑</p> <p>เป้าหมายที่ ๒</p> <p>เป้าหมายที่ ๓</p> <p>เป้าหมายที่ ๕</p> <p>เป้าหมายที่ ๑๑</p> <p>เป้าหมายที่ ๑๖</p>	<p>ร้อยละของจำนวนบุคลากร และชุมชนนำหลักธรรมทางศาสนาในการดำรงชีวิตแบบพอเพียงและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข/ปรับความประพฤติให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยโดยไม่เบียดเบียนกัน และการฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรม</p>

๔.๓.๒ ผลการวิเคราะห์แผนการดำเนินการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม

ตารางที่ ๕ ตัวชี้วัด และการดำเนินการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด SDG เพื่อการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน	การดำเนินงาน
ความยั่งยืนด้านสังคม		
	๔.๑ ร้อยละของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นในระดับชั้น ป.๖ และม.๓ ต่อจำนวนเด็กและเยาวชนทั้งหมด ที่มีความสามารถตามเกณฑ์	- มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
	ขั้นต่าอย่างน้อยใน (๑) ด้านการอ่าน และ (๒) ด้านคณิตศาสตร์	

	<p>๓.๖.๑ อัตราส่วนผู้เสียชีวิตจาก การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนในท้องถิ่นต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน</p> <p>๑๖.๑.๑ อัตราส่วนประชากรที่ได้รับ ความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจหรือทางเพศต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน หรือจำนวนผู้เสียหายจากคดีอาญาที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ เสียชีวิตหรือเสียทรัพย์สินในท้องถิ่น ในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา (จำแนกตามเพศและช่วงอายุ หากสามารถจำแนก)</p>	<p>-มีการบริการด้านสาธารณสุขให้ครอบคลุมทั้ง ๔ มิติ คือการควบคุมป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ</p>
ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ		
<p>เป้าหมายที่ ๘</p>	<p>๘.๓.๑ อัตราการเติบโตของผู้ประกอบการ และการจ้างงานนอกภาคการเกษตรในท้องถิ่น</p> <p>๘.๕.๒ ร้อยละของหน่วยงานและสถานประกอบการในท้องถิ่นที่มีการจ้างงานผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการต่อจำนวนหน่วยงานและสถานประกอบการที่จดทะเบียนทั้งหมดในท้องถิ่น</p>	<p>-มีการพัฒนาศักยภาพแก่กลุ่มอาชีพโดยการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ในการผลิต และการจำหน่ายสินค้าให้แก่กลุ่มอาชีพ</p> <p>มีอาคารศูนย์สูงวัย เป็นสถานที่ฝึกอบรมประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้แก่ผู้สูงวัย</p>
ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม		
<p>เป้าหมายที่ ๖</p> <p>เป้าหมายที่ ๗</p> <p>เป้าหมายที่ ๑๑</p> <p>เป้าหมายที่ ๑๕</p>	<p>๖.๓.๑ ร้อยละของปริมาณน้ำเสีย ที่ได้รับการบำบัดอย่างปลอดภัยและร้อยละของปริมาณน้ำเสียที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ต่อปริมาณน้ำเสียทั้งหมด</p>	<p>-พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครมีการขยายตัวของชุมชนอย่างมาก และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมทำให้มีปริมาณน้ำเสียที่ส่งปะปนลงแหล่งน้ำธรรมชาติจำนวนมาก ปัจจุบันอยู่ช่วงกำลังดำเนินการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน</p>

๗.๒.๑ ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนในท้องถิ่นต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย	-มีสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกายของประชาชนทั่วไป รวมถึงเป็นสถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง -เพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตพื้นที่เทศบาลฯ	
๑๑.๔.๑ ร้อยละของงบประมาณท้องถิ่นในแผนงานและโครงการด้านการสงวนการป้องกันและการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติต่องบประมาณทั้งหมดของท้องถิ่น	-มีการรณรงค์ส่งเสริมให้ชุมชนที่มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นรวมทั้งอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน	
๑๑.๖.๑ ร้อยละของปริมาณขยะมูลฝอยในท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บและกำจัดอย่างถูกต้องหลักสุขภาพีบาล ต่อปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด	-ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นประมาณ ๔๒ ตันต่อวัน หรือประมาณครัวเรือนละ ๑.๘ กิโลกรัมต่อวัน หรือประมาณ ๐.๗ กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และนำไปกำจัดในพื้นที่ของเอกชน	
๑๑.๖.๒ ร้อยละของจำนวนวันใน ๑ ปีที่ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (Pm๒.๕และ PM ๑๐) ในท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	-มีการเผ่าระวางไม่ให้เกิดไฟป่าหมอกควัน	
ความยั่งยืนตามแนวพุทธ		
เป้าหมายที่ ๑	ร้อยละของจำนวนบุคลากร และชุมชนนำ	-จัดให้มีโครงการ/กิจกรรมด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
เป้าหมายที่ ๒	หลักธรรมทางศาสนาในการดำรงชีวิตแบบ	-จัดให้มีโครงการ/กิจกรรมในลักษณะของการบูรณาการร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)
เป้าหมายที่ ๓	พอเพียงและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การอยู่	
เป้าหมายที่ ๕	ร่วมกันได้อย่างสันติสุข/ปรับความประพฤติ	
เป้าหมายที่ ๑๑	ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยโดยไม่เบียดเบียนกัน	
เป้าหมายที่ ๑๖	และการฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรม	

ความยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล		
การมีส่วนร่วม	๑๑.๓.๒ การมีส่วนร่วม และความครอบคลุมของกลุ่มประชากร	-มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน
ความโปร่งใส	๑๖.๖.๑ กระบวนการใช้จ่ายเงินของท้องถิ่นที่โปร่งใส	-มีการบริหารจัดการกระบวนการใช้จ่ายเงินของท้องถิ่นในรูปแบบจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระดับต่างๆ
ประสิทธิภาพ	๑๖.๖.๒ ระดับความพึงพอใจของประชาชน ผู้ใช้บริการสาธารณะในท้องถิ่น	-มีการประเมินความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานในรอบปี

๔.๔ แผนแม่บทในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม

จากการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ได้ดำเนินการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแผนในการดำเนินการปฏิบัติแก่ประชาชนในชุมชนเขตรับผิดชอบของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการได้นำแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองเขลางค์นครและการสัมภาษณ์ของผู้บริหาร บุคลากร เป็นกรอบดำเนินการจัดทำแผนสู่การปฏิบัติดังนี้

ที่	ยุทธศาสตร์	การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	แผนงาน/โครงการ
๑	ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน	เป้าหมายที่ ๔ สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต	โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่ง
๒	ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดีครอบคลุมทั้งด้านกายใจสติปัญญา และสังคม	เป้าหมายที่ ๓ สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัยบริการ	โครงการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านสาธารณสุขของศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองเขลางค์นคร

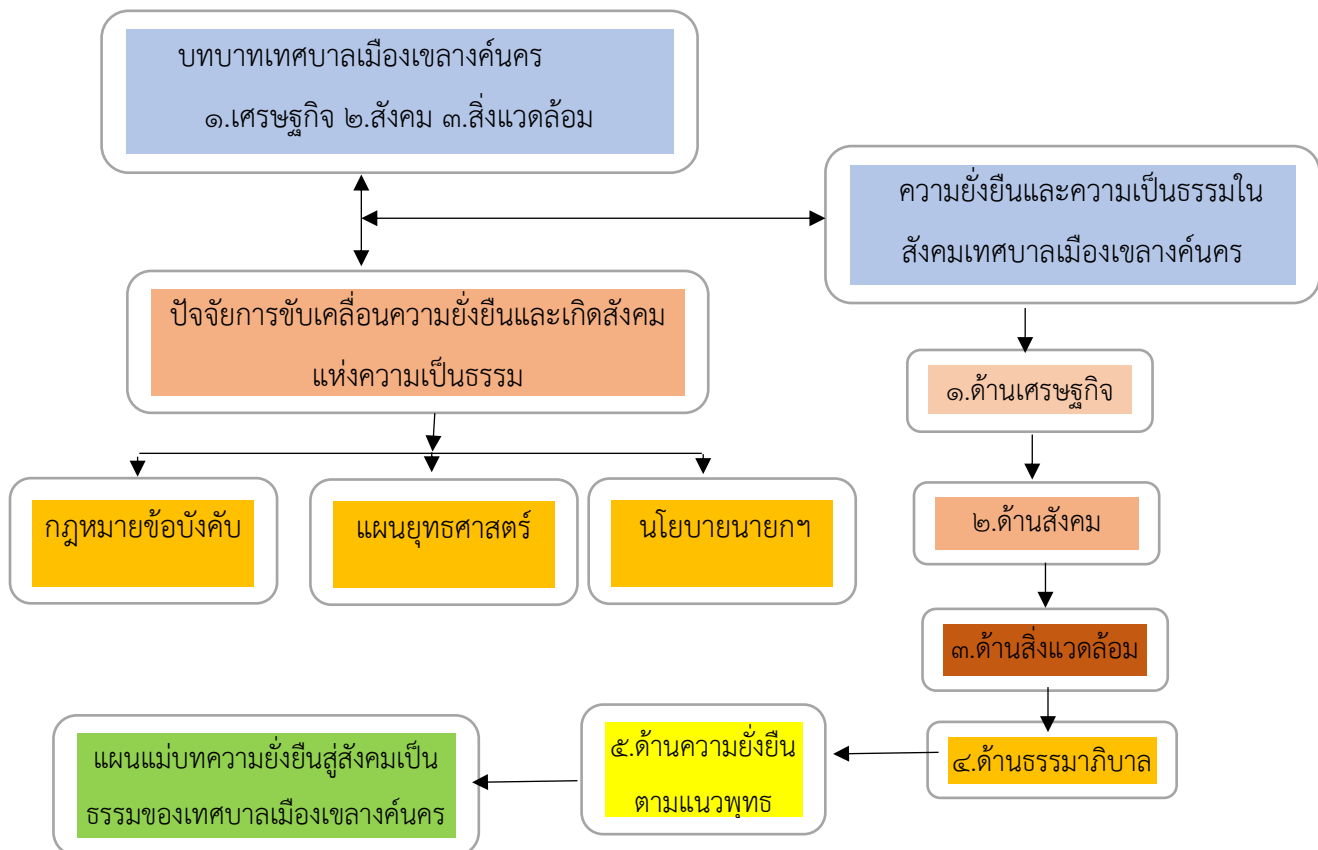
๓	ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต ความเข้มแข็งของชุมชน การรักษาความสงบภายใน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	เป้าหมายที่ ๓ สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัยบริการ	โครงการอบรม ให้ความรู้ เสริมสร้างวินัย จรรยาบรรณ เพื่อความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ให้แก่ประชาชน
๔	ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การทำนุ บำรุงศาสนา ส่งเสริมและสืบสาน ศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กีฬานันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ	เป้าหมายที่ ๑๑ ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์ที่ทันสมัย	โครงการอุดหนุน การจัดงานประเพณี สรงน้ำ พระธาตุในชุมชน
๕	ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	เป้าหมายที่ ๖ สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๑๓ เร่งต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น	-โครงการส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมในชุมชน -โครงการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอย -โครงการประชาสัมพันธ์ ร่วมกัน รักษาคุณภาพอากาศ
๖	ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่มีคุณภาพรองรับการขยายเมือง	เป้าหมายที่ ๙ สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม	โครงการจัดซื้อพร้อมติดตั้ง เสาไฟฟ้าพร้อมโคมไฟฟ้า ถนน แอลอีดี แบบใช้พลังงาน จากเซลล์แสงอาทิตย์
๗	ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อ	เป้าหมายที่ ๕ บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างอำนาจให้แก่สตรีและเด็กหญิง	โครงการปลูกฝัง วิธีคิด แยกแยะ ผลประโยชน์ส่วนตน

สนับสนุนการบริการสาธารณะที่มี คุณภาพ		และ ผลประโยชน์ ส่วนรวม
---	--	---------------------------

ตารางที่ ๕ แผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม

๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of Knowledge) จากการศึกษาวิเคราะห์ “การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร” เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ศึกษาปัจจัยในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดความเป็นธรรม และเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม โดยผลการศึกษารังนี้พบว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นครนั้น มีองค์ประกอบ ปัจจัยในการขับเคลื่อนให้เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ดังแผนภูมิรูปภาพ

แผนภาพที่ ๕ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภูมิภาพข้างต้นการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้เกิดความยั่งยืนและความเป็นธรรมในสังคมนั้น เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้กำหนดแนวทางในการพัฒนา ๓ มิติ ได้แก่

๑) มิติด้านเศรษฐกิจ ด้วยสภาพพื้นที่ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร กว้างถึง ๑๙๕.๔๙ ตารางกิโลเมตร และเป็นสังคมเมืองกึ่งชนบท ทำให้ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก และต้องพึ่งพาแหล่งน้ำจากธรรมชาติ เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้มองเห็นความสำคัญของภาคเกษตรเพื่อเป็นการ สนับสนุนช่วยเหลือให้ภาคการเกษตรมีความเข้มแข็ง สร้างสามารถสร้างผลผลิตได้ปริมาณมาก และมีช่องทาง การจำหน่ายตลอดจนหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้นซึ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ฐานะดีขึ้นและ ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) มิติด้านสังคมและชุมชน เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้ตระหนักว่า การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี มีการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง และขยายออกไป จนถึงการสร้างเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียง เป็นแนวทางการพัฒนาที่ชุมชนสร้างได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือกัน แก้ไขปัญหา ทำให้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการติดยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาอาชญากรรมฯ ในชุมชนลดลงได้ ตลอดจนการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนให้เข้มแข็ง พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๓) มิติด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองจากการสัญจรปัญหาขยะล้นและส่งกลิ่นเหม็นรวมถึงกลิ่นเหม็น จากการทิ้งสิ่งปฏิกูล (มูลสัตว์) ที่เกิดจากการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ในชุมชน และสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนที่ไม่ได้รับการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทำให้เทศบาลเมืองเขลางค์นครเป็นเมืองสีเขียว มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นในชุมชนเพื่อให้เกิดอากาศบริสุทธิ์ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง ภาวะฝุ่นละออง หมอกควัน ลดลง และทำให้สุขภาพและชีวิตประชาชนดีขึ้น

นอกจากนี้การพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้เกิดความยั่งยืนและเกิดความเป็นธรรมในสังคม ขึ้นอยู่ปัจจัย ๓ ประการได้แก่

๑) บทบัญญัติ และกฎหมาย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรภาครัฐที่จัดตั้งตามหลักการกระจายอำนาจ การปกครอง (Decentralization) อันเป็นหลักการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนในท้องถิ่นของตน โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากร งบประมาณ และมีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการ ทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การวางระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ การจัดทำบริการและสวัสดิการสังคม ภายใต้

การกำกับดูแลของรัฐบาล

๒) แผนพัฒนาท้องถิ่น คือ การที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการ กำหนดวิสัยทัศน์ หรือแผนงานในอนาคต และแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้นระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ ๒ ประเภท คือ แผน ยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนระยะยาว และแผนพัฒนาสี่ปี ซึ่งเป็นแผนพัฒนาหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ ต้องมีการทบทวน และจัดทำทุกปี และจะนำไปสู่กระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น^{๓๗} ทั้งนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ และ มาตรา ๑๗ ได้บัญญัติให้ เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด^{๓๘} นอกจากนี้มีอำนาจหน้าที่ใน การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตาม ระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด การวางแผนการพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น อย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแผนพัฒนาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง และมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้ เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความ เชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมา ตัดสินใจ กำหนดแนวทางการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรในการบริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด^{๓๙}

๓) นโยบาย พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับที่ ๕) มาตรา ๕๘/๕ กำหนดไว้ ก่อนนายกององค์การบริหารส่วนตำบลเข้ารับหน้าที่ ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลแถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยไม่มีการลงมติ ทั้งนี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการ

^{๓๗} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (๒๕๕๕). การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง. หน้า ๓-๔

^{๓๘} โกวิทย์ พวงงาม. (๒๕๕๔). มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์การกระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

^{๓๙} สถาบันพระปกเกล้า. (๒๕๕๖). ธรรมนูญกวีานพะเยา : สู่การพัฒนาบนฐานการมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลการประชุมเพื่อแถลงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้กระทำโดยเปิดเผยโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องจัดทำนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรแจกให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคนที่มาประชุมด้วย และคำแถลงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายให้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

จากการวิเคราะห์การพัฒนาที่ยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นครสามารถสรุปได้ ๕ มิติ ได้แก่

๑.มิติด้านเศรษฐกิจ เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี เนื่องจากเป็นแหล่งงานที่สำคัญของจังหวัดลำปาง มีการจ้างงานด้านอุตสาหกรรมจำนวนมากและมีการประกอบการทางเกษตรกรรมบางส่วนมีการประกอบกิจการพาณิชย์และการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรมีแรงงานบางส่วนที่เข้ามารับจ้างในเขตเมืองตามร้านค้าร้านอาหารต่างๆอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา (โรงงานเซรามิก) อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง ผลิตภัณฑ์คอนกรีต ตลอดจนสถานประกอบการ ทั้งนี้ ในเขตเทศบาลฯมีโรงงานที่มีการจดทะเบียนกับเทศบาลแล้ว สำหรับกลุ่มอาชีพ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้รวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นเพื่อให้ประชาชนใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่ร่วมกัน เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ เกิดเครือข่ายของกลุ่มอาชีพเกิดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ สร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิต ให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยให้กลุ่มอาชีพในแต่ละชุมชนมาจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มอาชีพกับเทศบาล เพื่อออกหนังสือรับรองให้แก่กลุ่มอาชีพ คือ ใบทะเบียนจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ซึ่งจะมีอายุ ๒ ปี นับตั้งแต่วันลงนามอนุมัติการจดทะเบียนกลุ่มอาชีพ เทศบาลฯได้ดำเนินการรับจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มอาชีพตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ เป็นต้นมา มีการจ้างแรงงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ประกอบด้วยแรงงานมีฝีมือที่ผ่านการอบรมจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานสำหรับผู้ใช้แรงงานในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกเตรียมเข้าทำงานการฝึกยกระดับฝีมือแรงงานและการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มศักยภาพฝีมือแรงงานไทยให้มีมาตรฐานฝีมือทัดเทียมประเทศต่าง ๆ ขณะเดียวกันเป็นการพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีทั้งกลุ่มอาชีพธุรกิจบริการ กลุ่มอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ กลุ่มอาชีพช่างอุตสาหกรรมศิลป์ นอกจากนี้แล้วผู้บริหารเทศบาลฯได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีรายได้จากหลายหลายมิติ ได้แก่การอบรมพัฒนาอาชีพให้แก่กลุ่มอาชีพ การต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าทั้งในระบบ offline/online คือจัดให้มีตลาดนัดชุมชนและการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทาง Live สด การส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่เทศบาลฯทั้ง ๔ ตำบลได้แก่ ตำบลปงแสนทอง ตำบลชุมพุก ตำบลพระบาท และตำบลกล้วยแพะ เป็นต้น

๒.ด้านสังคม การสร้างสังคมให้ยั่งยืน เทศบาลฯ มีการพิจารณาแผนงานโครงการและกิจกรรมซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลฯ โดยการจัดทำประชาคมเพื่อรับทราบปัญหาความต้องการเพื่อเทศบาลฯจะได้นำข้อมูลมาจัดทำโครงการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคมระดับการศึกษา นอกจากนี้ยังมีศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กในความรับผิดชอบ อยู่จำนวน ๑๒ แห่ง ถึงแม้ไม่มีสถานศึกษาในสังกัดก็ตามนอกจากนี้เทศบาลฯ ยังมีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานด้านป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ งานสุขาภิบาลอนามัยและสิ่งแวดล้อม งานส่งเสริมสุขภาพ งานรักษาความสะอาด งานกองทุนหลักประกันสุขภาพ และงานสัตว์แพทย์ เพื่อให้บริการครอบคลุมประชาชนและบริการด้านการรักษาสัตว์ ภายในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ และมีกองการสังคมสงเคราะห์ ซึ่งดำเนินภารกิจการสงเคราะห์ประชาชน ได้แก่

๑. การดำเนินงานตามแนวนโยบายแห่งรัฐ ได้แก่ การรับลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเบี้ยความพิการ และเบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ ซึ่งจะดำเนินการเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้มีสิทธิเดือนละ ๑ ครั้ง ภายในวันที่ ๑๐ ของทุกเดือน การรับลงทะเบียนตามโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดตลอดจนเป็นหน่วยรับเรื่องการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณีและนำเรื่องส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป นอกจากนี้เทศบาลเมืองเขลางค์นครยังมีการสงเคราะห์ผู้ประสพภัยธรรมชาติและสาธารณภัย การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมโดยดำเนินการออกสำรวจตรวจสอบข้อเท็จจริงผู้ขอรับการสงเคราะห์ ซึ่งเน้นการประสานความร่วมมือและการบูรณาการทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพตามบทบาทอำนาจหน้าที่ เพื่อให้บริการหรือจัดหาบริการหรือประสานส่งต่อขอรับบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การให้คำปรึกษาแนะนำ การปรับทัศนคติการปรับพฤติกรรมผู้ขอรับการสงเคราะห์และ/หรือครอบครัวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้ความร่วมมือและยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๓.ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาวต่อความสมดุลของระบบนิเวศ โดยเฉพาะปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศและทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นแหล่งอาหารที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ และแหล่งยารักษาโรคการที่จะสร้างมาตรฐานสิ่งแวดล้อมเพื่อสังคมที่ยั่งยืนได้นั้น เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้มีการทบทวนแผนงาน โครงการพัฒนาต่าง ๆ และกิจกรรมในแต่ละวัน เช่นการใช้พลังงานหมุนเวียนเพื่อกลับมาใช้ใหม่ การที่จะให้เกิดความยั่งยืนควรมีความมั่นใจในการเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ระยะยาวแหล่งพลังงานดังกล่าวอาจจะมีมาจากธรรมชาติ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ลม พลังงานน้ำ พลังงานจากชีวมวล ซึ่งได้มาจากพืชและสัตว์ นอกจากนี้การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันการสะสมและการตกค้างของสารพิษซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ทางผู้บริหารได้ให้ความสนใจและให้การส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวควบคู่กับการอนุรักษ์พื้นที่พืชรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการเสริมสร้างเครือข่ายและจิตอาสาในการดูแลและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นการบริหารจัดการขยะ ด้วยระบบ ๓rs ในครัวเรือนการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะ (อบรมเครือข่ายชุมชน) การปลูกต้นไม้ทดแทน เป็นต้น

๔.ด้านหลักธรรมาภิบาล แนวทางที่ทำให้การทำงานของเทศบาลเมืองเขลางค์นครมีการบริหารงานที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คือ ๑.ด้านการมีส่วนร่วม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำให้ความสำคัญกับนโยบายเป็นหลัก โดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นร่วมกับฝ่ายนโยบายและให้ประชาชนเข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมสำหรับการระดมความคิดเห็นในการวางแผนท้องถิ่นตัว ๒.ด้านความโปร่งใส การรับรู้ข่าวสารให้กระจายทั่วถึง โดยประชาชนต้องทราบทุกข้อมูลที่เกิดขึ้น ภายในท้องถิ่นและการบริการ

ประชาชนจะต้องมีความเท่าเทียม โปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูล ๓.ด้านนิติธรรม ผู้นำมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างศักดิ์สิทธิ์ มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและไม่เลือกปฏิบัติ ๔.ด้านคุณธรรม มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งตัวผู้นำรวมถึงผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ผู้ปฏิบัติงานให้มีจิตสำนึกมีคุณธรรมและจริยธรรม และหากประชาชนร้องเรียนก็ต้องมีการตรวจสอบ อย่างเป็นธรรม อีกทั้งการสรรหาบุคลากรผู้นำท้องถิ่นจะต้องดำเนินการโดยชอบธรรม กระบวนการต่างๆต้องมี มาตรฐานมีจริยธรรม ๕.ด้านความรับผิดชอบ สนับสนุนให้ประชาชนเรียนรู้ด้วยตัวเอง ปลุกฝังการมีจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์ ความพอเพียง เป็นต้น ๖.ด้านความคุ้มค่า การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนคน งบประมาณ มีการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการดำเนินงาน โดยบริหารจัดการ อย่างเหมาะสมในเรื่องคน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ปฏิบัติตาม กฎหมายและมีคุณธรรมความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน เช่น ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของการ ปฏิบัติงาน

๕.ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ(สังคหวัตถุ ๔) การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม การนับถือศาสนา ข้อมูลประชาชนในเขตเทศบาลฯ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและนับถือศาสนาคริสต์ อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู ซิกข์ เป็นบางส่วน เทศบาลฯ มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเองสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตกาลมีภาษาท้องถิ่นของชาวไทยล้านนา ไทลื้อ ภาษาเมี่ยน (เย้า) และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้านเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมหรือชุมชน และเป็นรากฐานของวัฒนธรรม โดยสะท้อนออกมา ในรูปของขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา พิธีกรรม ภาษา ความเชื่อ วรรณกรรม ดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน มีการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษทั้งทางตรงและทางอ้อม และได้ตระหนักถึงการส่งเสริมอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้มิให้สูญหาย โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลฯ ที่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการใช้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างกลมกลืนและสมดุล โดยเห็นความสำคัญของการรวบรวมข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่นเอาไว้เพื่อมิให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้สูญหายไป นอกจากนี้ทางผู้บริหารยังได้นำหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ในด้านให้นโยบายและนำไปปฏิบัติแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองเขลางค์นคร” เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการแบบผสมผสานเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) และเชิงปฏิบัติ (Action Research) โดยการวิเคราะห์สภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุและความต้องการในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครโดยใช้วิธีแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) และการประชุมย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม เพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ซึ่งสามารถสรุปการศึกษาได้ดังนี้

๕.๑. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร” เป็นการศึกษาบริบทสภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร และศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม จากการศึกษาสามารถสรุปผลดังนี้

๕.๑.๑. บริบท สภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่าเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓ อายุของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ พบว่าส่วนใหญ่ อายุช่วง ๓๐ - ๓๙ ปี จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖ ระดับการศึกษาของผู้ให้ที่สำคัญ พบว่าส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรีจำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๔ การดำรงตำแหน่งของ พบว่าดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่สายปฏิบัติการมาก จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๗

๒) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับดีมาก โดยจำแนกรายด้าน ดังนี้

๑.ด้านเศรษฐกิจ ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครคือเทศบาลฯ นำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ รองลงมาเทศบาลฯ มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนอยู่อย่างพอเพียง เทศบาลฯ นำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการ

เศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ นอกจากนี้เทศบาลฯ มีการจัดการด้านวิสาหกิจชุมชนเป็นหลักประกันด้านอาชีพและรายได้ และเทศบาลฯ ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของประชาชนในชุมชน

๒.ด้านสังคม ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ เทศบาลฯ มีการกำกับดูแลชุมชนให้เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน รองลงมา เทศบาลฯ มีการกำหนดนโยบายด้านสังคม และนำไปสู่การปฏิบัติชุมชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเทศบาลฯ มีการติดตามผลการดำเนินการในการพัฒนาชุมชน เพื่อทบทวนเป้าหมายหรือปรับแผนงาน

๓.ด้านสภาพแวดล้อม ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เทศบาลฯ มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนและประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข รองลงมาเทศบาลฯ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เทศบาลฯ สร้างระบบและกลไกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง เทศบาลฯ มีการร่วมมือในการวางแผนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความพร้อมและยั่งยืน และเทศบาลฯ มีการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๔.การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลัก สัจจะ คือ มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อ อุดมการณ์ของตนเองที่เคยสัญญาไว้กับประชาชน รองลงมาเทศบาลฯ ได้นำกิจกรรมโครงการการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ บรรลุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลักอรรถจริยา (สงเคราะห์ประชาชน) ใช้ ใช้จ่ายเงินภาษีให้เกิดคุณค่าให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ชุมชนสังคม ช่วยเหลือเอื้ออาทรผู้ด้อยโอกาส โดยไม่หวังผลตอบแทน ช่วยเหลือด้วยใจบริสุทธิ์ ตามที่ประชาชนร้องขอ เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลักจาคะ คือ การรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน (คือไม่เอาประโยชน์เอาได้) และเทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลักสมานัตตตา (วางตนพอดี) คือ วางตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่าย

๕.๑.๒ ปัจจัยในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทยมีพื้นฐานแนวคิดมาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีดุลยภาพ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทั้ง ๓ มิติ จะต้องเกื้อกูลและไม่เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าประสงค์ของการพัฒนา ๔ ประการ ดังนี้ ๑) คุณภาพ : มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ๒) เสถียรภาพและการปรับตัว : เศรษฐกิจ เกิดการขยาย ตัวอย่างมีเสถียรภาพทั้งระดับภายในและภายนอกประเทศ ๓) การกระจายการพัฒนากอย่างเป็นธรรม : ประชากรมีความเท่าเทียมทั้งทางเพศ อาชีพ รายได้การศึกษา ความต้องการพื้นฐาน ในการดำรงชีพ และบริการพื้นฐานทางสังคม ๔) การมีระบบบริหารจัดการที่ดี : ประชากรทุกภาคส่วน ของสังคม มีโอกาสและสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กระบวนการ

ตัดสินใจ และนโยบายสาธารณะแก่ประชาชน โดยผ่านการบริหารจัดการและความร่วมมือแบบบูรณาการของสถาบันการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

จากการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากร ต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมในภาพรวมผู้บริหาร บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีการพัฒนาเพื่อทำให้เป็นเทศบาลฯ น่ายุ่อย่างต่อเนืองและคำนึงถึงประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนเป็นสำคัญ โดยจำแนกรายด้าน ดังนี้

๑) **ด้านเศรษฐกิจ** ด้วยสภาพพื้นที่ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร กว้างถึง ๑๙๕.๔๙ ตาราง กิโลเมตร และเป็นสังคมเมืองกึ่งชนบท ทำให้ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก และต้อง พึ่งพาแหล่งน้ำจากธรรมชาติ เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้มองเห็นความสำคัญของภาคเกษตรเพื่อเป็นการ สนับสนุนช่วยเหลือให้ภาคการเกษตรมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างผลิตได้ปริมาณมาก และมีช่องทาง การจำหน่ายตลอดจนหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้นซึ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ ฐานะดีขึ้นและ ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เป้าหมายที่ ๔ ได้แก่การสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ เป้าหมายที่ ๓ การสร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัยบริการ

๒) **ด้านสังคม** เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้ตระหนักว่าการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้มีความรัก ความสามัคคี มีการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง และขยายออกไป จนถึงการสร้างเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียง เป็นแนวทางการพัฒนาที่ชุมชนสร้างได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือกัน แก้ไขปัญหาทำให้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการติดยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาอาชญากรรมฯ ในชุมชนลดลงได้ ตลอดจนการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนให้เข้มแข็ง พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ ๑) การเพิ่มความเข้มงวดกวดขันปัญหาเสพติดเป็นกระบวนการส่งเสริมชุมชน เข้มแข็ง ร่วมใจด้านภัยยาเสพติด มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนด้วยการสนับสนุน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ แก้ไขปัญหาสังคมด้านต่างๆ เพื่อป้องกันภัยยาเสพติดปลูกจิตสำนึกเยาวชนรุ่นใหม่ ห่างไกลยาเสพติด โดยการขยายพื้นที่และกิจกรรมเชิงบวกแก่เยาวชนเพื่อต่อต้านยาเสพติด อาทิ ลานกีฬา ลานดนตรี ลานกิจกรรม สร้างสรรค์ ฯลฯ เพื่อดึงเยาวชนออกมาให้ไกลจากยาเสพติดดูแลสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนด้วย การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในสถานศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนด้วยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในสถานศึกษา ให้แก่เด็กและเยาวชนให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนสีขาว ๒) ติดตั้งระบบเสียงตามสายของชุมชนให้มีประสิทธิภาพในการกระจายเสียง ข้อมูลข่าวสารในชุมชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง ๓) จัดกิจกรรมที่นำไปสู่การพัฒนา การแก้ไขปัญหาได้จริงของชุมชนการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น กิจกรรมทางด้านกีฬา ด้านดนตรี เป็นต้น ๔) ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมของคนชุมชน เพื่อให้เกิดความสำนึกและ ตระหนักการรักชุมชนถิ่นบ้านเกิด และเกิดการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ร่วมในด้านการเมืองการปกครอง การเลือกตั้งท้องถิ่น และสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้ประชาชน

มีคุณภาพชีวิตที่ดีครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs เป้าหมายที่ ๓ สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัยบริการ และเป้าหมายที่ ๑๑ ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทานและยั่งยืน

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองจากการสัญจรปัญหาขยะล้นและส่งกลิ่นเหม็นรวมถึงกลิ่นเหม็น จากการทิ้งสิ่งปฏิกูล (มูลสัตว์) ที่เกิดจากการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ในชุมชน และสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนที่ไม่ได้รับการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทำให้เทศบาลเมืองเขลางค์นครเป็นเมืองสีเขียว มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นในชุมชนเพื่อให้เกิดอากาศบริสุทธิ์ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง ภาวะฝุ่นละออง หมอกควัน ลดลง และทำให้สุขภาพและชีวิตประชาชนดีขึ้น และยังส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวควบคู่กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการเสริมสร้างเครือข่ายและจิตอาสาในการดูแลป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การบริหารจัดการขยะ ด้วยระบบ ๓ps ในครัวเรือนการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะ (อบรมเครือข่ายชุมชน) การปลูกต้นไม้ทดแทน มีการขับเคลื่อนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนในการพัฒนาแหล่งธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมถึงการณรงค์การจัดทำถังขยะเปียกในสถานศึกษา ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ๑) ส่งเสริมการอนุรักษ์ พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม โดยการสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พลังงานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อลดภาวะโลกร้อน การจัดการความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการอนุรักษ์ พื้นที่ และพัฒนาแหล่งน้ำ แม่น้ำ คูคลอง เป็น การจัดกิจกรรม/โครงการ อนุรักษ์ พื้นที่ และพัฒนาแหล่งน้ำ แม่น้ำ คูคลอง ให้เกิดระบบนิเวศแหล่งน้ำที่ดี และสามารถนำน้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาต่าง ๆ ต่อไป ๒) เสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน โดยการจัดตั้ง คณะกรรมการในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมชุมชน กลุ่มอาสาสมัครการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ ผลกระทบจากมลพิษทางอากาศการสร้างจิตสำนึก และถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบบบูรณาการ ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้และการสร้างเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ๓) ปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียรวมในชุมชน ระบบการจัดการขยะมูลฝอย และ ของเสียอันตรายในชุมชน รวมทั้งพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะและน้ำเสียในชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยมีคณะกรรมการ การคัดแยกขยะ แปรรูปขยะ ๔) ปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตเทศบาลให้มีความสวยงาม และสร้างระบบการดูแล บำรุงรักษาพื้นที่สาธารณะของเมืองที่ผ่านการปรับปรุง พื้นที่มาแล้ว ให้อยู่ในสภาพที่ดี สวยงาม สามารถใช้ ประโยชน์ได้ตลอดไป ๕) สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว พลังงานทดแทนและสวนสาธารณะชุมชน ตามความต้องการและความเหมาะสม เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นในเขตเทศบาล และเพิ่มสวนสาธารณะของชุมชนในเขตเทศบาลตามความต้องการของประชาชน และตามความเหมาะสม เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ ของเมือง

ให้ครอบคลุมทุกแห่ง ให้เป็นเมืองน่าอยู่ทุกพื้นที่ ทั้งพื้นที่ส่วนกลาง และพื้นที่ ของชุมชน กบ) การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบที่ตามมาจาก พุทธิกรรมการเผาทำลาย และการทิ้งขยะมูลฝอยในพื้นที่ สาธารณะ ค) การส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ มีการก่อสร้างสถานที่ใน การเก็บและแปรรูป สิ่งปฏิกูลต่างๆ อย่างเหมาะสม ถูกหลักอนามัยและไม่ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ เป้าหมาย SDGs เป้าหมายที่ ๖ สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและการ บริหารจัดการที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๙ สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม ที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม และเป้าหมายที่ ๑๓ เร่งต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

๔. ด้านหลักธรรมาภิบาล เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีการบริหารงานที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คือ ๑.ด้านการมีส่วนร่วม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำให้ความสำคัญกับนโยบายเป็นหลัก โดย เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นร่วมกับฝ่ายนโยบาย และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีส่วนร่วมสำหรับการระดม ความ คิดเห็นในการวางแผนท้องถิ่น ๒.ด้านความโปร่งใส คือการรับรู้ข่าวสารต้องให้กระจายทั่วถึง โดยประชาชนต้อง ทราบทุกข้อมูลที่เกิดขึ้น ภายในท้องถิ่นและการบริการประชาชนจะต้องมีความเท่าเทียม โปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูล โดยห้ามปิดบัง ๓.ด้านนิติธรรม ผู้นำมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างศักดิ์สิทธิ์ คือการ บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและไม่มีการเลือกปฏิบัติ ๔.ด้านคุณธรรม คือมีคุณธรรมจริยธรรมทั้งตัวผู้นำ รวมถึงผู้ปฏิบัติงานในองค์กร การพัฒนาคน บุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้มีจิตสำนึกมีคุณธรรมและจริยธรรม และ หากประชาชนร้องเรียนก็ต้องมีการตรวจสอบ อย่างเป็นธรรม อีกทั้งการสรรหาบุคลากรผู้นำท้องถิ่นจะต้อง ดำเนินการโดยชอบธรรม กระบวนการต่างๆต้องมี มาตรฐานมีจริยธรรม ๕.ด้านความรับผิดชอบ มีการ สนับสนุนให้ประชาชนเรียนรู้ด้วยตัวเองว่าการรับผิดชอบเป็นอย่างไร ซึ่งค่านิยมของคนไทยต้องปลูกฝังการมี จิตสาธารณะ ซื่อสัตย์ ความพอเพียง เป็นต้น ถ้ามีค่านิยมเหล่านี้ปัญหาก็ จะลดลงไปเอง ๖.ด้านความคุ้มค่า คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ คือให้มีการวางแผนคน งบประมาณ มีการบริหารความ เสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการดำเนินงาน โดยบริหารจัดการ อย่างเหมาะสมในเรื่องคน ให้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ปฏิบัติตาม กฎหมายและมีคุณธรรมความ โปร่งใสในการปฏิบัติงาน เช่น ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายที่ ๕ บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างอำนาจให้แก่สตรีและเด็กหญิง

๕. ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ จากกระแสการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาท้องถิ่นใน เขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมตามยุคสมัย การเผยแพร่วัฒนธรรมข้าม ชาติและการก้าว ล้ำของเทคโนโลยี ที่สามารถรับรู้ข่าวสารกันได้ทุกมุมโลกผ่านทางสังคมออนไลน์ที่นิยมในกลุ่ม วัยรุ่น รวมทั้ง โทรศัพท์ นิติสาร บุคคลและสื่ออื่น ๆ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารโดยขาดการเลือกสรร กลับกรอง เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้ส่งเสริมให้ประชาชนและวัยรุ่น และคนในชุมชนได้เห็นคุณค่า และ

ตระหนักถึง ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมชาติโดยเฉพาะวัฒนธรรมของตนทั้งการท่องเที่ยว อาหาร การแต่งกาย ภาษา และกระตุ้นให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด ส่งเสริมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมประเพณี ใน ท้องถิ่น รวมทั้งการขยายโอกาสให้ประชาชน เยาวชน นักเรียนและผู้สนใจทั้งในท้องถิ่นและบุคคลภายนอก ได้ มีโอกาสสัมผัส และเข้าร่วมกิจกรรมผ่านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสในการ ศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ ทดลอง เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้าง นวัตกรรม ใหม่และนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าที่สุดที่สุด เพื่อดำรงไว้ซึ่งภาคภูมิใจในท้องถิ่น และ เกียรติภูมิไทย สร้างความเข้มแข็งในชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ๑. ส่งเสริมให้คนในชุมชน ควรต้องตระหนักถึง ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ท้องถิ่นของตนเอง โดยการปรับประยุกต์ใช้ให้มีความ สมดุลในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะการสืบสานวัฒนธรรม ไร่ลื้อ ที่มีอัตลักษณ์การรักษาวัฒนธรรมของตนเอง เอาไว้ได้แม้เวลาจะผ่านไปเนิ่นนาน แต่ชาวไร่ลื้อก็ยังใช้ชีวิต ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ๒. จัด กิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และกระตุ้นให้ผู้ปกครองส่งเสริม ให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงบทบาท ความสำคัญและเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น ๓. ส่งเสริมการจัดกิจกรรม หรือการผสานและการ ถ่ายทอดความรู้ร่วมกัน ระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งสอดคล้อง เป้าหมายที่ ๑๑ ทำให้เมืองและการตั้ง ถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์และยั่งยืน

๕.๑.๓ แผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม

การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือแผนงานในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ๒ ประเภท คือ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาระยะยาว และแผนพัฒนาสามปี ซึ่งเป็นแผนพัฒนา แบบหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี และจะนำไปสู่กระบวนการการจัดทำ งบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวางแผนการพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจาก แผนการพัฒนาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่ สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นใน อนาคต ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ที่มีความเชื่อมโยง และ ส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจ กำหนด แนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์ สาธารณะสูงสุด

จากการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำขึ้นเพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม โดยอาศัยกรอบแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกระบวนการซึ่งได้ผลการดำเนินการดังนี้

๑) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

๑) การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

- เป้าหมายที่ ๔ สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒) แผนงาน/โครงการ

-โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่ง

๒) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดีครอบคลุมทั้งด้านกายใจสติปัญญา และสังคม

๑) การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

-เป้าหมายที่ ๓ สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัยบริการ

๒) แผนงาน/โครงการ

โครงการพัฒนา คุณภาพการ ให้บริการด้าน สาธารณสุขของ ศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองเขลางค์นคร

๓) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต ความเข้มแข็งของชุมชน การรักษาความสงบภายในและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๑) การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

-เป้าหมายที่ ๓ สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริม ความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัยบริการ

๒) แผนงาน/โครงการ

-โครงการอบรม ให้ความรู้ เสริมสร้างวินัย จรรยาเพื่อความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ให้แก่ประชาชน

๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การทำนุ บำรุงศาสนา ส่งเสริมและสืบสาน ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กีฬานันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

๑) การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

-เป้าหมายที่ ๑๑ ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์และยั่งยืน

๒) แผนงาน/โครงการ

-โครงการอุดหนุน การจัดงานประเพณี สรงน้ำพระธาตุในชุมชน

๕) ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๑) การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

- เป้าหมายที่ ๖ สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

- เป้าหมายที่ ๑๓ เร่งต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

๒) แผนงาน/โครงการ

- โครงการส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมในชุมชน

- โครงการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอย

- โครงการประชาสัมพันธ์ รักษาคุณภาพอากาศ

๖) ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่มีคุณภาพรองรับการขยายเมือง

๑) การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

- เป้าหมายที่ ๙ สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

๒) แผนงาน/โครงการ

- โครงการจัดซื้อพร้อมติดตั้ง เสาไฟฟ้าพร้อมโคมไพไฟฟ้า ถนนแอลอีดีแบบใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์

๗) ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสนับสนุนการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ

๑) การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

- เป้าหมายที่ ๕ บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างอำนาจให้แก่สตรีและเด็กหญิง

๒) แผนงาน/โครงการ

- โครงการปลูกฝัง วิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วน ตนและ ผลประโยชน์ ส่วนรวม

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากร ต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมในภาพรวมผู้บริหาร บุคลากร มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลฯ ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเทศบาลเมืองเขลางค์นคร มีการพัฒนาเพื่อทำให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนและต่อเนื่องและคำนึงถึงประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนเป็นสำคัญ โดยจำแนกรายด้าน ดังนี้

๑.ด้านเศรษฐกิจ ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้แก่ เทศบาลเมืองเขลางค์นคร นำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนอยู่อย่างพอเพียง นำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงใน

การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ มีการจัดการด้านวิสาหกิจชุมชนเป็นหลักประกันด้านอาชีพและรายได้ ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของประชาชนในชุมชน สอดคล้องกับ ธรรมนูญ ปะวะละ (๒๕๖๒) ศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลหนองเม็ก ระดับครัวเรือน ศึกษาฐานเรื่องการปลูกผักสวนครัว การผลิตปุ๋ยชีวภาพ การผลิตเตาชีวมวล เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้กับชาวบ้าน และเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ระดับชุมชนได้ดำเนินการจัดโครงการอบรมบัญชีครัวเรือนให้กับประชาชน เพื่อบริหารจัดการทางการเงินของตนเอง ระดับท้องถิ่นมีการบูรณาการระหวางองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก พัฒนาชุมชน เกษตร ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การประเมินประสิทธิภาพ พบว่า ผลการดำเนินการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบแผนการประเมินจำนวน ๒๐ ตัวชี้วัด จากทั้งหมด ๒๓ ตัวชี้วัด อยู่ในระดับอยู่ดี กินดี ซึ่งมีตัวชี้วัดที่ชุมชนต้องดำเนินการพัฒนาเพิ่มเติมจำนวน ๓ ตัวชี้วัดได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๔, ๖ และ ๒๒

๒.ด้านสังคม ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร คือเทศบาลเมืองเขลางค์นคร มีการกำกับดูแลชุมชนให้เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีการกำหนดนโยบายด้านสังคมและนำไปสู่การปฏิบัติชุมชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเทศบาลฯ มีการติดตามผลการดำเนินการในการพัฒนาชุมชน เพื่อทบทวนเป้าหมายหรือปรับแผนงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเทศบาลฯ นำอยู่อย่างยั่งยืนของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่กล่าวว่า คนมีสุข คือ เป็นเมืองที่ ประชาชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีการศึกษาเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีครอบครัวที่ มั่นคง อยู่ในสังคมที่มีคุณธรรมและมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นเมืองที่มีกิจกรรมที่ช่วย สร้างความรื่นรมย์และมีพื้นที่สำหรับประชาชนได้พบปะ พูดคุย แสดงความคิดเห็นโดยเสรีภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย แสดงให้เห็นว่าเทศบาลเมืองเขลางค์นครมีการพัฒนาแนวคิดและ ตัวชี้วัดเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นในยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดีครอบคลุมทั้งด้านกายใจสติปัญญา และสังคม สอดคล้องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG เป้าหมายที่ ๓ สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัยบริการ และกิจกรรมของเทศบาลฯได้แก่โครงการพัฒนา คุณภาพการ ให้บริการด้าน สาธารณสุขของ ศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองเขลางค์นคร

๓.ด้านสภาพแวดล้อม ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร คือเทศบาลฯ มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนและประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน สร้างระบบและกลไกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีการร่วมมือในการวางแผนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความพร้อมและยั่งยืน และ มีการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเทศบาลฯ นำอยู่อย่างยั่งยืนของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมยั่งยืน คือ เป็นเมืองที่มีการ

จัดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างสมดุล เช่น แม่น้ำ ลำคลอง พื้นที่สีเขียว เป็นต้น รวมทั้งมีการบำรุง ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี ไม่เสื่อมโทรม มีการเฝ้าระวัง ติดตามและจัดการมลพิษ มีการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและให้ความสำคัญกับการฟื้นฟู ดูแลสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นเสมอ รวมทั้งมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าไว้เป็นมรดกแก่ชนรุ่นหลังต่อไป แสดงให้เห็นว่า เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีการพัฒนาเป็นไปตามแนวคิดและตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ ๖ สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๑๓ เร่งต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ รัฐเขต มัลดีศิลป์ (๒๕๕๔) ศึกษาเรื่องการศึกษาระบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนดอกแดง อำเภอตอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาชุมชนในด้านกายภาพพื้นที่ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการปกครองมีผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน กล่าวคือ ชุมชนได้ปรับใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าและเกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ลักษณะการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชน คือ การแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการและความจำเป็นอย่างแท้จริง การทำความเข้าใจถึงสภาพของปัญหา การระดมความคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัญหาที่ประสพร่วมกันการกำหนดแนวทางแก้ไข คัดกรองทางเลือกที่เป็นที่ยอมรับนำไปสู่การปฏิบัติ การทบทวนถึงข้อดีข้อเสียของการดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อแสวงหาแนวทางที่จะปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบการแก้ไขปัญหาให้เกิดความยั่งยืน

๔.การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลัก สัจจะ คือ มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อ อุดมการณ์ของตนเองที่เคยสัญญาไว้กับประชาชน รองลงมาเทศบาล ได้นำกิจกรรมโครงการการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ บรรลุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลักอหัตถจริยา (สงเคราะห์ประชาชน) ใช้ จ่ายเงินภาษีให้เกิดคุณค่า, ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ชุมชนสังคม ช่วยเหลือเอื้ออาทรผู้ด้อยโอกาส โดยไม่หวังผลตอบแทน ช่วยเหลือด้วยใจบริสุทธิ์ ตามที่ประชาชนร้องขอ เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลักจาคะ คือ การรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน (คือไม่เอาประโยชน์เอาได้) และเทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลักสมานัตตตา (วางตนพอดี) คือ วางตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่าย เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้ส่งเสริมให้ประชาชนและวัยรุ่น และคนในชุมชนได้เห็นคุณค่า และตระหนักถึง ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมชาติโดยเฉพาะวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งการท่องเที่ยว อาหาร การแต่งกาย ภาษา และกระตุ้นให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด ส่งเสริมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมประเพณี ใน ท้องถิ่น รวมทั้งการขยายโอกาสให้ประชาชน เยาวชน นักเรียนและผู้สนใจทั้งในท้องถิ่น และบุคคลภายนอก ได้ มีโอกาสสัมผัส และเข้าร่วมกิจกรรมผ่านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสในการ ศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ ทดลอง เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างนวัตกรรม ใหม่และนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่ามากที่สุด เพื่อดำรงไว้ซึ่ง

ภาคภูมิใจในท้องถิ่น และ เกียรติภูมิไทย สร้างความเข้มแข็งในชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้อง ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การทำนุ บำรุงศาสนา ส่งเสริมและสืบสาน ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กีฬา นันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ เป้าหมายที่ ๑๑ ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทานและยั่งยืน และกิจกรรมโครงการอุดหนุน การจัดงานประเพณี สรงน้ำ พระธาตุในชุมชน สอดคล้องกับ ธัช จันทธัมมทัตต์ และคณะ (๒๕๕๔) ศึกษาวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขององค์การสหประชาชาติเชิงพุทธบูรณาการวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขององค์การสหประชาชาติเชิงพุทธบูรณาการ พบว่าวัตถุประสงค์ของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ และ หลักธรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือความสงบสุข สันติของมวลมนุษยชาติ โดยแนวคิดและกิจกรรมของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทาง กายภาพ ยกกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมโดยผ่านการบริหารจัดการจากภาครัฐเป็นสำคัญ ขณะที่แนวทางของพระพุทธศาสนาเถรวาทมุ่งให้ความสำคัญกับการฝึกฝนอบรมด้านจิตใจด้วยหลักธรรมที่ เหมาะสมแล้วแต่กรณี มุ่งที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก หลักธรรมสำคัญที่ใช้ในการพัฒนา คือ หลัก ภาวนา ๔ ผลจากการบูรณาการ ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพทั้ง ๓ มิติ คือ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วยปัจจัย ๔ ประการดังนี้ ๑) รับผิดชอบตนเองใส่ใจสิ่งแวดล้อม ดูแล รักษาสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง ประกอบสัมมาชีพ และให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ๒) พร้อมเอื้อเพื่อเกื้อกูล สังคมรอบข้างมีความเคารพมีระเบียบวินัย เปี่ยมด้วยน้ำใจ ให้เกียรติเพื่อนมนุษย์ ดุจญาติมิตร ๓) เสริมสร้าง คุณภาพชีวิต ด้วยสติ มองโลกในแง่บวก สร้างความฉลาดทางอารมณ์ มีสติกำกับความคิด มีเหตุผลกำกับ อารมณ์ ๔) ศึกษาวิเคราะห์ด้วยปัญญา เพียรศึกษาพิจารณาให้รู้จริง มองทะลุ ทั้งระบบ ครอบคลุมครบทั้งวงจร

๕.ด้านการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาล เมืองเขลางค์นครมีการบริหารงานที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ๑.ด้านการมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วนเข้า มามีส่วนร่วม ผู้นำให้ความสำคัญกับนโยบายเป็นหลัก โดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นร่วมกับฝ่ายนโยบายและให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีส่วนร่วมสำหรับการระดม ความคิดเห็นในการวางแผนท้องถิ่น ๒.ด้านความโปร่งใส การรับรู้ข่าวสารได้กระจายทั่วถึง โดยประชาชนต้องทราบทุกข้อมูลที่เกิดขึ้น ภายในท้องถิ่นและการบริการ ประชาชนจะต้องมีความเท่าเทียม โปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูล ๓.ด้านนิติธรรม ผู้นำมีการ บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและไม่มีการเลือกปฏิบัติ ๔.ด้านคุณธรรม มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งตัวผู้นำ รวมถึงผู้ปฏิบัติงานในองค์กร การพัฒนาคน บุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้มีจิตสำนึกมีคุณธรรมและจริยธรรม และ หากประชาชนร้องเรียนก็ต้องมีการตรวจสอบ อย่างเป็นธรรม มีการสรรหาบุคลากรผู้นำท้องถิ่น ดำเนินการโดย ขอบธรรม มีกระบวนการต่างๆตามมาตรฐานของจริยธรรม ๕.ด้านความรับผิดชอบต่อสนับสนุนให้ประชาชน เรียนรู้ด้วยตัวเอง ปลุกฝังการมีจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์ ความพอเพียง เป็นต้น ๖.ด้านความคุ้มค่า คือ การใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ คือให้มีการวางแผนคน งบประมาณ มีการบริหารความเสี่ยง

เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการดำเนินงาน โดยบริหารจัดการ อย่างเหมาะสมในเรื่องคน ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ปฏิบัติตาม กฎหมายและมีคุณธรรมความ โปร่งใสในการปฏิบัติงาน เช่น ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของการ ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืนของ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่กล่าวว่า การบริหาร จัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล คือ มีการบริหารบ้านเมืองให้เกิดความสงบสุข โดยยึดหลักพื้นฐาน ๖ ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักความ คุ่มค่า แสดงให้เห็นว่า เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีการพัฒนาเป็นไปตามแนวคิดและตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ ๗๐ อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นในยุคทศวรรษทศวรรษที่ ๗ การบริหารองค์กร ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสนับสนุนการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ เป้าหมายที่ ๕ บรรลุความเท่าเทียม ระหว่างเพศ และเสริมสร้างอำนาจให้แก่สตรีและเด็กหญิง และกิจกรรมโครงการปลูกฝัง วิธีคิดแยกแยะ ผลประโยชน์ส่วน ตนและ ผลประโยชน์ ส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพา สิริจามร (๒๕๕๒) ศึกษา เรื่อง ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ๑) หลักนิติธรรมเทศบาลเมืองศรีราชาได้มีการรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชนในการออกกฎระเบียบต่าง ๆ นโยบายและแผนงานมาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน และบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเสมอภาค ๒) หลักคุณธรรม มีหน่วยงานตรวจสอบภายในและภายนอก เพื่อ ป้องกันการทุจริต คอรัปชั่นให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งเสริมด้าน คุณธรรมและจริยธรรมให้กับบุคลากรและประชาชน ๓) หลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ ต่าง ๆ ให้กับประชาชนและมีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนจากประชาชน ๔) หลักการมี ส่วนร่วม เทศบาลได้บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน สนับสนุนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจและกระบวนการพัฒนาร่วมทั้งการเฝ้าระวังและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ๕) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานที่ชัดเจน มีความรวดเร็วในการ แก้ปัญหา สามารถใช้งบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๖) หลักความคุ้มค่า การบริหารโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ตลอดจนอนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาความยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองเขลางค์นคร” เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมในมิติ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ (สังคหวัตถุ ๔) ของเทศบาล เมืองเขลางค์นคร แต่เนื่องด้วยมีแง่มุม ประเด็น และปัจจัยหลายอย่างที่ควรจะศึกษาและนำเสนอหรือการ ต่อยอดการศึกษาครั้งต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การพัฒนาเมืองยั่งยืนเพื่อการพัฒนาเทศบาลฯ ควรเน้นการบูรณาการหน่วยงานและแผนยุทธศาสตร์บนฐานประเด็นการพัฒนาเมืองยั่งยืน เป็นหลัก

๒) แผนยุทธศาสตร์ระดับนโยบายควรพิจารณาระบุกลุ่มเป้าหมาย ให้มีความชัดเจนมากขึ้น

๕.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรสร้างความตระหนักรู้ของผู้บริหาร บุคลากร ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒) ควรพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกันทั้งในระดับหน่วยงาน ระดับบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และระดับประเทศ

๕.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการบูรณาการ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับพื้นฐาน และการไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง และควรมีกระบวนการชี้แจงสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการเป็นเครื่องมือสนับสนุนการวางแผน ดำเนินการ และติดตามผลการพัฒนาเมืองไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี - ไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

๑. พระไตรปิฎก:

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑. หนังสือ

๑.๑ ภาษาอังกฤษ

UNESCO. *Educating for a Sustainable Future: A Transdisciplinary Vision for Concerted Action*. Paris: UNESCO, 1997.

๑.๒ ภาษาไทย

กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: เส้นทางสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย, ๒๕๖๐.**

การแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ครั้งที่ประชุมสภาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร สมัยประชุมสามัญสมัยแรก พ.ศ. ๒๕๕๖ ในวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔.

เกื้อ วงศ์บุญสิน. **ประชากรกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

โกวิท พวงงาม. **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**. กรุงเทพฯ :

วิญญูชน, ๒๕๕๕.

กุลธิดา ภูษัง. **กลยุทธ์การจัดการเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**.

มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘.

ชัตติยา กลัญทกะปกรณ์. **แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่**

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในกรอบประชาอาเซียน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **สำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อน**

เศรษฐกิจพอเพียง. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง. ม.ป.ท, ๒๕๕๐.

คณะกรรมการธิการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ๒๕๕๖ :๓๔

คณะกรรมการโลกว่าด้วยวัฒนธรรมและกรรมการพัฒนา. **วัฒนธรรมอันหลากหลายของมนุษยชาติ**.

ม.ป.ป.: ม.ป.ท , ๒๕๔๑

จินตนา บุญงการ และคณะ. **การจัดการเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๔๘.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. **ประวัติแนวความคิดทางสังคม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒.

ชูศรี วงศ์รัตน์. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ

อินเตอร์โพรเกรสซิฟ, ๒๕๕๓

ชัยอนันต์ สมุทรวานิช.จดหมายเปิดผนึกจากที่ประชุมคณาจารย์ คณะ รัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ผู้จัดการ, ๒๕๕๐.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๔๔.

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. ๒๕๕๔.

ประกอบ ภรรณสุต. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร:ด้าน
สุทธการพิมพ์, ๒๕๔๒.

ประเวศ วะสี. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพฯ:หมอ
ชาวบ้าน, ๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง. ๒๕๓๙.

พิสิฐ ลี้อาธรรม. ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคการเงินการคลัง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). พระพุทธศาสนากับในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์.

กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑.

ไพฑูริย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร. คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์. พิมพ์ครั้งที่๓. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). ศาสนากับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), ๒๕๖๒.

ธีรยุทธ บุญมี. ธรรมรัฐแห่งชาติยุทธศาสตร์ก็หายหน้าประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:สายธาร, ๒๕๕๑.

มูลนิธิมั่นพัฒนา. วิถีพอเพียงอย่างยั่งยืน. สืบค้น เดือนมิถุนายน ๒๕๖๖.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒

วุฒิสาร ตันไชย. ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอเน็ท, ๒๕๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. คู่มือการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาที่

ยั่งยืนของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
,๒๕๔๗

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. หลักการสากลของธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร :สภาหอการค้า

แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๗.

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์,๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **คู่มือการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๗.

สุทธิดา ศิริบุญหลง. **การพัฒนาแบบยั่งยืน กระบวนการกระทำทางเศรษฐกิจสังคมและการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์**. ๒๕๕๔.

สุเมธ ตันติเวชกุล. **ใต้เบื้องพระยุคลบาท**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๔๙.

สุรพล สุยะพรหมและสุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ. **ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๓.

สุเมธ ตันติเวชกุล. **เศรษฐกิจพอเพียงคือรากฐานของประเทศ**. สยามรัฐ, ๒๕๔๒.

อานันท์ ปันยารชุน. **มุมมองนายอานันท์**. กรุงเทพมหานคร: มติชน, ๒๕๔๑.

อภิชัย พันธเสน. **สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๙.

อภิชัย พันธเสน. **รายงานการวิจัยโครงการสังเคราะห์งานวิจัย ข้อเขียนและบทความเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง**. สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๐.

เฮต แฟร์ไชลด์ และคณะ. Fairchild, et. al., ๑๙๖๔ อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, ๒๕๖๖

๒.วิทยานิพนธ์/วิจัย

จุฬาลักษณ์ ไพบูลย์ฟุ้งเฟื่อง. **แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ**:

กรณีศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
หลักสูตร ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, ปีการศึกษา ๒๕๖๓.

สุจินตรา ภาวสิทธิ์. **แบบกระบวนการเสริมสร้างและการปรับใช้ความเป็นธรรมทางสังคม กรณีศึกษา ชุมชนภา
กลาง, ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (พัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๕**

ณิชภา นาคพราย. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วน
ตำบลวังน้อยอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น**. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย
ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานีพ.ศ. ๒๕๕๘.

พระมหาลำพึง ธีรปัญญา(เพ็ญญู). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ
 มัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์,มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ธัช จันทธัมมทัตต์ และคณะ. ศึกษาวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขององค์กร

สหประชาชาติเชิงพุทธบูรณาการ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๐๒๐.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. รายงานการศึกษาการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs):
 กรณีศึกษาการใช้แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนไทยเพื่อเสริมสร้าง
 ความปลอดภัยทางถนน. สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๒.

เยาวมาลย์ จ้อยจุฬี. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการจัดการมูลฝอย:ศึกษา

เฉพาะกรณีเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์

มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม, คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเกริก
 ,๒๕๔๒.

เย็นใจ เลาหนินช,การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. วารสารการศึกษาแห่งชาติ. ปีที่ ๘ ตุลาคม,
 ๒๕๒๓.

แสงชัย อภิชาติธนพัฒน์.หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร. กรุงเทพมหานคร:วิทยาลัย
 รัฐธรรมนุญ,๒๕๕๙.

๓.บทความ/วารสาร

เกษม วัฒนชัย, เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ, วารสารผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา,

ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๔๙ – มีนาคม), ๒๕๕๐.

ธนพล วิทยาสิงห์.วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒. กันยายน-ธันวาคม, ๒๕๕๗.

ธัญชนก ปะวะละ และคณะ, การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ

และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก
 จังหวัดมหาสารคาม,มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.๒๕๖๒

พระพิทักษ์ คุณารุกโข. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนเชิงพุทธ : วารสารวิจัยวิชาการ ปีที่ ๕
 ฉบับที่ ๒ .มีนาคม-เมษายน, ๒๕๖๕.

สาคร สิทธิศักดิ์. ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน

จังหวัดสงขลา. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑
 เมษายน-กันยายน, ๒๕๕๗.

ศิวพา สิริจามร.ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:กรณีศึกษา

เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี.มหาวิทยาลัยบูรพา รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต,๒๕๕๒.

๔.เว็บไซต์

การพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development. ออนไลน์, ๒๕๖๖.

วันสนั่นท์ ศิริรัตน์ะ. ธรรมนูญ:พลังขับเคลื่อนระบบราชการ ๔.๐. คั่นเมื่อ ๒ กันยายน ๒๕๖๖

จาก <https://research.kpru.ac.th/sac/fileconference/๑๑๙๒๐๑๘-๐๕-๐๑.pdf>
๒๕๖๐.

แหล่งที่มา:[https://thailand.opendevelopmentmekong.net/th/topics/sustainable -
development-goals/](https://thailand.opendevelopmentmekong.net/th/topics/sustainable-development-goals/)

แหล่งที่มา: <https://sdgs.nesdc.go.th/>

ภาคผนวก ก

เครื่องมือแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

คำชี้แจง:

๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของ
 ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ ในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร
๒. ข้อมูลและคำตอบของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย เนื่องจากจะนำไปเป็น
 ข้อมูลพื้นฐานในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร และ
 ส่งเสริมในด้านต่างๆ ต่อไป
๓. ข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์เป็นภาพรวมและใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาการวิจัยเท่านั้น
 จะไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามดังกล่าวนี้
 และขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้
๔. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ประกอบด้วย
  - ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเทศบาลฯ ประกอบด้วย
    - ส่วนที่ ๑ แบบสอบถามการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ
    - ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านสังคม
    - ส่วนที่ ๓ แบบสอบถามการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ
    - ส่วนที่ ๔ แบบสอบถามการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ
 (สังคหวัตถุ ๔)
  - ตอนที่ ๓ แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร บุคลากร
 และเจ้าหน้าที่ ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน
 ใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นตามที่
 เป็นจริง ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.มณูญ บุญนัด
 อาจารย์ประจำหลักสูตร

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง และแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริงที่ปรากฏ

๑. เพศ

(๑) ชาย

(๒) หญิง

๒. อายุ

(๑) ๑๘ - ๒๙ ปี

(๒) ๓๐ - ๓๙ ปี

(๓) ๔๐ - ๔๙ ปี

(๔) ๕๐ - ๖๐ ปี ขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

(๑) ประถมศึกษา

(๒) มัธยมศึกษา

(๓) อนุปริญญา

(๔) ปริญญาตรี

(๕) ปริญญาโทขึ้นไป

๔. ตำแหน่ง

(๑) นายกเทศมนตรี

(๒) รองนายกเทศมนตรี

(๓) ปลัดเทศบาล

(๔) รองปลัดเทศบาลฯ

(๕) ผู้อำนวยการกองฯ

(๖) หัวหน้าฝ่าย

(๗) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของระดับคะแนน ซึ่งตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านต่อ

การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับ ๕ หมายถึงเห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ ๔ หมายถึงเห็นด้วยมาก

ระดับ ๓ หมายถึงเห็นด้วยปานกลาง

ระดับ ๒ หมายถึงเห็นด้วยน้อย

ระดับ ๑ หมายถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อที่	การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น				
		๕ มาก ที่สุด	๔ มาก	๓ ปาน กลาง	๒ น้อย	๑ น้อย ที่สุด
การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ						
๑	เทศบาลฯ นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างพอเพียง					
๒	เทศบาลฯ มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนอยู่อย่างพอเพียง					
๓	เทศบาลฯ ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของประชาชนในชุมชน					
๔	เทศบาลฯ นำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้					
๕	เทศบาลฯ มีการจัดการด้านวิสาหกิจชุมชนเป็นหลักประกันด้านอาชีพและรายได้					
การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านสังคม						
๑	เทศบาลฯ มีการกำกับดูแลชุมชนให้เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน					

๒	เทศบาลฯ มีการกำหนดนโยบายด้านสังคมและนำไปสู่การปฏิบัติชุมชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน					
๓	เทศบาลฯ มีการติดตามผลการดำเนินการในการพัฒนาชุมชน เพื่อทบทวนเป้าหมายหรือปรับแผนงาน					
๔	เทศบาลฯ ร่วมสร้างแรงจูงใจในปรับใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน					
๕	เทศบาลฯ ประชาชนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าฝึกอบรมสม่ำเสมอ					
การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านสภาพแวดล้อม						
๑	เทศบาลฯ มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนและประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างเป็นสุข					
๒	เทศบาลฯ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน					
๓	เทศบาลฯ สร้างระบบและกลไกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง					
๔	เทศบาลฯ มีการร่วมมือในการวางแผนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความพร้อมและยั่งยืน					
๕	เทศบาลฯ มีการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน					
การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ (สังคหวัตถุ 4)						
๑	เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลัก สัจจะ คือ มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อ อุดมการณ์ของตนเองที่เคยสัญญาไว้กับประชาชน					

๒	เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลักสมานัตตตา (วางตนพอดี) คือ วางตนด้วย ความเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่าย					
๓	เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลักจาคะ คือ การรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน (คือไม่เอาประโยชน์เอาได้)					
๔	เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลักอหิงสา (สงเคราะห์ประชาชน) ใช้ จ่ายเงินภาษีให้เกิดคุณค่า, ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ชุมชน สังคม ช่วยเหลือเอื้ออาทร ผู้ด้อยโอกาส โดยไม่หวังผลตอบแทน ช่วยเหลือด้วยใจบริสุทธิ์ ตามที่ประชาชนร้องขอ					
๕	เทศบาลฯ ได้นำกิจกรรมโครงการการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ บรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น					

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะในการการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

.....

.....

.....

.....

สิ้นสุดการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลมา ณ โอกาสนี้ คำตอบของท่านนับได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลาง

เครื่องมือแบบสัมผัสภาษาสำหรับการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง: การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

คำชี้แจง

แบบสอบถามสัมภาษณ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ๒) เพื่อเสนอแผนการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs ของ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ออกแบบสัมภาษณ์ ได้แก่

๑. ข้อมูลที่ได้จะ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จะนำไปประเมินผลในเชิงวิชาการ เป็นประโยชน์ต่อ องค์กรและองค์กรสาธารณะ เมื่อได้ข้อมูลวิเคราะห์ประมวลผลแล้วจะไม่มีเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันจะเป็นผลกระทบแก่ผู้รับการสัมภาษณ์ในอนาคตอย่างแน่นอน

๒. แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด 3 ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และ ตำแหน่ง

ตอนที่ ๒ ข้อมูลสภาพทั่วไปสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนของของ อปท.เทศบาลเมือง เขลางค์นคร

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเฉพาะการนำหลักธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธศาสนา ทั้งนี้ คำตอบของท่านนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ให้ครบถ้วนและ ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยจะนำคำตอบของท่านไปใช้เพื่อสรุปผลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น และข้อมูลที่ได้รับจะถือไว้เป็นความลับ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้

ดร.มนูญ บุญนิต

ผู้วิจัย/อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

เรื่อง: การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้

สัมภาษณ์:.....

ตำแหน่ง:.....

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์:.....

เวลา:.....

ตอนที่ ๒ ข้อมูลสภาพทั่วไปของการพัฒนาที่ยั่งยืนของของ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

๑. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารและมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องข้องในการกำหนดนโยบายของเทศบาลฯ มีนโยบายด้านการพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านต่อไปนี้อย่างไร

๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ.....

.....
.....
.....

๑.๒ ด้านสังคม.....

.....
.....
.....

๑.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม.....

.....
.....
.....

ตอนที่ ๓ จากการทำท่านได้มีนโยบายด้านการพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืน (SDGs) แล้วท่านได้นำหลักธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธศาสนา (สังคหวัตถุ) 4 ต่อไปนี้อย่างไร

๒.๑ ท่านปฏิบัติตามหลัก สัจจะ คือ มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่ออุดมการณ์ของตนเองที่เคยสัญญาไว้กับประชาชน อย่างไร

.....

.....

.....

๒.๒ ท่านปฏิบัติตามหลัก สมานัตตตา (วางตนพอดี) คือ วางตนด้วย ความเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่าย อย่างไร

.....

.....

.....

๒.๓ ท่านปฏิบัติตามหลัก จาคะ (การรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน) อย่างไร

.....

.....

.....

๒.๔ ท่านปฏิบัติตามหลัก อตถจริยา (สงเคราะห์ประชาชน) ใช้ จ่ายเงินภาษีให้เกิดคุณค่า, ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ชุมชน สังคม ช่วยเหลือเอื้ออาทร ผู้ด้อยโอกาส โดยไม่หวังผลตอบแทนช่วยเหลือด้วยใจบริสุทธิ์ ตามที่ประชาชนร้องขอ อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

หนังสือขอเก็บข้อมูลและขอสัมภาษณ์เชิงลึก

ที่ ๒๖๒๔/ว ๑๓๕

๒๒๒ หมู่ที่ ๒ ถนนพหลโยธิน ตำบลศาลา ๑-๔๐๒
อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ๕๒๑๓๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๓๐๐-๕๕๕๕-๕
www.lampang.mcu.ac.th

Email : mcu@lampang.mcu.ac.th
เลขที่รับ ๒๕๒๖
วันที่รับ ๑๗ ก.ค. ๒๕๖๖
๑-๔๕

๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตดำเนินการวิจัย / เก็บข้อมูลในเขตรับผิดชอบเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

เจริญพร นายกเทศมนตรี นายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาโครงการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย ดร.มณูญ บุญนิต ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สังกัดวิทยาลัยสงฆ์
นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หัวหน้าโครงการวิจัย "เรื่องกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน
ผู้สังคมแห่งความเป็นธรรมของ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร" มีประสงค์ขออนุญาตดำเนินการวิจัย / เก็บ
ข้อมูล ในเขตรับผิดชอบเทศบาลเมืองเขลางค์นคร โดยจะดำเนินการวิจัย ระหว่าง เดือนตุลาคม ๒๕๖๕
ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ในการนี้ วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน อนุญาตให้ผู้วิจัยและคณะ
ได้ดำเนินการวิจัย / เก็บข้อมูลในเขตรับผิดชอบเทศบาลเมืองเขลางค์นคร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปางหวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออุมิโทษขอคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักขอบคุณยิ่ง

เรียน นายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร
-เพื่อไปทราบ

วิชา ศษ. มจร ลำปาง ขออนุญาต
ดำเนินการวิจัย/เก็บข้อมูลใน ทข. เขลางค์นคร
โดย ดร.มณูญ บุญนิต ตำแหน่ง อาจารย์ วิทยาลัย
รัฐศาสตร์มหาวิท รนทัง ก.จ. ๕๕ - กข. ๒๕

(นายจักรกฤษณ์ ชัดดีพงษ์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

เจริญพร

(พระมหาพนต สุวณฺเณส)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
เรียน นายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร

-เพื่อไปพิจารณา
เห็นควรอนุญาตตามเสนอ

(นางกมลสุดา สกนกลง)

หัวหน้าฝ่ายประสานงานและงบประมาณ

ผู้ประสานงาน
ผศ. ดร.สุทธิพร สายทอง
โทร. ๐๙ ๗๙๒๙ ๒๙๕๓

-เพื่อไปพิจารณา

(นางสาวพจนา วรรณเสวี)

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ

17 ก.ค. 2566

(นางลัดดาพร เสนอสินทวี)

รองผู้อำนวยการปฏิบัติราชการแทน
๑๗ ก.ค. ๒๕๖๖

(นายไพฑูรย์ โพธิ์ทอง)

ภาคผนวก ค
ภาพถ่ายลงพื้นที่ทำการวิจัย

การสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

สัมภาษณ์ผู้อำนวยการผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ

ภาคผนวก ง
การรับรองผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ภาคผนวก จ.

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการงานวิจัย

(Output/Outcome/Impact

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการงานวิจัย
(Output/Outcome/Impact)
ผลผลิต (Output) ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิต	ประเภท ผลผลิต	รายละเอียดของผลผลิต	จำนวน นำส่ง	หน่วยนับ
พัฒนาคน	องค์ความรู้ใหม่	ได้องค์ความรู้ใหม่	๑	เรื่อง
การพัฒนาคน	นศ.ระดับ ปริญญาตรี	ผู้ช่วยนักวิจัยสามารถพัฒนาเป็น นักวิจัยและเป็นนักวิชาการของ มหาวิทยาลัย ในอนาคต	๑	คน
พัฒนาคน	ผู้บริหาร/ ประธานชุมชน/ ประชาชน	ผู้บริหาร/ประธานชุมชน/ประชาชน	๑๐	คน
ผลงานตีพิมพ์	ระดับชาติ TCI กลุ่ม 2 ขึ้นไป	ได้องค์ความรู้ใหม่และสามารถสร้าง เครือข่ายไปยังยังชุมชนอื่นได้	๑	เรื่อง
ต้นแบบ เทคโนโลยี	แผนพัฒนา ที่ยั่งยืน	แผนพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถต่อขยาย ไปชุมชนอื่น	๑	เรื่อง

ผลลัพธ์ (Outcome) ที่คาดว่าจะได้ตลอดระยะเวลาโครงการ

ชื่อผลลัพธ์	ประเภท	ปริมาณ	รายละเอียด
บทความวิจัยเรื่อง การ พัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคม แห่งความเป็นธรรม ของ อปท.เทศบาล เมืองเขลางค์นคร	เชิงปริมาณ	๑	ตีพิมพ์หรือนำเสนอผลงานวิจัยใน ระดับชาติหรือนานาชาติ

ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะได้รับ

ชื่อผลงาน	ลักษณะผลงาน	กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ใช้ประโยชน์	ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ
ผลงานวิชาการ	เป็นบทความวิจัย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลงานการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายและและผู้วิจัยสามารถนำผลงานไปสู่การบูรณาการในการเรียนการสอนและประกันคุณภาพการศึกษา
	องค์ความรู้เรื่องเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของ อปท. เทศบาลเมืองเขลางค์นคร	๑) ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติ อปท. เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ๒) ชุมชนในเขต อปท. เทศบาลเมืองเขลางค์นคร	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลงานการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ - นามสกุล	ดร.มนูญ บุญนัด
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์
สถานที่ทำงาน	กรรมการผู้จัดการบริษัท เอ็ม พี.ดี.เซอร์จิคอบซ์บพลาย จำกัด จังหวัดเชียงใหม่
วุฒิการศึกษา	-ปริญญาตรี ศิลปะศาสตร์บัณฑิต (ศศ.บ) สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง -ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.)สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ -ปริญญาเอก ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต (ปร.ด) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ประวัติการทำงาน	-บริษัท เทคนิคอล วิน เมตคอลล ซัพพลายส์ จำกัด -บริษัท เซอร์จิคเทค จำกัด -ที่ปรึกษา บริษัท ยูอาร์ ซีสเต็ม จำกัด -กรรมการผู้จัดการบริษัท เอ็ม พี.ดี.เซอร์จิคอบซ์บพลาย จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ -ประธานบริหาร บริษัท เอออร์ต้า เมตคอลล จำกัด กรุงเทพมหานคร -ที่ปรึกษา สำนักงานกฎหมายณัฐชนนท์นายความและเพื่อน -ประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ชื่อ - นามสกุล	สุทธิพร สายทอง
ตำแหน่งวิชาการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
วุฒิการศึกษา	-ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ -ปริญญาโท ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.ม) บริหารองค์การ มหาวิทยาลัยเกริก -ปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด) รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	- อาจารย์รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต - บรรณาธิการวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการเผยแพร่/ตีพิมพ์

สุทธิพร สายทอง (๒๕๕๕). พุทธวิถีการจัดการความรู้สู่การพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์ในเขต

ภาคเหนือตอนบน

วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. หน้า ๘๕-๙๖

สุทธิพร สายทอง. (2561). การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาอาเซียน ศึกษาของนิสิต สาขาวิชารัฐศาสตร์.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒.

สุทธิพร สายทอง (๒๕๖๒). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกลุ่มภาคเหนือตอนบน.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง.ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กันยายน - สิงหาคม) หน้า ๑๒๙ - ๑๓๖.

ศยามล อินทียศ,ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และสุทธิพร สายทอง 2564.การบริหารจัดการลำน้ำจากกรณีศึกษาตำบลน้ำโจ้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง.

วารสารธรรมวิษณุ (การประชุมสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติ) ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - ธันวาคม) หน้า ๑๑๗-๑๒๖